

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU12

Naturvård

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om det naturvårdspolitiska arbetet, främst med hänvisning till pågående utrednings- och lagstiftningsarbete samt åtgärder som redan har vidtagits. Motionsyrkandena handlar bl.a. om områdesskydd, artskydd, arbetet med invasiva främmande arter och hantering av föroreningar.

I betänkandet finns 32 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 190 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Utskottets överväganden.....	9
Miljöövervakning	9
Områdesskydd	18
Artskydd	31
Invasiva främmande arter	42
Specifika åtgärder för att skydda och restaurera livsmiljöer.....	50
Hantering av föroreningar	62
Motioner som bereds förenklad.....	72
Reservationer	73
1. Övervakning av vatten, punkt 1 (SD)	73
2. Övervakning av vatten, punkt 1 (MP)	73
3. Övervakning av invasiva främmande arter, punkt 2 (C).....	74
4. Övervakning av invasiva främmande arter, punkt 2 (MP).....	75
5. Övervakning av pollinatörer, punkt 3 (C).....	75
6. Arbetet med att revidera strandskyddsregelverket, punkt 4 (S).....	76
7. Arbetet med att revidera strandskyddsregelverket, punkt 4 (C)	77
8. Arbetet med att revidera strandskyddsregelverket, punkt 4 (MP)	77
9. Biotopskydd och Natura 2000-områden, punkt 6 (MP).....	78
10. Vattenskyddsområden, punkt 7 (MP)	79
11. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, punkt 8 (S).....	79
12. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, punkt 8 (C).....	80
13. Vargens skyddsstatus, punkt 9 (C)	81
14. Den vitkindade gåsens skyddsstatus, punkt 10 (C).....	81
15. Utsättning och återintroduktion av vissa arter, punkt 11 (MP)	82
16. Handel med elfenben, punkt 12 (MP).....	82
17. Myndigheternas arbete med invasiva främmande arter, punkt 13 (C)	83
18. Myndigheternas arbete med invasiva främmande arter, punkt 13 (MP)	84
19. Åtgärder på privat mark och för näringsidkare, punkt 14 (MP)	85
20. Skydd av känsliga kustmiljöer, punkt 15 (MP)	85
21. Reglering av undervattensbuller, punkt 16 (SD)	86
22. Reglering av undervattensbuller, punkt 16 (MP).....	87
23. Den statliga finansieringen av skydd och skötsel av värdefull natur, punkt 17 (C)	88
24. Den statliga finansieringen av skydd och skötsel av värdefull natur, punkt 17 (MP)	89
25. Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m., punkt 18 (SD).....	89
26. Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m., punkt 18 (V) ..	90
27. Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m., punkt 18 (C) ..	91
28. Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m., punkt 18 (MP)	91
29. Rening av avloppsvatten, punkt 19 (S).....	92
30. Rening av avloppsvatten, punkt 19 (SD).....	93

31. Rening av avloppsvatten, punkt 19 (V)	94
32. Gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet, punkt 20 (MP).....	94
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	96
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	96
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet.....	117

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Miljöövervakning

1. Övervakning av vatten

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:379 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 10,

2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 6 samt

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 106 i denna del.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (MP)

2. Övervakning av invasiva främmande arter

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3 och

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 7.

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (MP)

3. Övervakning av pollinatörer

Riksdagen avslår motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 6.

Reservation 5 (C)

Områdesskydd

4. Arbetet med att revidera strandskyddsregelverket

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:412 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 14,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 116,

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 23,

2023/24:2478 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 4 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 39.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (C)

Reservation 8 (MP)

5. Skydd av Sveaskogs mark

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:676 av Annika Hirvonen och Rebecka Le Moine (båda MP),

2023/24:908 av Rebecka Le Moine och Emma Berginger (båda MP),

2023/24:915 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 8 och

2023/24:1888 av Annika Hirvonen och Rebecka Le Moine (båda MP).

6. Biotopskydd och Natura 2000-områden

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:834 av Mikael Larsson (C) och

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 14.

Reservation 9 (MP)

7. Vattenskyddsområden

Riksdagen avslår motion

2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Reservation 10 (MP)

Artskydd

8. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:480 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 8,

2023/24:577 av Sten Bergheden (M),

2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 27 och

2023/24:2628 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 31.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (C)

9. Vargens skyddsstatus

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:480 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 3,

2023/24:528 av Sten Bergheden (M) och

2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 26.

Reservation 13 (C)

10. Den vitkindade gåsens skyddsstatus

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:121 av Eric Palmqvist (SD) yrkande 3 och

2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 25.

Reservation 14 (C)

11. Utsättning och återintroducering av vissa arter

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:932 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 1,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 113 och 122 samt

2023/24:2501 av Runar Filper (SD).

Reservation 15 (MP)

12. Handel med elfenben

Riksdagen avslår motion

2023/24:911 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP).

Reservation 16 (MP)

Invasiva främmande arter

13. Myndigheternas arbete med invasiva främmande arter

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 4–6 och 11,

2023/24:1692 av Johan Büser (S) och

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 8.

Reservation 17 (C)

Reservation 18 (MP)

14. Åtgärder på privat mark och för näringsidkare

Riksdagen avslår motion

2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 7–10.

Reservation 19 (MP)

Specifika åtgärder för att skydda och restaurera livsmiljöer

15. Skydd av känsliga kustmiljöer

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1829 av Monica Haider (S) och

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 11 och 12.

Reservation 20 (MP)

16. Reglering av undervattensbuller

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:402 av Beatrice Tingren m.fl. (SD) yrkande 1 och

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 29.

Reservation 21 (SD)

Reservation 22 (MP)

17. Den statliga finansieringen av skydd och skötsel av värdefull natur

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:905 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 3,

2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 11 och

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1–3.

Reservation 23 (C)

Reservation 24 (MP)

Hantering av föroreningar

18. Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 11,

2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 7,

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7 och
2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 25.

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (V)

Reservation 27 (C)

Reservation 28 (MP)

19. Rening av avloppsvatten

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:410 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 5,

2023/24:773 av Larry Söder (KD),

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 31 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 30 och 31.

Reservation 29 (S)

Reservation 30 (SD)

Reservation 31 (V)

20. Gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet

Riksdagen avslår motion

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 28 och 30.

Reservation 32 (MP)

Förenklad beredning

21. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 16 april 2024

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Säterberg (S), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S), Staffan Eklöf (SD), Helena Storckenfeldt (M), Tomas Kronståhl (S), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S), Stina Larsson (C), Elin Nilsson (L), Johanna Hornberger (M), Sofia Skönnbrink (S), Rashid Farivar (SD), Andrea Andersson Tay (V) och Cecilia Engström (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I ärendet bereder utskottet ca 190 yrkanden i motioner från allmänna motions-tiden 2023/24. Motionsyrkandena handlar om miljöövervakning, områdes-skydd, artskydd, invasiva främmande arter, vissa specifika åtgärder för att skydda och restaurera livsmiljöer samt hantering av föroreningar. Motions-yrkandena redovisas i bilaga 1.

Ett antal yrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riks-dagen har behandlat under föregående riksmöte, och dessa yrkanden bereder utskottet därför i förenklad ordning i ett särskilt avsnitt. Motionsyrkanden som bereds i förenklad ordning redovisas i bilaga 2.

Vid utskottets sammanträde den 6 februari 2024 informerade företrädare för Sveaskog om aktuella frågor i bolagets verksamhet, bl.a. arbetet med att utveckla den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster i skogslandskapet. Företrädarna berättade även om pågående arbete med avsättningar, restau-rering av våtmarker och andra skötselåtgärder för att öka skogens motstånds-kraft.

Utskottets överväganden

Miljöövervakning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om miljöövervakning av vatten, pollinatörer och invasiva främmande arter.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (MP), 3 (C), 4 (MP) och 5 (C).

Motionerna

Övervakning av vatten

I kommittémotion 2023/24:379 av Beatrice Tingren m.fl. (SD) yrkande 10 framhålls betydelsen av att öka övervakningen och rapporteringen av näringsläckage från jordbruksmark och andra källor för att kunna identifiera och vidta åtgärder mot övergödning. Riksdagen bör stödja förbättrad övervakning och rapportering av näringsläckage för att på så sätt säkerställa en målinriktad strategi för att bekämpa övergödning.

Enligt kommittémotion 2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 1 behöver regeringen vidta åtgärder för att stärka miljöövervakningen när det gäller vattenförvaltningen. Enligt samma motion yrkande 6 bör regeringen dessutom se till att öka kunskapen om och kartläggning av var det sker utsläpp av PFAS till vattenmiljön.

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 106 i denna del föreslås att relevanta myndigheter får i uppdrag att analysera den tekniska potentialen och hållbarheten för ökad kolinlagring vid återvätning av dikade torvmarker och andra naturbaserade klimatlösningar.

Övervakning av pollinatörer

I kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 6 föreslås att regeringen skapar förutsättningar för en ändamålsenlig pollinatörsövervakning i Sverige. Motionärerna redovisar att man planerar ett program för pollinatörsövervakning på EU-nivå, och för att ett sådant övervakning ska fungera i Sverige är det viktigt att det finns god kunskap om vilka metoder som passar i nordiska förhållanden.

Övervakning av invasiva främmande arter

Enligt kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 7 behöver miljöövervakningen och kartläggningen av invasiva arter förbättras. Motionärerna anför att det behövs en kunskapsbaserad strategi för att bekämpa invasiva främmande arter.

I kommittémotion 2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3 anförs att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten skyndsamt bör utveckla systemet för övervakning av invasiva arter och därigenom ta fram information om sådana arters utbredning och vilka åtgärder som har vidtagits.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Allmänt om miljöövervakning

Miljöövervakning ger en lägesbeskrivning av tillståndet i miljön och varnar för störningar. Arbetet bygger på återkommande systematiskt upplagda undersökningar som visar miljötillståndet genom att registrera eventuella förändringar i naturmiljön. Resultaten från miljöövervakningen är grundläggande för miljöarbetet i stort genom att arbetet med att utforma och prioritera miljöpolitiken baseras på miljöövervakningens resultat.

Kraven på miljöövervakning och rapportering följer av såväl internationella, EU-gemensamma som nationella regelverk. I de miljöpolitiska propositionerna (prop. 1990/91:90 och 1997/98:145) beskrivs formerna för en effektiv miljöövervakning. Det ska vara möjligt att

- beskriva tillståndet i miljön
- bedöma hotbilder
- lämna underlag för åtgärder
- följa upp beslutade åtgärder
- ge underlag för analys av olika utsläppskällors nationella och internationella miljöpåverkan.

Flera myndigheter har ett utpekat ansvar för att inom sina respektive ansvarsområden samordna uppföljning, utvärdering och rapportering av ett eller flera miljö kvalitetsmål. Sedan 2011 samordnar Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten svensk miljöövervakning. Naturvårdsverket ansvarar för såväl den nationella som den regionala miljöövervakningen vilken organiseras enligt tio programområden som i sin tur omfattar flera delprogram. Den internationella rapporteringen tillsammans med miljömålsuppföljningen styr i stor utsträckning Naturvårdsverkets prioritering av vilka data som samlas inom bl.a. miljöövervakningen. Data hämtas också från inventeringar, företag, myndigheter och kommuner. Mottagare av informationen är bl.a. riksdagen, regeringen, kommissionen, Europeiska miljöbyrån (EEA), Eurostat, FN och andra internationella samarbetsorgan.

Våren 2017 tillsattes en utredning för att göra en översyn av miljöövervakningen på lokal, regional och nationell nivå, föreslå en lämplig avgränsning mellan miljöövervakning och närliggande verksamheter samt bedöma behovet av framtida miljöövervakning (dir. 2017:58). Syftet var att identifiera synergier och lösningar som kan leda till en mer kostnads- och resurseffektiv miljöövervakning, hur övrig miljöinformation skulle kunna komplettera miljöövervakningen och hur miljöinformationen ska bli mer tillgänglig. Uppdraget

redovisades våren 2019 (SOU 2019:22). I betänkandet framträder ett förändringsbehov i systemet för miljöövervakning; det saknas en överblick över miljöövervakningen som bedrivs hos olika aktörer och det är därmed oklart både hur väl verksamheten fyller behoven och hur effektivt resurserna används. Flera myndigheter menar att det behövs ytterligare resurser för att tillgodose ökade behov av miljöövervakning inom ett antal områden, särskilt inom vattenförvaltningen och den hälsorelaterade övervakningen. Därför föreslås det att regeringen beslutar om en strategisk plan för miljöövervakningen som uppdateras vart fjärde år. Det föreslås även att regeringen inrättar ett Miljöövervakningsråd vid Naturvårdsverket och att sättet på vilket miljöövervakning finansieras ändras, bl.a. att länsstyrelsernas arbete med övervakning finansieras genom anslag i stället för bidrag. Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Som svar på interpellation 2022/23:75 anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari bl.a. följande den 27 januari 2023:

Regeringen anser att miljöövervakningen har, och även fortsatt ska ha, en central roll i det svenska miljöarbetet. [...] Valet av hur uppföljningen av nämnda miljö- och klimatparametrar ska prioriteras inbördes styrs dels av utpekade programområden och tilldelade myndighetsansvar där kontinuitet är viktigt, dels av nya och ofta tidsbegränsade satsningar som regeringen också beslutar om.

Jag vill se en kostnadseffektiv miljöövervakning som ger svar på de viktigaste frågeställningarna om landets miljö- och klimattillstånd. En sådan ansats medger ett fortsatt fokus på de överhängande miljö- och klimatrelaterade utmaningarna och ger vägledning för myndigheternas arbete och näringslivets möjlighet att bidra till att Sverige når miljömålen.

Jag vill också nämna att miljöövervakningsutredningen presenterade sitt betänkande Sveriges miljöövervakning - dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning våren 2019. Förslagen i betänkandet bereds just nu i Regeringskansliet. Jag får kanske därför anledning att längre fram informera hur regeringen avser att ta de förslag som kommer av utredning vidare.

På EU-nivå pågår det ett arbete för att stödja den nationella och internationella miljöövervakningen och rapporteringen inom ramen för internationella konventioner och EU-gemensamma åtaganden. Copernicus är EU:s jordobservationsprogram som inrättades 2014 (förordning (EU) 377/2014) och som utvecklar informationstjänster baserade på data via satellit och fältdata inom områdena hav, land, luft, katastrofhantering, säkerhet och klimat. Copernicus har utvecklats utifrån två målsättningar: dels skapa möjligheter för innovation och sysselsättning genom fria satellitdata, dels förse användarna inom miljö och säkerhet med relevanta tjänster, data och information. Inom ramen för programmet kommer även ett antal satelliter för miljö- och säkerhetsövervakning att sändas upp. Flera av dessa satelliter kommer att samla in data av betydelse för bl.a. hav och vatten.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) att övervakning är viktigt för att kunna identifiera kostnads-effektiva åtgärder och få till rätt åtgärd på rätt plats och kunna följa utvecklingen. För 2024 anvisade riksdagen, i enlighet med regeringens förslag, ca 418 miljoner kronor till anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20, bet. 2023/24:MJU1, rskr. 2023/24:104). Anslaget får bl.a. användas för övervakning av miljötillstånd och miljöpåverkan i den yttre miljön samt dessa faktorerers påverkan på människors hälsa, för miljömålsuppföljning, utvecklingsarbete och internationell rapportering.

I sin beredning av budgetpropositionen för 2024 bedömde utskottet bl.a. följande i fråga om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 (bet. 2023/24:MJU1 s. 15)

Till att börja med vill utskottet framhålla att regeringens redovisning av resultat i förhållande till beslut som riksdagen har fattat om mål och anslag ger värdefull information och underlag för politiska beslut om verksamheter inriktning och dimensionering. [...] Utskottet noterar att det för sju, alltså knappt hälften, av miljökvalitetsmålen inte går att avgöra om utvecklingstrenden är positiv eller negativ, dvs. det saknas underlag för att kunna bedöma i vilken riktning utvecklingen går. Detta är givetvis problematiskt eftersom det försvårar inte bara förståelsen för i vilken mån redan vidtagna åtgärder har fått avsedd effekt utan även åtgärdsarbetet framöver.

Övervakning av vatten

När det gäller sötvatten ställer dels internationella konventioner, dels EU:s vattenlagstiftning¹ de främsta kraven på miljöövervakning i sötvattensmiljön, utöver de nationella vattenrelaterade miljömålen. I Sverige är det vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och föreskrifter från Havs- och vattenmyndigheten respektive Sveriges geologiska undersökning (SGU) som formulerar kraven. Syftet med lagstiftningen är att skydda och förbättra tillståndet hos akvatiska ekosystem.

Miljöövervakningens Sötvattenprogram syftar till att beskriva miljösituationen i sjöar, vattendrag och grundvatten för att kunna följa storskaliga förändringar av ekosystemet. Programmet fokuserar på försurning, övergödning och miljögifter. En kombination av kemiska och biologiska mätprogram används för att upptäcka eventuella storskaliga förändringar. Programmet ger underlag för att bedöma status, dvs. vattenkvalitet, trender och storskalig påverkan på sötvattensmiljön ur ett nationellt perspektiv. Underlaget kan även användas vid bedömning av status hos sjöar, vattendrag och grundvatten regionalt och lokalt. Programmet är inriktat på uppföljning av de nationella miljökvalitetsmålen Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande

¹ Främst Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (nedan ramdirektivet för vatten) samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/118/EG om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämring (nedan grundvattendirektivet).

sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Gifrfri miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Specifikt i fråga om PFAS har nuvarande och tidigare regeringar avsatt medel för att åstadkomma en bättre kartläggning och helhetsbild av PFAS-förorenade områden i Sverige, inte minst genom länsstyrelsernas arbete. I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att det under 2022 pågick flera uppdrag för att på olika sätt minska spridningen av PFAS. Bland annat redovisade SGU en studie av grundämnesanalyser i vattentäkter som omfattar analys av inkommande råvatten och utgående dricksvatten från 261 svenska vattenverk.

På uppdrag av Naturvårdsverket har SGU även arbetat med att utvärdera miljögifter i grundvatten som en del av översynen av den nationella akvatiska miljöövervakningen. Analyserna baseras på data från miljöövervakning och råvattenkontroll från det senaste decenniet (2012–2021) och inkluderar både organiska och oorganiska ämnen. Analyserna visar att PFAS nu sticker ut som den helt dominerande organiska föroreningen när det gäller fyndfrekvens samt överskridanden av dricksvattengräns- och tröskelvärden. För budgetåret 2024 ska högst 5 miljoner kronor av anslaget 1:2 Miljöövervakning användas för att genomföra uppdraget om kunskap om PFAS i livsmedel och miljö. Därutöver ska högst 8 miljoner kronor av anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden användas som bidrag till SGU för att undersöka förekomst och bakgrundshalter av PFAS i mark och vatten.

Internationella konventioner och den EU-gemensamma lagstiftningen ställer krav på miljöövervakning även när det gäller marina vatten. Miljöövervakningsprogrammet Kust och hav ger underlag för beskrivningar av tillstånd och förändringar i den marina miljön. Data som tas fram inom programmet används för rapportering internationellt och för att följa upp de svenska miljö kvalitetsmålen, framför allt Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning, Gifrfri miljö och Ett rikt växt- och djurliv. Havs- och vattenmyndigheten har det övergripande ansvaret för programmet medan Naturvårdsverket ansvarar för de delar som rör miljögifter i den marina miljön. Totalt finns sex delprogram, bl.a. om metaller och organiska miljögifter i den marina miljön.

När det gäller övervakning av övergödning, och då i synnerhet källor till övergödning, utförde Svenska Miljöemissionsdata (SMED) – som är ett samarbete mellan IVL Svenska Miljöinstitutet, Statistiska centralbyrån (SCB), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) – beräkningar under 2017 av kväve- och fosforbelastning från olika källor till sjöar, vattendrag och havet för hela Sverige. Rapporten (2019:20) har tagits fram på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten som underlag för Sveriges rapportering till Helcom och bygger på den hittills mest noggranna kartläggningen av Sveriges utsläpp av övergödande ämnen till Östersjön och Västerhavet. Resultatet visar att det mesta av det kväve och fosfor som når Östersjön och Västerhavet genom mänsklig

påverkan kommer från jordbruk, reningsverk, atmosfäriskt nedfall av kväve, industrier, små avlopp och avloppsanläggningar samt dagvatten.

Kommissionen har vid upprepade tillfällen ifrågasatt Sveriges arbete med miljöövervakningen enligt vattenförvaltningsförordningen, bl.a. i fråga om översikten av tillståndet inom varje avrinningsområde och vattendistrikt samt den statistiska tillförlitligheten för bedömning av statusen och långsiktiga förändringar.²

Regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2024 att arbetet med att förbättra den kemiska övervakningen av vattenförekomster fortgår inom ramen för handlingsplanen Full koll på våra vatten för 2021–2027. Handlingsplanen har tagits fram gemensamt av Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna, Naturvårdsverket, SGU och vattenmyndigheterna och har som målsättning att genomföra övervakning som uppfyller vattenförvaltningsförordningens krav och som tillmötesgår kommissionens rekommendationer om förbättringar. Handlingsplanen består av olika moment för att åtgärda brister i dagens övervakning. Planen kan revideras vid behov.

När det gäller analyser av återvätta torvmarker är miljöövervakningens programområde Våtmark inriktat på att långsiktigt följa utvecklingen av våtmarkernas tillstånd när det gäller hydrologisk orördhet och biologisk mångfald. Mål för övervakningen är att ge en samlad information om miljötillståndet samt effekter av markanvändning. Inom ramen för programområdet finns ett antal delprogram, bl.a. Klimatrelaterad övervakning av våtmarker och Satellitbaserad övervakning. Resultaten från programmen kan användas för att följa upp miljö kvalitetsmålen Myllrande våtmarker, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ett rikt odlingslandskap. Data används även för uppföljningen av tillståndet i skyddade områden och bevarandestatus för naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet.

Vid sidan av miljöövervakningen bedrivs det forskning om våtmarker och dammar, bl.a. vid SLU, institutionen för vatten och miljö. Forskare vid institutionen har bl.a. byggt upp kunskap om var våtmarker bör anläggas och deras effekt på vattenkvalitet och växthusgasavgång. SLU har även tagit fram ett kartverktyg som riktar sig till markägare som vill anlägga våtmarker på rätt ställen.

I Naturvårdsverkets fördjupade analys av Sveriges miljömål 2023 (rapport 7088) anförs bl.a. följande i fråga om miljöövervakning av vatten:

Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning har analyserat de vattenanknutna miljö kvalitetsmålen ur ett helhetsperspektiv. Förlust av vattenrelaterad grön infrastruktur och konnektivitet i landskapet, förlust av ekosystem och deras förmåga att förse oss med ekosystemtjänster samt övergödning och miljögifter pekas ut som prioriterade miljöproblem. För att nå de vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen behövs

² Se bl.a. Ares (2011)993737–20/09/2011, kommissionen (2012) Arbetsdokument från kommissionen, Medlemsstat Sverige. Följedokument till Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) Förvaltningsplaner för avrinningsdistrikten (COM(2012) 670 final).

bland annat bättre kunskap om utsläpp av miljögifter, långsiktig övervakning av grund- och ytvatten samt stärkt samordning ur ett avrinningsområdesperspektiv.

Övervakning av pollinatörer

När det gäller övervakning av pollinatörer presenterade kommissionen i januari 2023 en ny giv för pollinatörer (COM(2023) 35 final) för att ta itu med minskningen av pollinerande insekter i Europa. Det förnyade initiativet, som ersätter EU-initiativet om pollinatörer från 2018, omfattar åtgärder som EU och medlemsstaterna ska vidta för att vända minskningen av pollinatörer senast 2030. Given är en del av strategin för biologisk mångfald tillsammans med bl.a. kommissionens förslag till restaureringsförordning (COM(2022) 304 final). I given fastställs mål för 2030 och åtgärder enligt tre prioriteringar, bl.a. att förbättra bevarandet av pollinatörer och ta itu med orsakerna till minskningen av dem. Åtgärderna innebär bl.a. inrättande av ett omfattande övervakningssystem på medlemsstatsnivå med planerad start under 2026.

Under 2020–2022 beviljades Naturvårdsverket särskilda anslag för att förstärka förutsättningarna för vilda pollinatörer. Bland annat fick myndigheten i regleringsbrevet för 2020 i uppdrag att samordna och vägleda de myndigheter som har verksamheter som direkt eller indirekt påverkar förutsättningarna för vilda pollinatörer. Naturvårdsverket skulle även bistå länsstyrelserna i deras kommunikationsinsatser riktade till kommuner, allmänheten och markägare. I februari 2023 redovisade Naturvårdsverket resultatet av uppdraget (skr. 2023-02-28). I fråga om övervakning av pollinatörer anges att det är viktigt att kunna kartlägga vilda pollinatörers utbredning, tillstånd och utveckling för att kunna genomföra och följa upp effektiva åtgärder. Satsningen under 2020–2022 har gjort det möjligt för myndigheten att ta fram ett förslag till övervakning av vilda pollinatörer. Detta utvecklingsarbete behöver enligt myndigheten fortsätta så att Sverige kan svara upp mot förväntningarna i EU:s reviderade initiativ om pollinatörer, t.ex. i fråga om övervakning av pollinatörer på medlemsstatsnivå.

Den riktade satsningen för att starta ett nationellt övervakningsprogram för pollinatörer har uteblivit i budgetpropositionerna för 2023 och 2024.

Övervakning av invasiva arter

Krav på övervakningssystem för att samla in och registrera uppgifter om förekomst och utbredning av invasiva främmande arter följer av såväl internationella konventioner som EU-gemensamma regler³ samt av den nationella förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter. Enligt den svenska förordningen om invasiva främmande arter är Havs- och vattenmyndigheten den nationellt ansvariga myndigheten för vattenlevande arter medan Naturvårdsverket ansvarar för landlevande arter. Myndigheterna har enligt den

³ I huvudsak Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

svenska förordningen i uppdrag att utföra riskbedömningar, vidta åtgärder om arters spridningsvägar och upprätta övervakningssystem samt enligt EU-förordningen anmäla och informera när en invasiv art upptäcks. Syftet är att tidigt kunna upptäcka nya invasiva främmande arter som etablerar sig i vattenmiljöer och att upptäcka förändring i utbredning av de arter som redan har etablerat sig.

Övervakning och rapportering av invasiva arter regleras främst i EU-förordningen om invasiva arter. När det gäller övervakning av invasiva arter i vattenmiljöer styrs övervakningen även av det s.k. havsmiljödirektivet⁴ och konventionen för kontroll och hantering av fartygs barlastvatten och sediment (barlastvattenkonventionen). Som en följd av internationella och EU-gemensamma regler har Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten tagit fram ett övervakningssystem för invasiva främmande arter. Artportalen, som är den databas som utgör grunden till övervakningssystemet, bygger på medborgarrapportering. SLU Artportalen har i första hand utvecklats för att snabbt kunna uppmärksamma nya fynd av invasiva främmande arter och har en varningsfunktion för att få till stånd snabba åtgärder mot dessa. Enligt Naturvårdsverket är inrapportering från allmänheten mycket viktigt i arbetet med att hindra förekomsten och spridningen av invasiva främmande arter.

Enligt Riksrevisionens granskning av statens insatser mot invasiva främmande arter (RiR 2022:12) finns det ett antal brister i myndigheternas arbete med övervakning av invasiva arter. Riksrevisionen bedömer att systemet är bristfälligt när det gäller rapporteringens utsträckning; det är oklart i vilken utsträckning statliga myndigheter, fastighetsägare och andra aktörer rapporterar in information om utbredning från t.ex. inventeringar. Det saknas också överföring av data till Artportalen från flera befintliga miljöövervakningsprogram, framför allt för landlevande arter. Sammantaget innebär detta att information om framför allt utbredning av invasiva främmande arter är begränsad. Övervakningssystemet ska enligt EU-förordningens krav även klara av att övervaka åtgärders genomförande och effektivitet. Genomförda bekämpningsåtgärder och deras effektivitet kan följas till viss del, men information om genomförda åtgärder är ännu begränsad.

I skrivelse 2022/23:23 lämnade regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Regeringen anförde att myndigheternas ansvar att kartlägga förekomster och utbredning framgår av den rapporteringsskyldighet till kommissionen som Sverige har enligt artikel 24.1 i EU-förordningen och som närmare regleras i 52–55 §§ i den nationella förordningen. I rapporteringsskyldigheten ingår att Naturvårdsverket ska överföra information om invasiva främmande arter av både unions- och medlemsstatsbetydelse till kommissionen. Havs- och vattenmyndigheten ska i fråga om arter inom myndighetens ansvarsområde förse Naturvårdsverket med den

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område.

information som verket behöver för att fullgöra rapporteringen. Länsstyrelserna ska bistå med de uppgifter som behövs för att den ansvariga myndigheten ska kunna fullgöra rapporteringsskyldigheten. Av den nationella förordningen följer att den ansvariga myndigheten, dvs. Havs- och vattenmyndigheten eller Naturvårdsverket, inom sitt ansvarsområde får meddela föreskrifter för verkställigheten av rapporteringsskyldigheten enligt 52–54 §§. Regeringen anser att det i första hand bör regleras på föreskriftsnivå hur kartläggningen av förekomst och utbredning ska genomföras i praktiken.

Utskottet framhöll bl.a. följande i samband med beredningen av regeringens skrivelse om Riksrevisionens granskning (bet. 2022/23:MJU17 s. 117):

Det råder inga tvivel om att invasiva främmande arter utgör ett bekymmersamt hot mot den biologiska mångfalden och att det därför är angeläget att de åtgärder som vidtas är effektiva och ändamålsenliga. Riksrevisionens granskningsrapport är mot denna bakgrund välmotiverad och belyser på ett förtjänstfullt sätt de möjligheter till förbättringar som finns.

I likhet med regeringen instämmer utskottet i flera av de iakttagelser och rekommendationer som framförs i rapporten. Det behövs förbättringar för att insatserna ska bli mer effektiva. Utskottet påminner om att det sedan flera års tid pågår ett arbete inom Regeringskansliet och ansvariga myndigheter med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter och vad som bör gälla för dem. Utskottet tar fasta på att detta arbete nu är i sitt slutskede.

Utskottet vill även framhålla att regeringen arbetar med att se över vilket ansvar statliga myndigheter bör ha för att kartlägga och rapportera förekomsten och utbredningen av invasiva främmande arter samt vidtagna åtgärder. Utskottet välkomnar att regeringen har för avsikt att se över hur uppföljningen av myndigheternas arbete med invasiva främmande arter kan utvecklas ytterligare för att de samlade insatsernas resultat ska kunna bedömas.

För budgetåret 2024 har regeringen avsatt 50 miljoner kronor för att förebygga och bekämpa att invasiva främmande arter introduceras och sprids i vår natur. Arbetet kommer bl.a. att ligga i att stärka koordineringen av nationella insatser och vägledning, öka de bekämpningsåtgärder som beslutats regionalt och ta fram kommunikationsinsatser som innebär ökad kännedom hos allmänheten för nya och etablerade invasiva främmande arter. Regeringen framhåller att de ansvariga myndigheterna är beroende av att allmänheten bidrar genom att rapportera in fynd av invasiva främmande arter som man träffar på ute i naturen.

Utskottets ställningstagande

Miljöövervakning av vatten, pollinatörer och invasiva främmande arter

Miljöövervakning är en grundbult i arbetet med att såväl identifiera och vidta åtgärder som för att kunna utvärdera hur miljöarbetet fortlöper. Miljöövervakningen är också en förutsättning för regeringens redovisning av resultat i förhållande till miljömålen, och i förlängningen, riksdagens framtida beslut

om politikens inriktning och dimensionering. Utskottet bedömer att systemet för att dokumentera tillståndet i miljön och dess förändringar är väl utbyggt och noterar särskilt de unika tidsseriedata som tydliggör t.ex. förändringar i vattenmiljöer. Utskottet vill även uppmärksamma de metodologiska framsteg som tagits under senare år i fråga om att identifiera källor till övergödning i Östersjön och Västerhavet.

Inte desto mindre behöver miljöövervakningen fortsätta att utvecklas. Utskottet har tidigare under riksmötet påtalat att det för knappt hälften av miljö kvalitetsmålen saknas adekvata underlag för att kunna bedöma i vilken riktning miljöarbetet går. Utskottet ser fram emot att ta del av resultatet av de data och samhällliga tjänster som utvecklas inom Copernicusprogrammet. Utskottet påminner därutöver om att den svenska miljöövervakningens uppgift och organisation för en god miljöförvaltning har utretts och att resultatet av detta arbete nu bereds inom Regeringskansliet.

Med det ovan anförda anser utskottet att förslagen om att på olika sätt utveckla miljöövervakningen bör lämnas utan vidare åtgärd. Därmed avstyrks motionerna 2023/24:379 (SD) yrkande 10, 2023/24:687 (MP) yrkandena 1 och 6, 2023/24:899 (MP) yrkande 3, 2023/24:996 (MP) yrkande 106 i denna del och 2023/24:2485 (C) yrkandena 6 och 7.

Områdesskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avstyrker motionsförslag om arbetet med att revidera strandskyddsregelverket, skydd av Sveaskogs mark, biotopskydd och Natura 2000-områden samt vattenskyddsområden.

Jämför reservation 6 (S), 7 (C), 8 (MP), 9 (MP) och 10 (MP).

Motionerna

Arbetet med att revidera strandskyddsregelverket

Enligt kommittémotion 2023/24:412 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 14 behöver arbetet med att reformera strandskyddet fortsätta. Enligt motionärerna var den strandskyddsproposition som riksdagen behandlade våren 2022 inte tillräcklig för att verkligen underlätta byggande nära vatten, dessutom var lagförslaget otydligt. Därför bör regeringen tillsätta en ny utredning för ett strandskydd anpassat efter regionala och lokala förutsättningar.

På motsatt sätt anför det i kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 39 att regeringen bör gå vidare med den tidigare regeringens lagförslag till reformering av strandskyddet som skulle innebära ett modernt strandskydd med både lättnader och skärpningar i syfte att främja landsbygdsutveckling, bevarande av växt- och djurlivet samt en garanti för allemansrätten.

Enligt kommittémotion 2023/24:2478 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 4 bör regeringen snarast bryta ut de förslag ur strandskyddspropositionen som det råder enighet om och återkomma till riksdagen med ett nytt lagförslag. Motionärerna anser att arbetet med att revidera strandskyddsbestämmelserna går för långsamt och att det är bättre att gå vidare med reformarbetet nu än att vänta på nya förslag som kanske aldrig kommer.

När det gäller hur strandskyddets omfång ska revideras anförs det i partimotion 2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 23 att kraftfulla lättnader i strandskyddet bör genomföras för att ge möjlighet till utveckling av boende och näringsverksamhet. Motionärerna beklagar att strandskyddsreformen stoppades våren 2022 och att den nu måste genomföras med de förbättringar som Centerpartiet föreslagit.

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 116 framhålls att ett starkt strandskydd är nödvändigt för människors tillgång till stränder och en bevarad och stärkt allemansrätt samt för att skydda strandzonens känsliga djur- och växtliv. Stränderna är en viktig miljö för många arter samtidigt som strandnära byggande fortsatt är ett problem för växter och djur. Av denna anledning vill motionärerna att strandskyddet värnas även fortsättningsvis.

Skydd av Sveaskogs mark

Enligt motion 2023/24:676 av Annika Hirvonen och Rebecka Le Moine (båda MP) bör Böda ekopark bli nationalpark eftersom parken är ett av Sveriges mest värdefulla naturområden. Samma motionärer föreslår i motion 2023/24:1888 att även Hornsö ekopark omvandlas till nationalpark. Dessutom föreslås det i motion 2023/24:908 av Rebecka Le Moine och Emma Berginger (båda MP) att Omberg ekopark omvandlas till nationalpark. Motionärerna bedömer att detta vore till gagn för såväl växtligheten som för djur och besökare.

I motion 2023/24:915 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 8 föreslås att regeringen ger länsstyrelserna och Naturvårdsverket i uppdrag att peka ut och skydda de statliga skogar, inklusive Sveaskogs, som är av reservatsklass.

Biotopskydd och Natura 2000-områden

Enligt kommittémotion 2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 14 bör regeringen införa ett generellt biotopskydd för ålgräsängar utefter hela Sveriges kuststräcka. Motionärerna beklagar att ålgräsängar förstörs i snabb takt till följd av mänsklig påverkan, t.ex. bryggor och fritidsbåtar.

Enligt motion 2023/24:834 av Mikael Larsson (C) bör regeringen snarast göra en översyn av reglerna för Natura 2000-områden för att möjliggöra byggande i sådana områden.

Vattenskyddsområden

I kommittémotion 2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 framhålls betydelsen av att uppströmsarbetet för att förhindra förorening av

grund- och ytvatten ökar. Förutom ytvattentäkter och grundvattentäkter behöver även skyddet för åsar och naturgrusavlagringar öka eftersom det är där som grundvatten och ytvatten kan blandas och filtreras. Enligt yrkande 3 i samma motion ska regeringen även se till att det införs regler om vilka kemiska ämnen som inte ska få hanteras nära dricksvattentäkter.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Arbetet med att revidera strandskyddsregelverket

Strandskyddet är utformat som ett generellt områdesskydd och bestämmelser om strandskydd finns i 7 kap. 13–18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller vid havet samt vid insjöar och vattendrag i hela landet. Strandskyddsområdet utgörs som huvudregel av land- och vattenområdet intill 100 meter från båda sidorna av strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utöka detta område till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften (14 §). Strandskyddsområdet omfattar även området under vattenytan. Strandskyddet innebär ett förbud mot att inom strandskyddsområdet uppföra nya byggnader eller vidta åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter (15 §).

Strandskyddsbestämmelserna har sedan miljöbalkens ikraftträdande ändrats och kompletterats vid flera tillfällen. Strandskyddets ursprungliga syfte var enbart att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv, men 1994 tillkom som syfte att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Skälet till denna utvidgning var att strävan efter att bevara biologisk mångfald hade blivit en alltmer central aspekt i naturvårdsarbetet och att stränder som biotoper är sällsynt rika på arter och är av särskild betydelse för den biologiska mångfalden (prop. 1993/94:229 s. 9).

Under de senaste åren har riksdagen uppmanat regeringen att utifrån olika syften se över regelverket, se redovisning av riksdagens tillkännagivanden nedan.

Regeringen beslutade i juli 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över strandskyddet (dir. 2019:41). Uppdraget innebar att utredaren skulle föreslå författningsändringar och andra åtgärder som medför att strandskyddet görs om i grunden genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringsstryck. Uppdraget redovisades i december 2020 (SOU 2020:78).

Våren 2022 överlämnade regeringen ett lagförslag med syftet att differentiera strandskyddsbestämmelserna (prop. 2021/22:168). Det föreslogs bl.a. att lättnader i strandskyddet ska gälla i s.k. strandnära utvecklingsområden, att strandskyddsområdet vid små insjöar och smala vattendrag minskas till 25 meter och det blir lättare att få dispens eller upphäva det återstående strandskyddet vid sådana vatten, under förutsättning att fri passage säkerställs. Man föreslog också att regeringen ska kunna meddela föreskrifter om att strandskydd inte ska gälla vid insjöar eller vattendrag som har anlagts eller

restaurerats för vissa syften, bl.a. för att vidta klimatanpassningsåtgärder. Det föreslogs vidare att strandskyddet ska stärkas och förtydligas i områden av särskild betydelse för djur- och växtlivet och i områden där bebyggelsestrycket är högt eller efterfrågan på mark för fritidshusbebyggelse är mycket stor. Riksdagen avlog regeringens lagförslag (bet. 2021/22:MJU27, rskr. 2021/22:337).

Våren 2022 fick en särskild utredare i uppdrag att föreslå lagändringar och andra åtgärder som moderniserar och förtydligar undantagsbestämmelsen från strandskyddet i 7 kap. 16 § 1 miljöbalken för de areella näringarna (dir. 2022:18). Syftet är att säkerställa att undantagsbestämmelsen tar tillräcklig hänsyn till de varierande förutsättningar som råder för olika näringsidkare inom de areella näringarna och att den ser till behoven av att förbättra förutsättningarna för näringarnas utveckling, särskilt för småskaliga lantbrukare. Förslagen ska även bidra till att uppnå livsmedelsstrategins mål om ökad livsmedelsproduktion och hållbar utveckling i hela landet. Utredningen redovisades den 23 januari 2024. Bland annat föreslås att vattenbruk omfattas av undantagsbestämmelsen. Utredningens förslag och bedömningar har remitterats.

Som svar på interpellation 2022/23:330 om ny utredning om strandskyddet anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari den 2 juni 2023 bl.a. följande:

Befolkningstätheten, exploateringsgraden och bebyggelsestrycket uppvisar en stor variation över vårt land. Vi ser ett behov av att strandskyddet blir mer flexibelt och bättre anpassat efter de lokala förhållandena. Det är regeringens vilja, och vi arbetar efter den i enlighet med de processer som finns i Regeringskansliet. Det finns en pågående utredning. Jag avser inte att föregå presentationen av utredningen, utan jag ser fram emot när den presenteras. [...]

Vi håller med om att strandskyddet behöver bli mer flexibelt. Precis som ledamoten nämner är inte tanken att det ska lägga en våt filt över Sveriges landsbygd, utan det ska finnas system och lagstiftning som fungerar efter de lokala förhållandena. Möjligheten som finns för landsbygden att växa är något som vi alla vill värna och ta vara på. Då kräver det att strandskyddet blir mer flexibelt. Som tidigare har nämnts finns i vissa områden med lågt exploateringsstryck goda möjligheter att göra detta utan att motverka naturvården och friluftslivet.

Den pågående strandskyddsutredningen är ingenting vi gömmer oss bakom, utan vi är tvärtom tydliga med att vi ser ett behov av att öka flexibiliteten i strandskyddet. Vi anser att utredningen kommer att bidra till att regeringen kan hantera detta. Utredningen omfattar viktiga delar specifikt för att möjliggöra näringsverksamhet på den svenska landsbygden. Regeringen får helt enkelt återkomma avseende frågan om ett reformerat regelverk för strandskyddet.

Under interpellationsdebatt 2023/24:219 den 11 december 2023 anförde statsrådet Andreas Carlson bl.a. följande:

Vi kommer att återkomma med förslag som underlättar byggande – inte minst på landsbygden [...] – och tillgängliggör byggbar mark i attraktiva lägen, där det helt enkelt har dikats av ett dike och blivit strandskydd av det skälet eller runt mindre sjöar och våtmarker där i dag strandskyddet är en våt filt över utvecklingen på landsbygden. Vi kommer att gå ännu längre

och tillsätta en utredning med syfte att möjliggöra byggande nära vatten. Även i det avseendet hoppas jag förstås på en bred uppslutning i Sveriges riksdag.

Under föregående riksmöte behandlade utskottet ett antal förslag i motioner om att på olika sätt förändra strandskyddsregelverket. Utskottet anförde bl.a. följande i frågan (bet. 2022/23:MJU17 s. 54):

Riksdagen har vid ett antal tillfällen under de senaste åren betonat behovet av att strandskyddslagstiftningen förändras och att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om ett reformerat regelverk. Utskottet konstaterar att frågan har varit föremål för utredningar och riksdagsbehandling men att mycket arbete fortfarande återstår.

Utskottet välkomnar att frågan om ändamålsenliga undantag för de areella näringarna nu utreds för att säkerställa att regleringen tar tillräcklig hänsyn till de varierande förutsättningar som i dag råder för olika näringsidkare inom de areella näringarna och att utredningen ser till behoven av att förbättra förutsättningarna för näringarnas utveckling, särskilt för småskaliga lantbrukare. Utredningen ska redovisas senare i år. Utskottet välkomnar även att regeringen avser att återkomma till riksdagen i fråga om ett nytt och reformerat regelverk för strandskydd när den pågående utredningen har redovisat sina förslag. I avvaktan på resultatet av detta arbete bedömer utskottet att de nu aktuella förslagen om ett reformerat strandskyddsregelverk bör lämnas utan vidare åtgärd.

Riksdagens tillkännagivanden

Översyn av strandskyddet (bet. 2014/15:MJU12, rskr. 2014/15:182)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att strandskyddet ska göras mer ändamålsenligt i hela landet i syfte att förbättra förutsättningarna för byggande, boende och näringsverksamhet i strandlägen. Strandskyddslagstiftningen har successivt förändrats i denna riktning, men utskottet ansåg att ytterligare steg bör tas.

Reformering av strandskyddet (bet. 2016/17:MJU9, rskr. 2016/17:180)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör vidta åtgärder för en reformering av strandskyddet. Utskottet anförde att reglerna fortfarande hindrar kommuner från att skapa attraktiva boendemiljöer på landsbygden, och ansåg därför att reglerna bör reformeras så att det bl.a. blir möjligt att ge fler undantag från strandskyddsreglerna.

Reformering av strandskyddet (bet. 2017/18:NU19, rskr. 2017/18:359)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om reformering av strandskyddet. Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag om ett reformerat strandskydd. Även om riksdagens tidigare tillkännagivanden om ett reformerat strandskydd stod öppna ansåg utskottet att frågan var så angelägen att det fanns anledning att åter, och i kontexten av en sammanhållen landsbygdsolitik, uppmärksamma regeringen på vikten av ett reformerat strandskydd.

Regelverket som reglerar vattenbruk (bet. 2017/18:MJU13, rskr. 2017/18:182)

Riksdagen har ställt sig bakom det som utskottet anför om en översyn av regelverket som reglerar vattenbruket för att underlätta långsiktiga utvecklingsmöjligheter för det svenska vattenbruket. För att det ska vara möjligt att satsa på vattenbruk anser utskottet att strandskyddsreglerna behöver göras mer tillåtande.

I regeringens skrivelse 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 redovisar regeringen att de ovannämnda riksdagsskrivelserna bereds inom Regeringskansliet.

Skydd av Sveaskogs mark

Sedan 2002 har Sveaskog avsatt ekoparker som är ett större sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden och naturvårdsambitioner om minst 1 000 hektar. Inrättandet av en ekopark syftar till att bevara och öka den biologiska mångfalden samt ge allmänheten tillgång till naturupplevelser och rekreation. I ekoparkerna avsätts minst hälften av den produktiva arealen för naturvård. Några av ekoparkerna är helt avsatta för naturvård.

Samtliga ekoparker har ett eget ekoparksavtal som innehåller information om hur ekoparken ska skötas för att dess naturvärden ska utvecklas. Avtalet är tecknat mellan Skogsstyrelsen och Sveaskog som garanterar att naturvårdsambitioner i ekoparken följs. Sveaskog bedriver skogsbruk med förstärkt hänsyn i de flesta ekoparker. Även skogsbruksåtgärder regleras enligt ekoparksavtalen med Skogsstyrelsen och genomförs i dialog med respektive länsstyrelse. Sveaskog har för närvarande 37 ekoparker med en sammanlagd yta på ca 175 000 hektar.

I proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund (skogspropositionen) anges inriktningen för svensk skogsolitik. För att stärka ägande- och brukanderätten och erbjuda skogsägare alternativ när värdefull skog skyddas föreslogs nya ersättningsmarker och ett utökat markförsäljningsprogram från Sveaskog. Regeringen bedömde att ett förslag till nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen bör tas fram. Målets fokus bör ligga på ökad tillväxt i biomassa genom förbättrad skogsskötsel samtidigt som klimatanpassning och den biologiska mångfalden ökar.

Regeringen bedömde vidare att takten i arbetet med att bilda nya och utvidgade nationalparker enligt nationalparksplanen bör öka, bl.a. för att skydda värdefull natur och bidra till förbättrade förutsättningar för friluftsliv och landsbygdsutveckling över hela landet. Regeringen framhöll att intentionen bör vara att nationalparker bildas av delar av Sveaskogs ekoparker som har höga naturvärden och som är lämpliga för att gynna lokalsamhället och främja hållbar turism. Det gäller ekoparkerna Böda och Hornsö i Kalmar län, Halle- och Hunneberg i Västra Götalands län och Hornslandet i Gävleborgs län. Lokal delaktighet och samverkan är som alltid viktigt vid bildandet av nationalparker. Nationalparker ska enligt 7 kap. miljöbalken tillhöra staten. Frågan om ägandet av marken i ekoparkerna, liksom de frågor som alltid

behöver hanteras inför bildandet av nationalparker, behöver hanteras innan regeringen återkommer med en proposition om att bilda nya nationalparker. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206–207).

Till följd av skogspropositionen fick Naturvårdsverket i juni 2022 i uppdrag att öka takten i arbetet med att ta fram förslag till nya och utvidgade nationalparker (M2022/01239). Myndigheten ska inom ramen för uppdraget genomföra förberedande arbete för att det senare ska vara möjligt att föreslå att nationalparker bildas av delar av Sveaskogs ekoparker som har höga naturvärden och som är lämpliga för att gynna lokalsamhället och främja hållbar turism. I arbetet ska den kunskap och erfarenhet som finns inom Skogsstyrelsen tas till vara och den lokala delaktigheten samt samverkan med kommuner, organisationer, rättighetshavare och lokalbefolkning ska särskilt beaktas. Naturvårdsverket ska också analysera hinder för och möjligheter till hållbar naturturism i nationalparker och andra formellt skyddade områden och ge förslag på hur denna verksamhet kan främjas.

Analys och förslag redovisades hösten 2023. Bland annat gjorde myndigheten en hemställan till regeringen om att bilda en nationalpark i Nämdöskärgården. Förslaget innebär att Sverige kan få ytterligare en marin nationalpark som skulle representera Östersjöns unika ekosystem. Förslaget har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Därutöver pågår det ett arbete med att bilda en nationalpark i Bästeträsk på Gotland. Arbetet med att bilda en nationalpark sker i form av ett projekt i samverkan mellan Region Gotland, Länsstyrelsen i Gotlands län, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket.

När det gäller inrättande av reservat av skyddsvärd skog konstaterade Skogsutredningen 2019 (SOU 2020:73) att det finns ca 500 000 hektar skyddsvärd produktiv skog med omgivande fjällbjörkskogar, våtmarker och fjäll som saknar skydd. Av dessa ligger knappt 50 000 hektar produktiv skog på Sveaskogs innehav. I juni 2022 fick Naturvårdsverket i uppdrag att arbeta för att värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, på fastigheter som ägs av Statens fastighetsverk och Sveaskog, får ett långsiktigt formellt skydd. I uppdraget ingår att avgränsa de områden som ska få ett formellt skydd så att deras naturvärden bevaras och de kan förvaltas långsiktigt, samt även i övrigt får ändamålsenliga gränser.

Sveaskog, Naturvårdsverket och de fyra länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län har därefter i nära samarbete verkat för att se till att de utpekade områdena på Sveaskogs mark ska kunna få ett formellt skydd. I samverkansprocessen mellan parterna har en målsättning varit att områdena ska ha ändamålsenliga gränser. I februari 2023 slöts en överenskommelse mellan Sveaskog och staten, genom Naturvårdsverket, om långsiktigt skydd av värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Överenskommelsen innebär att Sveaskog, utan ersättning, tillåter att länsstyrelserna bildar naturreservat av 108 områden med en sammanlagd yta av ca 100 000 hektar, inklusive den produktiva skogsmarken.

Sveaskog kommer att fortsätta att äga marken men kommer inte att avyttra eller upplåta mark för anläggningar och verksamheter som strider mot överenskommelsens syfte. Sveaskog fortsätter också genom detta sin inslagna väg att avsätta skog för att göra bolagets skogsinnehav mer varierat och därigenom göra skogsbruket ännu mer hållbart på lång sikt. Genom samarbetet i denna fråga ser parterna förutsättningar för samverkan även fortsättningsvis om bevarande av skogliga naturvärden. I enlighet med överenskommelsen har en process påbörjats där länsstyrelserna planerar naturreservatsbildningarna i nära dialog med berörda kommuner, samebyar och övriga intressenter.

Biotopskydd och Natura 2000-områden

Natura 2000 är ett nätverk av områden som hyser de arter och naturtyper som finns listade i bilaga 1 och 2 till rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) samt i bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet). Nätverket sträcker sig över alla EU:s medlemsstater. Syftet är att värna vissa naturtyper samt växt- och djurarter som medlemsstaterna kommit överens om att skydda. Medlemsstaterna har skyldighet att se till att de utpekade arterna och naturtyperna som finns i landet bevaras och att statusen är gynnsam. Det kan innebära att ett område måste skötas på ett särskilt sätt, t.ex. med slätter eller bete, eller att ett område restaureras. Ett område kan i andra fall behöva lämnas helt ostört.

Direktiven är införda i svensk lag och det finns strikta regler för hur man hanterar ett Natura 2000-område. En stor del av Sveriges Natura 2000-områden är även skyddade som nationalpark, naturreservat, biotopskyddsområde etc. Alla Natura 2000-områden är dessutom riksintressen enligt 4 kap. 1 § miljöbalken. Således är ofta flera lagstiftningar tillämpliga samtidigt.

Naturvårdsverket samordnar arbetet med Natura 2000 i Sverige. Länsstyrelserna ansvarar för att ta fram förslag på nya Natura 2000-områden. Det är de områden som har de högsta naturvärdena och som på bästa sätt bidrar till nätverket som ska bli Natura 2000-områden. Under processen håller länsstyrelsen samråd med markägare och berörda myndigheter. Därefter granskar Naturvårdsverket urvalet och föreslår områden till regeringen. Det är därefter regeringen som beslutar att till kommissionen föreslå att dessa områden ska upptas som Natura 2000-områden. Svensk skyddslagstiftning börjar gälla direkt när regeringen beslutat att föreslå ett område. Kommissionen granskar urvalet vetenskapligt och fastställer listor över särskilt värdefulla livsmiljöer och arter för olika regioner. Fågeldirektivets områden behöver inte genomgå denna procedur. För varje Natura 2000-område tar den aktuella länsstyrelsen fram en bevarandeplan efter samråd med markägare, kommuner och andra berörda. Denna plan beskriver områdets värden, vilka arter och naturtyper som finns, målen för området, vilka skydds- och skötselåtgärder som behövs samt eventuella hot mot värdena. I slutet av 2023 fanns det i Sverige drygt 4 000

Natura 2000-områden på en sammanlagd yta av ca 7,8 miljoner hektar. En del av dem är också naturreservat eller nationalparker.

I maj 2020 skickade kommissionen en formell underrättelse till regeringen med anledning av att Sverige inte fullgör sina skyldigheter enligt EU:s regler för bevarande av livsmiljöer och skyddade arter, inbegripet Natura 2000-nätverket. Kommissionen ansåg att Sveriges Natura 2000-nätverk inte är tillräckligt när det gäller dels livsmiljöer och arter enligt habitatdirektivet, dels fåglar och områden enligt fågeldirektivet. Den 7 februari 2024 lämnade kommissionen ett motiverat yttrande enligt vilket den anser att Sverige inte på ett korrekt sätt har införlivat artikel 6.2 i art- och habitatdirektivet. Kommissionen anser att ingen av de bestämmelser som enligt Sverige genomför artikel 6.2 hänvisar till kravet på att förhindra försämring av livsmiljöerna och betydande störningar av de arter för vilka områdena har utsetts. Den 1 mars 2024 beslutade regeringen att remittera ett förslag till förtydliganden av förordningsbestämmelser om Natura 2000.

Biotopskyddsområde är en skyddsform som regleras i främst 7 kap. 11 § miljöbalken och förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och används för små mark- och vattenområden, t.ex. småvatten och stenmurar i jordbruksmark, s.k. biotoper. Syftet med att skydda sådana biotoper är att långsiktigt bevara och utveckla naturmiljöer som har särskilt stora värden för djur- och växtarter. Det kan handla om biotoper som innehåller strukturer och funktioner som är viktiga för arter eller som utgör tillflyktsorter, restbiotoper och spridningskorridorer i ett i övrigt ensartat eller fragmenterat landskap.

Biotopskyddsområden skiljer sig från t.ex. naturreservat genom att det är ett antal namngivna biotop typer som får skyddas som biotopskyddsområde. Det finns två olika former av biotopskyddsområden. Den ena innebär ett generellt skydd för sju biotop typer, t.ex. alléer och odlingsrösen, vilka i de flesta fall finns i jordbrukslandskapet och har minskat starkt till följd av effektiv markanvändning. De kvarvarande biotoperna utgör värdefulla livsmiljöer för växt- och djurarter i ett i övrigt påverkat landskap.

I skogspropositionen bedömde regeringen att den formella skyddsformen biotopskyddsområden bör ses över i syfte att göra den mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv. Berörda myndigheter borde enligt regeringen få i uppdrag att utreda och lämna förslag på ändring av biotopskyddsinstrumentet. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206–207).

Som en följd av skogspropositionen fick Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i juni 2022 i uppdrag att tillsammans utreda och lämna förslag på ändringar av den formella skyddsformen biotopskyddsområden (M2022/01190). I enlighet med vad som framhölls i skogspropositionen är syftet att göra skyddsformen mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv, bl.a. i fråga om huruvida det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer. I uppdraget ingick även att utreda mer flexibla skydds- och

ersättningsformer särskilt anpassade för det fjällnära området som kan vara attraktiva för markägare, t.ex. större biotopskyddsområden eller avtal för anpassat brukande. Uppdraget redovisades i juni 2023 (rapport 2023/09). Myndigheterna lämnar nio förslag till åtgärder, bl.a. att ett biotopskyddsområde ska kunna omfatta flera biotopskyddstyper. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

I fråga om ålgräsängar redovisar Havs- och vattenmyndigheten att utbredningen har minskat längs västkusten och att det är svårt och kostsamt att restaurera ålgräsängar. Skyddsåtgärder är därför bättre än restaurering. År 2016 tog myndigheten fram en rapport (2016:9) som ger en detaljerad vägledning för restaurering av ålgräs.

Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan (SOU 2020:83) innehåller flera förslag och bedömningar som syftar till att skydda och restaurera ålgräsängar; bl.a. bedömer beredningen att biotopskyddsinstrumentet i marina miljöer bör kunna användas i större utsträckning. Betänkandet har remitterats och ärendet bereds inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2024 framhåller regeringen att den avser att stärka arbetet med att återskapa viktiga livsmiljöer, exempelvis ålgräsängar. I budgeten för 2024 presenterade regeringen en flerårig satsning på akvatiskt områdesskydd och akvatisk restaurering (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20 avsnitt 3.25.11, s. 107). Regeringen föreslog att anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med totalt 121 miljoner kronor för 2024 för arbetet med akvatiskt områdesskydd och akvatisk restaurering. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20, bet. 2023/24:MJU1, rskr. 2023/24:104).

Utöver satsningarna i budgetpropositionen har regeringen aviserat dels en strategi för havsmiljön, dels ett förslag till utvidgad möjlighet att föreskriva om naturvårdshänsyn vid fiske för att skydda Natura 2000-områden till våren 2024.

Riksdagens tillkännagivande

Ålgräsängar (bet. 2021/22:MJU24, s. 54 f., punkt 7, rskr. 2021/22:296)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om ålgräsängar, bl.a. betydelsen av att anlägga och restaurera ålgräsängar för att gynna den biologiska mångfalden i havsvikar och kustnära havsområden.

I regeringens skrivelse 2023/24:75 redovisar regeringen att riksdagsskrivelsen bereds inom Regeringskansliet.

Vattenskyddsområden

Vattenskyddsområde är en typ av nationellt områdesskydd som regleras i 7 kap. 21 och 22 §§ miljöbalken. Av bestämmelserna framgår att en länsstyrelse eller kommun får förklara ett mark- eller vattenområde som vattenskyddsområde för att skydda en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas, eller kan antas komma att utnyttjas, för vattentäkt. Ett vattenskyddsområde

syftar till att ge vattentäkten ett skydd mot verksamheter eller åtgärder som kan förorena vattentäkten. Skyddet kan gälla för både grundvattentäkter, grundvattentäkter med infiltration och ytvattentäkter.

Ett beslut om vattenskyddsområde ska innehålla de föreskrifter som behövs för att tillgodose syftet med området. Det kan innebära begränsningar av hur marken får användas och hur t.ex. kemiska produkter och avfall får hanteras. För en verksamhet eller åtgärd kan det gälla förbud, tillstånd eller anmälningsplikt. Processen för att inrätta vattenskyddsområden inleds normalt med ett ansökningsförfarande. Detta är inte författningsreglerat men beskrivs i Havs- och vattenmyndighetens vägledning om vattenskyddsområden (rapport 2021:4).

När det gäller den geografiska avgränsningen för ett vattenskyddsområde anges det i förarbetena att ett sådant område normalt bör få en sådan omfattning att det garanteras att råvattnet efter ett normalt reningsförfarande kan användas för sitt ändamål. När det gäller ytvatten framhålls det i förarbetena att de höga strömningshastigheterna i ytvatten gör att ett fullt effektivt skydd kan uppnås endast om skyddsområdet får en sådan omfattning att det omfattar hela eller väsentliga delar av tillrinningsområdet. Ett godtagbart skydd kan dock ofta skapas även om skyddsområdet får en mer begränsad omfattning (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 93 och 730).

Utöver vattenskyddsområden omfattas arbetet med att skydda vattentäkter av EU:s nya dricksvattendirektiv, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten. Direktivet ställer ökade kvalitetskrav på dricksvatten, bl.a. i fråga om gränsvärden för PFAS. Till följd av detta har Livsmedelsverket beslutat om nya gränsvärden för fyra PFAS-ämnen, arsenik, bly och kadmium i dricksvatten. För PFAS sätts ett så strängt gränsvärde som det är möjligt att göra (LIVSFS 2022:12). I direktivet föreskrivs även en ny riskbaserad metod för vattensäkerhet (se artikel 8) som omfattar alla faser i vattenproduktionskedjan, inklusive tillrinningsområdena för uttagspunkter för dricksvatten, och som utgår från den kunskap som hämtats in och de åtgärder som genomförts inom ramen för ramdirektivet för vatten. Det ska även tas hänsyn till hur klimatförändringarna påverkar vattenresurserna. Med den riskbaserade metoden införs ett tydligare uppströmsperspektiv i dricksvattenberedningen. Risker ska i möjligaste mån hanteras redan där föroreningen av vattnet kan uppstå och inte först i samband med beredningen av dricksvatten i vattenverket. Förutom att den riskbaserade metoden tydligare pekar på principen om att förorenaren betalar, kan ett sådant angreppssätt antas leda till att åtgärder mot utsläpp ofta blir billigare än insatser i efterhand. Vidare kan det enligt förarbetena till den proposition som genomför direktivet i svensk rätt antas att metoden, när den är helt genomförd, bör kunna förebygga skadeverkningar av utsläpp liknande de uppmärksammade utsläppen av PFAS (se. prop. 2023/24:30). Riskbedömningen och riskhanteringen ska enligt artikel 7.4 i det nya dricksvattendirektivet vara utförd första gången senast den 12 juli 2027.

I samband med beredningen av regeringens förslag till genomförande av det nya dricksvattendirektivet anförde utskottet följande i fråga om arbetet med att förhindra förorening av vattentäkter (bet. 2023/24:MJU6 s. 24):

Utskottet noterar att det fr.o.m. den 1 januari 2026 gäller nya gränsvärden för PFAS i dricksvatten, bl.a. till följd av det nya dricksvattendirektivet. Detta ställer nya krav på reningsverken, men även på minskad spridning av PFAS i naturen. I detta sammanhang vill utskottet peka på betydelsen av ett uppströmsperspektiv i dricksvattenberedningen. Det finns ett stort värde i att risker i möjligaste mån hanteras redan där föroreningen av vattnet kan uppstå och inte först i samband med beredningen av dricksvatten i vattenverket. Den riskbaserade metoden som följer av det nya dricksvattendirektivet innebär en tyngdpunktsförskjutning i denna riktning som utskottet ser mycket positivt på.

Utskottets ställningstagande

Arbetet med att revidera strandskyddsregelverket

Utskottet konstaterar att riksdagen vid upprepade tillfällen betonat behovet av att förändra strandskyddslagstiftningen och att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om ett reformerat regelverk. Utskottet tar fasta vid att regeringen nyligen uttalat att den avser att förändra strandskyddsregelverket genom att dels införa lättnader, dels utreda möjligheterna till strandnära byggande. Utskottet ser fram emot att ta del av dessa kommande förslag till lagändringar.

I avvaktan på resultatet av det arbete som påbörjats anser utskottet att motionerna 2023/24:412 (SD) yrkande 14, 2023/24:996 (MP) yrkande 116, 2023/24:2457 (C) yrkande 23, 2023/24:2478 (C) yrkande 4 och 2023/24:2629 (S) yrkande 39 bör lämnas utan vidare åtgärd. Motionsyrkandena avstyrks.

Skydd av Sveaskogs mark

I samband med utskottets beredning av skogspropositionen våren 2022 konstaterade utskottet att stora arealer av skyddsvärd produktiv skog saknar formellt skydd, bl.a. Sveaskogs mark. Utskottet ser mycket positivt på det goda samarbete som därefter utvecklats mellan Sveaskog, Naturvårdsverket och länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län med att inrätta långsiktigt skydd av värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Parterna har kommit överens om att de berörda länsstyrelserna ska få bilda naturreservat av drygt 100 områden på Sveaskogs mark, inklusive produktiv skogsmark. Utskottet noterar att parterna ser goda förutsättningar för samverkan även framöver om bevarande av skogliga naturvärden på Sveaskogs mark.

När det gäller förslag om att bilda nya nationalparker utifrån Sveaskogs ekoparker pågår det redan ett arbete i frågan. Riksdagen har beslutat om att antalet nya och utvidgade nationalparker enligt nationalparksplanen bör öka. Utskottet ser ingen anledning att ifrågasätta ansvariga myndigheters åtgärder i denna del.

Därmed anser utskottet att motionerna 2023/24:676 (MP), 2023/24:908 (MP), 2023/24:915 (MP) yrkande 8 och 2023/24:1888 (MP) ska avstyrkas.

Biotopskydd och Natura 2000-områden

När det gäller förslaget om att införa ett generellt biotopskyddsområde för ålgräsängar noterar utskottet att det pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att tillmötesgå riksdagens uppmaning om att anlägga och restaurera ålgräsängar för att gynna den biologiska mångfalden i havsvikar och kustnära havsområden. Utskottet noterar vidare att riksdagen för 2024 anvisat särskilda medel för regeringens arbete med akvatiskt områdesskydd och akvatisk restaurering. Med hänvisning till det åtgärdsarbete som därmed redan pågår anser utskottet att motion 2023/24:1873 (MP) yrkande 14 bör avstyrkas.

När det gäller en översyn av reglerna för Natura 2000-områden påminner utskottet om att kommissionen riktat kritik mot att Sverige inte fullgör sina skyldigheter enligt EU:s regler för bevarande av livsmiljöer och skyddade arter, inbegripet Natura 2000-nätverket. Utskottet noterar att regeringen har remitterat ett förslag till förtydliganden av förordningsbestämmelser om Natura 2000. Med beaktande av detta arbete anser utskottet att det vore olämpligt att förorda det förslag som väckts i motion 2023/24:834 (C). Motionsyrkandet avstyrks.

Vattenskyddsområden

Arbetet med att säkerställa ett tillräckligt skydd av våra vattentäkter har ytterligare aktualiserats till följd av klimatförändringarnas påverkan på vattenresursen samt nya gränsvärden för bl.a. PFAS-ämnen i dricksvatten. Kommunernas och länsstyrelsernas arbete med att inrätta vattenskyddsområden är av stor betydelse för arbetet med att förhindra att föroreningar når vatten som används som vattentäkt. Utskottet vill därutöver påminna om att det tidigare under riksmötet har berett regeringens förslag till genomförande av det nya dricksvattendirektivet i svensk rätt. Utskottet uppmärksammade då att det nya direktivet innebär ett tydligare uppströmsperspektiv i fråga om skydd av vattentäkter. Den riskbaserade metod som direktivet föreskriver kräver ökade ansträngningar för att förhindra att vatten förorenas redan vid tillrinningsområdena för uttagpunkter. Med hänvisning till de regelverk och arbetssätt som redan finns på plats ser utskottet inte skäl att förorda någon åtgärd med anledning av de förslag som väckts i motion 2023/24:687 (MP) yrkandena 2 och 3. Motionsförslagen avstyrks.

Artskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vargstammens referensvärde och storlek, vargens skyddsstatus, den vitkindade gåsens skyddsstatus, utsättning och återintroducering av vissa arter samt reglering av handeln med elfenben.

Jämför reservation 11 (S), 12 (C), 13 (C), 14 (C), 15 (MP) och 16 (MP).

Motionerna

Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige

Enligt kommittémotion 2023/24:2628 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 31 bör regeringen vidta åtgärder för att få ned antalet vargar i Sverige till 170–270 individer samtidigt som gynnsam bevarandestatus bibehålls. Motionärerna har förståelse för att vargens närvaro skapar oro i landsbygdsområden, och framhåller att dagens vargpopulation på över 460 individer har nått en punkt där vargstammen inte längre är förutsägbar.

På liknande sätt föreslås det i kommittémotion 2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 27 att regeringen verkar för 2013 års riksdagsbeslut om vargstammens referensnivåer och att det bör ligga i det nedre spannet om 170 individer. Motionärerna beklagar att vi trots riksdagens beslut i dag ser en vargstam som är betydligt större än så.

I kommittémotion 2023/24:480 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 8 framhålls vikten av en gynnsam bevarandestatus för vargstammen. Motionärerna redovisar att koncentrationen av varg i vissa områden i västra Svealand och södra Norrland är mycket hög och att vargstammen i vissa områden därför behöver förvaltas mer aktivt. Även i motion 2023/24:577 av Sten Bergheden (M) framförs förslag om att minska vargstammens storlek i Sverige.

Varens skyddsstatus

Enligt kommittémotion 2023/24:480 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 3 bör regeringen verka inom EU för att omdefiniera vargen från strikt skyddad till förvaltningsbar. Bilagorna till art- och habitatdirektivet måste bli mer flexibla så att bl.a. forskning och lokala förutsättningar får större betydelse i beslutsunderlagen. Det skulle innebära att vargen flyttas från ett strikt skydd i bilagorna och blir en förvaltningsbar art.

På liknande sätt föreslås det i kommittémotion 2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 26 att regeringen verkar för att flytta vargen från art- och habitatdirektivets bilaga 4, som gör vargen strikt skyddad, till bilaga 5, vilket skulle innebära att vargen blir förvaltningsbar. Om vargen listades i bilaga 5 skulle vargen fortsättningsvis vara skyddad men möjligheten att vidta

åtgärder i Sverige, t.ex. skyddsjakt, skulle öka. Även enligt motion 2023/24:528 av Sten Bergheden (M) bör vargens skyddsstatus ändras så att den blir förvaltningsbar.

Den vitkindade gåsens skyddsstatus

I kommittémotion 2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 25 föreslås det att regeringen dels verkar på EU-nivå för en förändring av den vitkindade gåsens skyddsklassning, dels vidtar ytterligare åtgärder för att minska de skador som den vitkindade gåsen orsakar. Motionärerna påtalar att arten ökat snabbt i antal under senare år.

Även enligt motion 2023/24:121 av Eric Palmqvist (SD) yrkande 3 ska regeringen verka för ett nationellt undantag från EU:s fridlysning av den vitkindade gåsen eftersom arten inte längre kan anses vara skyddsvärd i Sverige.

Utsättning och återintroducering av vissa arter

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 113 föreslås det att regeringen satsar på att återskapa mer vild natur genom s.k. återförvildande (rewilding). I samma motion yrkande 122 föreslås det att regeringen även utreder om, och så fall var, stora vilda växtätare som försvunnit från Sverige kan återintroduceras. Motionärerna framhåller att restaurering av natur även handlar om att återskapa det som gått förlorat.

Enligt motion 2023/24:932 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 1 bör regeringen ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att återinföra nationellt utrotade arter i Sverige. Eftersom Sverige har skrivit under konventionen om biologisk mångfald har Sverige en skyldighet att återintroducera dessa djur, såvida det inte kan anses orsaka väsentlig skada.

I motion 2023/24:2501 av Runar Filper (SD) föreslås det att regeringen utreder möjligheten och lämpligheten att sätta ut myskoxe i den svenska fjällvärlden.

Handel med elfenben

I kommittémotion 2023/24:911 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) anför att Sverige bör agera för att stänga EU-marknaden för elfenben. Motionärerna anser att det finns kryphål i den lagliga handeln med äldre elfenbensföremål som utnyttjas av kriminella nätverk. Kryphålen i lagstiftningen gör EU till ett transitområde för illegalt elfenben.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige

Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är att de stora rovdjuren ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och

socioekonomisk hänsyn tas (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99). Inriktningen innebär att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen ska fastställas av Naturvårdsverket i intervallet 170–270 individer. Vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområde ska vara hela Sverige, förutom den alpina regionen och Gotlands län. Målet innebär vidare att vargstammens koncentration ska minska där den är som tätast, att vargens förekomst i renskötselområdet i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada och att vargens förekomst i län med fåbodbruk, intensiv fårskötsel eller skärgårdar i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada. Vid behandlingen av propositionen anförde utskottet att det referensvärde för gynnsam bevarandestatus som Naturvårdsverket sedan fastställer inte ska få underskridas (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99).

Naturvårdsverket presenterade 2016 en reviderad förvaltningsplan för varg för perioden 2014–2019 (rapport 8758). Förvaltningsplanens giltighetstid har förlängts. Förvaltningsplanen för varg redovisar vilka politiska målsättningar som gäller, vilka grundläggande principer för förvaltningsarbetet som identifierats, vilka förvaltningsåtgärder som planeras för att nå målen samt hur uppföljningen ska ske. Naturvårdsverket presenterade 2016 även en femårig plan för genetisk förstärkning av vargstammen 2016–2020 (NV-02544-15). Planen beskriver vilka åtgärder som bör vidtas för att målet om nya reproducerande invandrade vargar uppfylls så att en gynnsam bevarandestatus för varg kan bibehållas och ska enligt Naturvårdsverket ses som ett komplement till den nationella förvaltningsplanen för varg.

Populationsstorleken för varg inventeras årligen under perioden den 1 oktober till den 31 mars. Resultatet från inventeringsperioden 2022/23 visar att det finns ca 450 vargar i Sverige. Inventeringen från 2020/21 visade ca 395 vargar. Målet med varginventeringen vintern 2023/24 är att dokumentera samtliga familjegrupper, revirmarkerande par och årsvalpar.

Kommissionen driver sedan 2010 ett s.k. överträdelseärende mot Sverige. Den har gjort gällande att Sverige inte uppfyller sina skyldigheter enligt artikel 12 och 16 i art- och habitatdirektivet när Sverige tillåter en alltför omfattande licensjakt på varg och att Sveriges vargpolitik begränsar möjligheten för vargen att uppnå en gynnsam bevarandestatus. I ett kompletterande yttrande har kommissionen klargjort att referensvärdet för populationsstorlek om 270 vargar vilar på osäker vetenskaplig grund och att vargstammens genetiska variation och inavelsproblem i stammen måste beaktas när man definierar nivån för gynnsam bevarandestatus.

Riksdagen har under de senaste åren riktat ett antal tillkännagivanden till regeringen om den svenska vargförvaltningen och antalet vargar i Sverige. I maj 2022 tillkännagav riksdagen bl.a. att det är avgörande för vargförvaltningens legitimitet att riksdagens beslut om vargstammens storlek följs i praktiken och att riksdagsbeslutet om referensnivå för vargstammen från 2013 ska ligga till grund för Sveriges förvaltning av vargen. Det framhölls vidare

att referensvärdet under rådande omständigheter, med en mer förtätad vargpopulation i landet, bör ligga i det nedre spannet om 170 individer (bet. 2021/22:MJU24, rskr. 2021/22:297).

Med anledning av tillkännagivandet beslutade regeringen i maj 2022 att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån bästa tillgängliga kunskap och vetenskaplig expertis analysera om, och i så fall under vilka förutsättningar, vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet skulle kunna vara inom intervallet 170–270 individer (M2022/01143). Naturvårdsverkets rapportering av uppdraget ska skickas in till regeringen senast den 30 juni 2024.

I juli 2023 beslutade regeringen om vissa ändringar av den del av uppdraget som rör analys av referensvärdet (LI2023/02916). Naturvårdsverket fick då i uppdrag att utifrån dagens förhållanden ta fram uppdaterade riktlinjer, s.k. tumregler, som kan användas vid skydds jakt efter varg. I detta ingår att bl.a. beskriva olika exempel där myndigheten bedömer att det kan vara befogat med skydds jakt för att förhindra att allvarlig skada enligt 23 a § jaktförordningen (1987:905) inträffar. Myndigheten ska även beakta om olika bedömningar kan göras vid olika populationsstorlek på vargstammen samt vilka konsekvenser det i så fall medför för möjligheten att uppnå de rovdjurspolitiska målen.

Uppdraget i denna del redovisades den 22 mars 2024. Av de uppdaterade riktlinjerna framgår att nivån för när skydds jakt kan beviljas efter angrepp på får och get sänks från fyra angrepp i befintliga tumregler till två angrepp i ett område under en tolv månaders period. På motsvarande sätt bör skydds jakt kunna beviljas efter två angrepp på hund. I ett flertal angivna situationer, främst när andra förebyggande åtgärder redan vidtagits, anger de uppdaterade riktlinjerna att skydds jakt kan beviljas redan efter ett angrepp.

Vargens skyddsstatus

Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Bernkonventionen, nedan konventionen) syftar till att bevara europeiska vilda djur och växter och deras naturliga miljö, särskilt dem vars skydd kräver samarbete mellan ett flertal stater. Konventionen är ett mellanstatligt avtal som ingåtts inom ramen för Europarådet och trädde i kraft den 1 juni 1982. EU är fördragsslutande part i denna konvention sedan den 1 september 1982. Från och med april 2024 finns det 502 fördragsslutande parter i konventionen, inklusive alla EU:s medlemsstater.

Konventionen innehåller ett antal bilagor. Bilaga 2 tar upp djurarter som enligt konventionen ska vara strängt skyddade. Varje part som har tillträtt konventionen ska införa den lagstiftning och vidta de administrativa åtgärder som är lämpliga och nödvändiga för att säkerställa ett särskilt skydd; huvudregeln enligt konventionen är att all avsiktlig fångst och allt avsiktligt dödande ska vara förbjudet (artikel 6). Vargen ingår i denna bilaga, liksom björn och järv. I bilaga 3 listas arter som enligt konventionen ska ges ett svagare skydd.

I art- och habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EEG) föreskrivs att medlemsstaterna ska ge varg och andra särskilt angivna arter ett starkt skydd. Direktivet innehåller bestämmelser om förutsättningarna för att jakt ska få tillåtas på arterna i fråga. Bestämmelserna överensstämmer i det närmaste ordagrant med motsvarande bestämmelser i konventionen.

I Europa placeras vargen i rödlistans kategori "livskraftig" enligt Internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier. Samma bedömning har gjorts för EU i en rapport från Bernkonventionens stående kommitté (IUCN 2022). I denna rapport anges att vargpopulationens utbredningsområde i Europa under de senaste tio åren har ökat med över 25 procent. I rapporten anges även att det 2022 sannolikt fanns 19 000 vargar i EU, vilket är att jämföra med 14 300 vargar 2016.

I december 2023 presenterade kommissionen ett förslag om att ändra vargens skyddsstatus enligt Bernkonventionen (COM(2023) 799 final). Utkastet avser rådets beslut om förslag som på unionens vägnar ska läggas fram för att ändra bilagorna 2 (strängt skyddade djurarter) och 3 (skyddade djurarter) till konventionen när det gäller vargen samt den ståndpunkt som ska intas på unionens vägnar i fråga om det förslaget vid mötet i konventionens ständiga kommitté. Enligt kommissionen är det motiverat att flytta arten varg från bilaga 2 till bilaga 3 för att på så sätt ta itu med problemen med ett ökande antal vargar i Europa, inte minst när det gäller skador på tamdjur. Enligt förslaget kan en ändrad skyddsstatus öka flexibiliteten i förvaltningen. Samtidigt ska en gynnsam bevarandestatus för varg bibehållas. Kommissionen anför att när ändringen av bilagorna till konventionen träder i kraft, dvs. när varg flyttats från bilaga 2 till bilaga 3, skulle unionen ha möjlighet att ändra motsvarande bilagor till art- och habitatdirektivet för att i sin interna rättsordning återspegla den lägre skyddsnivån för varg.

Enligt artikel 17 i konventionen ska en ändring av bilagorna antas med två tredjedelars majoritet av de avtalsslutande parterna. Såvida inte en tredjedel av de avtalsslutande parterna har framfört invändningar träder en ändring i kraft tre månader efter dagen för antagandet för de fördragsslutande parter som inte har framfört invändningar. Unionens ståndpunkt när det gäller förslag till ändringar av bilagorna till konventionen (och antagande av dem i ständiga kommittén) fastställs genom ett rådsbeslut, på grundval av ett förslag från kommissionen, i enlighet med artikel 218.9 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), eftersom sådana ändringar kommer att ha rättslig verkan för unionen.

Vid utskottets sammanträde den 12 mars 2024 överlade utskottet med regeringen om kommissionens förslag. I enlighet med regeringens förslag enades regeringen och en majoritet av utskottets ledamöter om att Sverige ska stödja kommissionens förslag (protokoll 2023/24:29 § 2).

Regeringen driver på inom EU för att vargens skyddsstatus ska ändras genom att arten flyttas från bilaga 4 till bilaga 5 i art- och habitatdirektivet. I interpellationsdebatt 2022/23:172 anförde landsbygdsminister Peter Kullgren den 17 februari 2023 bl.a. följande:

Vår bedömning är därför att det även är rimligt att sänka vargens skyddsstatus på europeisk nivå. Om vargen listas i bilaga 5 kommer vargen att ha samma skydd enligt art- och habitatdirektivet som exempelvis våra svenska sälararter och bävern. [...] Regeringen anser inte att det är bra att skyddsnivån för varg skiljer sig mellan olika medlemsländer på det här sättet. Skillnaderna kan ifrågasättas länderna emellan och på ett negativt sätt påverka synen på direktivet och i förlängningen även negativt påverka en långsiktig, hållbar förvaltning av varg.

I oktober 2023 deltog regeringen i en muntlig förhandling i EU-domstolen i fråga om ett österrikiskt mål om varg för att framföra argument för att det numera finns vetenskapligt stöd för att ändra vargens skyddsstatus.

Den vitkindade gåsens skyddsstatus

Huvuddelen av världsbeståndet av vitkindad gås häckar i arktiska områden. Sedan 1970-talet är den även en häckfågel i Östersjöregionen. En kraftig ökning har skett i de populationer av vitkindad gås som övervintrar i Europa under de senaste 40 åren. Den nationella gåsräkningen 2014–2016 räknade 150 000–300 000 vitkindade gäss i Sverige under oktober. Under vårflyttningen i maj och höstflyttningen i oktober rastar ibland stora mängder vitkindade gäss i södra och sydöstra Sverige, framför allt på Öland och Gotland. Vitkindade gäss orsakar skador på vall, beten och korn.

Vitkindad gås är upptagen i bilaga 2 (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen och listad i bilaga 1 till fågeldirektivet. Medlemsstaterna ska enligt artikel 2 i fågeldirektivet vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå. Arterna i bilaga 1 har enligt direktivet ett sådant unionsintresse att särskilda skyddsområden behöver utses. Endast kommissionen har befogenhet att föreslå ändringar i naturvårdsdirektiven eller deras bilagor.

Fridlysningsbestämmelserna i fågeldirektivet genomförs i artskyddsförordningen (1998:179). I förordningen finns även de svenska fridlysningsreglerna. Artskyddsförordningens regler ska säkra de fridlysta arternas överlevnad och det är förbjudet att skada de skyddade arterna. Undantag kan dock åberopas när arten vållar skada i jordbruket.

Inom ramen för avtalet om bevarande av flyttande sjöfåglar i Afrika och Eurasien (AEWA) har en förvaltningsplan för vitkindad gås antagits. Av planen framgår att arten har gynnsam bevarandestatus och att den orsakar ökande skador på jordbruksgrödor i alla utom ett av de länder som planen omfattar. Att minska konfliktnivån och skadorna för jordbruksnäringen har angetts som ett av förvaltningsplanens mål. Ett annat mål som har angetts är att möjliggöra jaktmöjligheter som är förenliga med bevarande av populationerna på en tillfredsställande nivå. Vitkindad gås är AEWA-listad som tillåten för jakt men allmän jakt är inte möjlig på grund av artens listning i fågeldirektivet.

Regeringen beslutade våren 2021 om nya jakttider. Sedan den 1 juli 2021 får skyddsjakt bedrivas hela året (den 1 juli–30 juni) efter vitkindad gås som uppträder i en flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda eller som kan medföra olägenhet för människors hälsa.

När det gäller viltskador anför regeringen i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1, utg.omr. 23) att viltförvaltningen har utvecklats under de senaste åren och att denna utveckling behöver fortsätta. Det krävs bl.a. ökad kunskap och ett arbete med förebyggande åtgärder för att minska och hantera uppkomna viltskador. Regeringen konstaterar att kostnaderna för viltskadorna är stora och kan ha en negativ effekt på livsmedelsproduktionen. För 2024 anvisade riksdagen, i enlighet med regeringens förslag, ca 68 miljoner kronor under anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.

Våren 2018 riktade riksdagen en uppmaning till regeringen att göra en översyn av artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker (bet. 2017/18:MJU17). I maj 2020 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över artskyddsförordningen för att säkerställa att regelverket är effektivt och rättssäkert och kan skydda hotade arter samt är tydligt gentemot markägare om när man har rätt till ersättning. Utredningens huvudsakliga uppdrag var dels att se över artskyddsförordningen med fridlysningsreglerna, dels att förbättra förutsättningarna för arbetet med att förebygga, upptäcka och lagföra art skyddsrelaterad brottslighet. Uppdraget redovisades i maj 2021 (SOU 2021:51). I utredningen lämnas ett antal förslag till författningsändringar och uppdrag. Flertalet förslag som följer av översynen av artskyddsförordningen kan sorteras in under de två huvuduppdragen om fridlysnings respektive artskyddsrelaterad brottslighet. Utredningens förslag i denna del bereds inom Regeringskansliet.

Av naturvårdsdirektiven följer att EU:s medlemsstater regelbundet ska rapportera om bl.a. genomförandet av direktiven och arters bevarandestatus. Rapportering enligt art- och habitatdirektivets artikel 17, dvs. om arters bevarandestatus, ska göras vart sjätte år. SLU Artdatabanken sammanställer rapporteringen av artikel 17 tillsammans med Lunds universitet på uppdrag av Naturvårdsverket. Nästa rapportering enligt artikel 17 ska göras under 2025.

Utsättning och återintroduktion av vissa arter

Av konventionen om biologisk mångfald följer att varje fördragsslutande part ska vidta åtgärder för återhämtning och rehabilitering av hotade arter och för återinförande av dessa i sina naturliga livsmiljöer (artikel 9c).

Återförvildande, dvs. att återskapa ekosystem med stora, landskapspåverkande växttätare och rovdjur, används i vissa delar av världen, framförallt i Nordamerika, där rovdjur och växttätare återetablerats i vissa områden genom återintroduktioner.

Under 2023 påbörjade forskare vid SLU en förstudie på Skogssällskapet fastighet Svanå i Västmanland om återinförande av visenter i den svenska

naturen. Beroende på förstudiens resultat kan nästa steg bli en ansökan till Naturvårdsverket om att återinföra frilevande visenter.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) beviljade våren 2022 ca 3 miljoner kronor till ett forskningsprojekt vid Luleå tekniska universitet där man undersöker attityden till att använda bioteknik för att återställa bestånd av utrotningshotade och utdöda arter. Projektet undersöker dels vad människor uppfattar som naturligt och vilka konsekvenser dessa uppfattningar kan få, dels om det är säkert att återintroduktionen av en utrotningshotad eller utdöd art är genomförbar eller önskvärd i ett ekosystem. Ekosystemet från vilket arten har försvunnit kan ha hittat en ny jämvikt som gör att den utdöda arten antingen inte överlever i den nya miljön eller tvärtom blir till en invasiv art. Sådana komplikationer kan också påverka attityden till den nya tekniken. Projektet förväntas pågå under perioden 2022–2025.

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper är verktyg för att identifiera viktiga åtgärder och var åtgärderna gör störst naturvårdsnytta. Den långsiktiga visionen är att de arter som omfattas av åtgärdsprogrammen ska uppnå livskraftiga populationer samt ha fungerande livsmiljöer. Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för verktyget tillsammans med länsstyrelserna och andra berörda aktörer. Naturvårdsverket har ca 130 åtgärdsprogram för landlevande arter, och Havs- och vattenmyndigheten har åtgärdsprogram för ca 15 arter. I dessa beskrivs kunskapsläget om arternas och naturtypernas ekologi, hotbild och möjliga åtgärder.

När det gäller myskoxe finns arten i dag i Härjedalen efter att en liten grupp om fem individer passivt infördes i landet från Dovrefjell i Norge 1971. Den svenska stammen, som växte till som mest 34 djur på 1980-talet, har haft problem med inavel och har sedan dess minskat i antal så att det under 2022 fanns ungefär 10 djur. Enligt uppgift från Artdatabanken har man försökt förbättra situationen genom att släppa ut några djur som härstammar från andra populationer för att få större genetisk variation.

Arten myskoxe listas i Bernkonventionens bilaga 2, dvs. den omfattas av ett strängt skydd. Enligt artikel 6 i konventionen ska parterna i fråga om djurarter i bilaga 2 förbjuda avsiktligt tagande och dödande, förstörelse av artens habitat, avsiktlig störning samt innehav och nationell handel med arten. Förbuden har i Sverige genomförts i artskyddsförordningen. Konventionen innebär däremot inte att en skötsel- eller förvaltningsplan ska upprättas för djurarter i bilaga 2.

Myskoxcentrum i Funäsfjällen är en ideell förening som arbetar med att bevara den vilda myskoxstammen i västra Härjedalen genom att minska de störningar som myskoxarna utsätts för i det vilda; besökare tillåts komma till hägnen och se myskoxarna där i stället. Myskoxcentrum arbetar också med avel och utsättning av myskoxar för att få en större genetisk variation bland det vilda beståndet.

Handel med elfenben

Enligt konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, Cites) är internationell handel med elfenben förbjuden med strikt begränsade undantag för föremål som förvärvats innan Cites började tillämpas för elfenben. Cites reglerar dock inte inhemsk handel med elfenben. EU genomför Cites genom rådets förordning (EG) nr 338/97 (grundförordningen) och andra kommissionsförordningar med anknytning till denna.

När det gäller elfenben från elefant, liksom för andra arter som förtecknas i bilaga A till grundförordningen, har EU beslutat om ytterligare regler som är strängare än Cites. Handel med elfenben till, inom eller från EU för kommersiella ändamål är generellt förbjuden.

Hösten 2018 presenterade kommissionen en lägesrapport om genomförandet av handlingsplanen mot olaglig handel med vilda djur och växter (COM(2018) 711). Kommissionen anförde att stora framsteg gjorts i fråga om de flesta av de 32 åtgärderna i handlingsplanen, men att EU och medlemsstaterna bör intensifiera sina ansträngningar för att senast 2020 nå handlingsplanens målsättningar.

Kommissionen aviserade i sitt meddelande om en strategi för biologisk mångfald för 2030 (COM(2020) 380) ett antal åtgärder för att få bukt med den olagliga handeln med vilda djur och växter, bl.a. att se över handlingsplanen och föreslå en ytterligare skärpning av EU:s regler för handel med elfenben. Kommissionen anför att EU har stränga regler för handel med elfenben och är fast beslutet att vidta ytterligare åtgärder mot tjuvjakt på elefanter och olaglig handel med elfenben på global nivå.

I december 2021 skärpte kommissionen riktlinjerna ytterligare för vissa transaktioner (tillkännagivande 2021/C 528/03). De nya åtgärderna syftar till att förbjuda de flesta former av handel med elfenben i EU. Riktlinjerna innebär att antikundantaget tas bort och att antika föremål tillverkade före den 3 mars 1947 numera kräver Citesintyg för att handlas med. Det innebär också att Jordbruksverket i princip bara kommer att kunna utfärda intyg och tillstånd för bearbetat elfenben som antingen är antika föremål tillverkade före den 3 mars 1947 eller musikinstrument tillverkade före 1975.

Artskyddsutredningens uppdrag (dir. 2020:58) omfattade bl.a. att se över de regler som gäller för handel med samt innehav och transport av hotade arter i Sverige för att identifiera hur genomförandet av Sveriges internationella förpliktelser på området kan stramas åt och göras mer effektivt. Artskyddsutredningen föreslår bl.a. förändringar när det gäller de olika artskyddsbrotten, möjligheten att förverka Citesexemplar, artvärdes förverkande och kravet på tillstånd för handel. Utredningen föreslår även att Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att för Sveriges räkning aktivt delta i det internationella arbetet med Cites, både inom EU och globalt. Detta ska ske genom deltagande i arbetsgrupper och kommittéer samt

gemensamma insatser koordinerade av Euroapo och Interpol samt internationella utredningsgrupper och/eller EU-utredningsgrupper. I uppdraget ska ingå att ta fram rutiner för att effektivisera de nationella myndigheternas samverkan. Myndigheterna ska också samverka med Sida för att stärka stödet till insatsområden som är viktiga för artskyddet internationellt. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

I juni 2022 fick en särskild utredare i uppdrag att se över sanktionssystemet i miljöbalken och hur miljöbrottsbekämpningen kan stärkas (M 2022:69). Utredaren ska bl.a. se över sanktionssystemet i miljöbalken och hur miljöbrottsbekämpningen kan stärkas. Specifikt i fråga om artskyddsbrott ska utredaren bl.a. utreda om kostnaderna för beslag av levande djur ska kunna falla på den tilltalade vid en fällande dom. Utredningen ska redovisas senast den 20 december 2024.

Utskottets ställningstagande

Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige

Utskottet påminner om att riksdagen tillkännagett för regeringen att det är avgörande för vargförvaltningens legitimitet att riksdagens beslut om vargstammens storlek följs i praktiken, att riksdagsbeslutet om referensnivå för vargstammen från 2013 ska ligga till grund för Sveriges förvaltning av vargen samt att referensvärdet under rådande omständigheter, med en mer förtätad vargpopulation i landet, bör ligga i det nedre spannet om 170 individer.

Utskottet noterar att Naturvårdsverket sedan 2022 har i uppdrag att på olika sätt se över förvaltningen av varg. För att säkerställa att man tillgodoser riksdagens tillkännagivande har regeringen förtydligat den del av arbetet som rör referensvärdet. Myndigheten har helt nyligen presenterat uppdaterade riktlinjer för skydds jakt som ska användas som stöd för länsstyrelsernas beslut om skydds jakt på bl.a. varg. Utskottet ser mycket positivt på att regeringen och den ansvariga myndigheten prioriterar arbetet med att utveckla den svenska vargförvaltningen för att på så sätt möjliggöra en ändring av referensvärdet samtidigt som Sverige uppfyller sina åtaganden inom art- och habitatdirektivet.

Således bedömer utskottet att förslagen om att begränsa vargstammens storlek i betydande utsträckning redan är omhändertagna. Därmed avstyrks motionerna 2023/24:480 (SD) yrkande 8, 2023/24:577 (M), 2023/24:2479 (C) yrkande 27 och 2023/24:2628 (S) yrkande 31.

Vargens skyddsstatus

Utskottet kan konstatera att den tilltagande ökningen av vargstammen har blivit en trygghetsfråga som måste tas på allvar. Åtgärder som på olika sätt skapar förutsättningar för att minska konflikterna mellan människor och varg behöver därför prioriteras.

För att öka handlingsutrymmet inom förvaltningen behöver vargens skyddsstatus förändras. Utskottet ser därför mycket positivt på att kommissionen föreslagit en ändring av vargens skyddsstatus enligt Bernkonventionen så att vargen inte längre har ett lika starkt skydd. Utskottet bedömer att detta kan utgöra ett viktigt steg mot förändring av den internationella vargförvaltningen. Regeringen har utskottets tydliga mandat att i rådsförhandlingarna driva på för att vargens skyddsstatus ska ändras på det sätt som kommissionen föreslagit.

Därmed anser utskottet att de förslag som väckts i motionerna 2023/24:480 (SD) yrkande 3, 2023/24:528 (M) och 2023/24:2479 (C) yrkande 26 är att betrakta som tillgodosedda. Motionsyrkandena avstyrks.

Den vitkindade gåsens skyddsstatus

Den vitkindade gåsen är fridlyst, men utskottet bedömer inte desto mindre att förvaltningen av arten till betydande del är inriktad på att minska konfliktnivån och skadorna för jordbruksnäringen. Utskottet noterar bl.a. att det enligt de jakttider som regeringen beslutade om 2021 numera är tillåtet att i hela landet, under hela året, bedriva skydds jakt för att motverka skador på oskördad gröda eller för att förhindra besvär för människors hälsa.

När det gäller ersättning för viltskador hänvisar utskottet till att riksdagen, i enlighet med regeringens förslag, beslutat om en avsevärd förstärkning av viltskadeanslaget för att förbättra möjligheterna att både förebygga skador och ersätta uppkomna skador som fredat vilt orsakar. Utskottet välkomnar att regeringen prioriterar åtgärder för att åstadkomma en hållbar jakt och viltvård.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2023/24:121 (SD) yrkande 3 och 2023/24:2479 (C) yrkande 25.

Utsättning och återintroducering av vissa arter

Arbetet med att sätta ut och återintroducera utdöda arter är i mångt och mycket i ett undersökande skede. Utskottet noterar att det pågår forskning om dels återinförande av visenter i den svenska naturen, dels attityden till att använda bioteknik för att återställa bestånd av utrotningshotade och utdöda arter. I likhet med motionärerna är utskottet övertygat om att förutsättningarna för biologisk mångfald behöver förbättras. Liksom utskottet anfört tidigare år finns det dock goda skäl att inrikta detta arbete på att förhindra att arter dör ut. I detta avseende hänvisar utskottet till de åtgärdsplaner som ansvariga myndigheter tar fram samt till arbetet med att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald på en mer övergripande nivå, inte minst inom ramen för konventionen om biologisk mångfald.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2023/24:932 (MP) yrkande 1, 2023/24:996 (MP) yrkandena 113 och 122 samt 2023/24:2501 (SD).

Handel med elfenben

Utskottet tar fasta vid att EU internationellt sett har mycket strikta regler för handel med elfenben och dessutom har förbundit sig att vidta ytterligare åtgärder mot tjuvjakt och elfenbenshandel globalt. För att säkerställa att handeln med elfenben på den inre marknaden inte bidrar till dessa hot har reglerna för vissa transaktioner skärpts ytterligare. Sedan december 2021 är det s.k. antikundantaget borttaget och det krävs numera Citesintyg för att handla med äldre antika föremål. Parallellt med denna regelförändring pågår det ett nationellt arbete med att se över dels hur Sveriges internationella förpliktelser på området kan stramas åt och göras mer effektiva, dels hur miljöbrottsbekämpningen kan stärkas.

Med beaktande av de åtgärder som redan har vidtagits anser utskottet att motion 2023/24:911 (MP) inte bör leda till något initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandet avstyrks.

Invasiva främmande arter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avstyrker motionsyrkanden om myndigheternas arbete med invasiva främmande arter samt åtgärder på privat mark och för näringsidkare.

Jämför reservation 17 (C), 18 (MP) och 19 (MP).

Motionerna

Myndigheternas arbete med invasiva främmande arter

I kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 8 efterfrågar motionärerna bättre samordning och ett bredare perspektiv i arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter. Motionärerna anser att regeringen behöver vidta åtgärder för att säkerställa bättre samverkan mellan olika myndigheter, såsom länsstyrelsen. Samtidigt behöver man ta vara på markägarnas och civilsamhällets roll i dessa frågor. Arbetet behöver vara brett och långsiktigt.

I kommittémotion 2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås att regeringen skyndsamt förtydligar vilken myndighet som ska utreda och fatta beslut om hanteringsåtgärder för EU-listade arter med konstaterat stor spridning. Det är också kostsamt att bekämpa invasiva arter, och därför är det viktigt att det finns bra rutiner på plats så att bekämpningen går snabbt när en art väl upptäcks. Enligt samma motion yrkande 2 bör regeringen även se till att berörda myndigheter skyndsamt tar fram hanteringsåtgärder för samtliga EU-listade arter med konstaterat stor spridning.

I yrkande 4 föreslås det att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten skyndsamt färdigställer en nationell förteckning som anger vilka

ytterligare arter i Sverige, utöver EU-listade arter, som orsakar problem och därmed ska bekämpas. Motionärerna föreslår i yrkande 5 att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten utifrån den nationella förteckningen även ska ta fram regionala förteckningar med prioritetsordning över vilka arter som ska bekämpas regionalt. Arbetet bör bedrivas i samarbete med de olika länsstyrelserna.

Enligt yrkande 6 är det även viktigt att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med länsstyrelserna tar fram nationella och regionala handlingsplaner och hanteringsåtgärder med ansvarsfördelning i fråga om invasiva arter ska bekämpas på lokal och regional nivå. Dessutom bör regeringen ge relevanta myndigheter i uppdrag att motverka spridningen av invasiva arter inom sitt myndighetsområde; t.ex. kan Trafikverket få i uppdrag att motverka spridning av lupiner och andra invasiva arter längs vägar och järnvägar (yrkande 11).

Enligt motion 2023/24:1692 av Johan Büser (S) bör parkslide föras upp på förteckningen över invasiva främmande arter så att det införs en skyldighet att bekämpa den.

Åtgärder på privat mark och för näringsidkare

I kommittémotion 2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 7 föreslås det att berörda myndigheter skyndsamt tar fram vägledning för bekämpning av invasiva arter på privat mark samt, i förekommande fall, föreslår regeländringar så att detta blir möjligt.

Enligt yrkande 8 i samma motion bör privata markägare ha en skyldighet att bekämpa invasiva arter som kan spridas till grannmark. Motionärerna beklagar att spridningen av invasiva arter leder till stora kostnader för den enskilde, t.ex. genom förstörda skördar och sjukdomsutbrott. Regeringen bör även utreda ansvarsfrågan och skadeståndsskyldighet för den som av oaktamhet eller ohörsamhet spridit invasiva arter till grannmark (yrkande 9).

I samma motion yrkande 10 föreslås att regeringen dessutom vidtar åtgärder så att den som säljer arter som är eller kan vara invasiva blir skyldig att informera kunder om detta.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Myndigheternas arbete med invasiva främmande arter

Rättslig reglering

Utgångspunkten för regleringen av invasiva främmande arter är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (nedan EU-förordningen) som trädde i kraft 2015. Förordningen syftar till att förebygga, minimera och mildra invasiva främmande arters negativa effekter på den biologiska mångfalden.

En invasiv främmande art är enligt förordningens definition en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller inverka negativt på den biologiska mångfalden och relaterade ekosystemtjänster. EU-förordningen gäller arter som är upptagna på unionsförteckningen över invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Enligt förordningen är det förbjudet att hålla, föda upp, transportera och använda invasiva främmande arter av unionsbetydelse i och inom unionen samt att föra in sådana arter till unionen. Syftet med EU-förordningen är att så långt som möjligt hindra att invasiva främmande arter kommer in i EU och att bekämpa de arter som redan finns.

Kommissionen har i genomförandeförordning (EU) 2016/1141 tagit fram en förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse (unionsförteckningen). Förteckningen uppdaterades senast i juli 2022. Totalt omfattar den 88 arter, varav 47 djurarter och 41 växtarter.

Enligt EU-förordningen är det förbjudet att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar av de arter som finns upptagna på unionsförteckningen över invasiva främmande arter. Det är inte heller tillåtet att låta dessa arter växa eller reproducera sig.

Den 1 januari 2019 trädde den svenska förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter i kraft. Förordningen beskriver ansvarsfördelningen mellan olika svenska myndigheter. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten samordnar arbetet med invasiva främmande arter i landet, vilket inkluderar att vägleda andra myndigheter och aktörer bl.a. i fråga om hur bestämmelserna ska tillämpas. Länsstyrelsen ansvarar bl.a. för att vidta snabba utrotningsåtgärder när en invasiv främmande art upptäcks, och Tullverket, Livsmedelsverket och Jordbruksverket ansvarar för gränskontroller. Skogsstyrelsen har ett särskilt ansvar för vissa skogsträdarter.

Nationella förteckningar och handlingsplaner

EU-förordningen ger medlemsstaterna möjlighet att upprätta egna förteckningar med arter av nationell betydelse (artikel 12). I den svenska förordningen finns bestämmelser om processerna för att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige. Syftet med en nationell förteckning är främst att aktivt förhindra introduktion, etablering och spridning av invasiva främmande arter som är problematiska ur ett svenskt perspektiv men som inte finns med på EU:s förteckning. Att en art är upptagen på en nationell förteckning möjliggör t.ex. att införa tydliga förbud och utforma system för tillsyn; det ger markägare ett ansvar och ger tillsynsmyndigheterna möjlighet till markåtkomst.

När det gäller handlingsplaner ställer EU-förordningen (artikel 13) krav på medlemsstaterna att ta fram en handlingsplan för att även ta itu med oavsiktlig spridning av invasiva främmande arter. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har gemensamt tagit fram en sådan handlingsplan som bl.a. omfattar information till allmänheten, i synnerhet via intresseföreningar av olika slag, och till andra aktörer via branschorganisationer m.m. Myndigheterna anser även att branschregler kan vara bra verktyg för att minska risken

för oavsiktlig spridning. Genom att visa på goda exempel kan man också öka medvetenheten och underlätta beteenden som inte riskerar att bidra till spridning av invasiva främmande arter. Åtgärderna påbörjades under 2019.

När det gäller lokala och regionala åtgärder har kommunerna en viktig roll i att förhindra och bekämpa invasiva främmande arter. Kommunen är ansvarig för många parker och andra allmänna ytor och kan i den rollen förhindra att arter som är eller riskerar att bli invasiva planteras där. Invasiva främmande arter kan förekomma inom verksamheter som omfattas av kommunal tillsyn, t.ex. avfallshanteringen lokalt, livsmedel, växtskydd och växtnäring. Om verksamheten hanterar invasiva främmande arter ingår det i kommunens tillsyn att se till att den hanteringen är lagenlig. Parallellt gäller länsstyrelsens tillsynsansvar i fråga om EU-förordningen. Inom dessa områden är det viktigt att kommunen och länsstyrelsen samverkar och att kommunen informerar den ansvariga länsstyrelsen om den upptäcker överträdelser av förbuden i EU-förordningen. Samverkan med kommunerna kan handla om bl.a. informationsutbyte, expertstöd och gemensamma tillsynsbesök. Tillsynen av förbuden i EU-förordningen kan också överlåtas till kommunen, t.ex. för ett visst tillsynsobjekt. Om tillsyn delegeras till kommunen får kommunfullmäktige meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn.

Som redovisats ovan granskade Riksrevisionen statens insatser mot invasiva främmande arter under 2022 (RiR 2022:12). Riksrevisionen påtalade då att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ännu inte föreslagit någon nationell förteckning över vilka sådana invasiva främmande arter som bör prioriteras för bekämpning. Enligt Riksrevisionen innebär detta att det fortfarande är oklart vilka arter, utöver de EU-listade, som är mest angelägna att bekämpa i Sverige. Riksrevisionen konstaterar att Danmark, Finland och Norge har fastställt nationella förteckningar sedan flera år tillbaka. Vidare framhålls att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten under flera år inte prioriterat arbetet med att ta fram de underlag som krävs för att bedöma vilka arter som är mest angelägna att ta upp på den nationella förteckningen. Enligt Riksrevisionen är det angeläget att en nationell förteckning fastställs eftersom förseningen har fördröjt bekämpning av problematiska invasiva främmande arter som inte är EU-listade. En fastställd nationell förteckning behövs för att säkerställa att resurserna används för att bekämpa de mest angelägna arterna.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten lämnade ett förslag till nationell förteckning till regeringen i juni 2023. Totalt föreslår myndigheterna 41 arter till den nationella förteckningen, varav 13 arter är landlevande. Bland landlevande arter föreslås bl.a. att blomsterlupin och parkslide ska ingå i listan. Grunden till urvalet av arterna till den nationella förteckningen är SLU Art-databankens riskklassificering, expertutlåtanden, ekosystemtjänstanalyser, samhällsekonomiska analyser samt synpunkter från berörda myndigheter och olika organisationer. Ytterligare arter kan föras upp på den nationella förteckningen efter hand.

Förslaget innebär att de arter som hamnar på den nationella förteckningen som huvudregel ska regleras på samma sätt som arter på EU-förteckningen. För majoriteten av arter föreslår myndigheterna utrotningsåtgärder. Ett antal av arterna är så pass spridda att de inte går att utrota helt utan i stället kommer att hanteras genom länsvisa program där bekämpningsmålen beror på hur spridda de är.

I förslaget ansvarar Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket för föreskrifter, hanteringsprogram och tillsynsvägledning för sina respektive ansvarsarter. Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn, beslut och åtgärder på allmän mark. Fastighetsägaren är generellt ansvarig för åtgärder på den egna fastigheten. Förutom arter till en nationell förteckning föreslår myndigheterna även nödvändiga författningsändringar. Regeringen avser att skicka förslaget på remiss inom kort. Därefter kan regeringen fatta beslut om listan.

För 2024 anvisade riksdagen ca 1,2 miljarder kronor till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20, bet. 2023/24: MJU1, rskr. 2023/24:104). Av anslaget disponeras ca 1,1 miljarder kronor av Naturvårdsverket för kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande m.m. Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2024 ska en särskild satsning göras på högst 50 miljoner kronor för att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

Regeringen avser att satsa 50 miljoner kronor även under 2025 respektive 2026. Den fleråriga satsningen syftar till att stärka statens förmåga att hantera de invasiva främmande arter som lever på land och det hot de utgör mot människors och djurs hälsa, mot skördeförluster i jordbruket, på infrastruktur och på skyddade arter. Arbetet med att bekämpa de invasiva främmande arterna kommer bl.a. att ligga i att stärka koordineringen av nationella insatser och vägledning, öka de bekämpningsåtgärder som beslutats regionalt och ta fram kommunikationsinsatser som innebär ökad kännedom hos allmänheten om nya och etablerade invasiva främmande arter.

I samband med utskottets beredning av regeringens skrivelse om Riksrevisionens granskning anförde utskottet bl.a. följande (bet. 2022/23: MJU17 s. 117):

I likhet med regeringen instämmer utskottet i flera av de iakttagelser och rekommendationer som framförs i rapporten. Det behövs förbättringar för att insatserna ska bli mer effektiva. Utskottet påminner om att det sedan flera års tid pågår ett arbete inom Regeringskansliet och ansvariga myndigheter med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter och vad som bör gälla för dem. Utskottet tar fasta på att detta arbete nu är i sitt slutskede. Utskottet vill även framhålla att regeringen arbetar med att se över vilket ansvar statliga myndigheter bör ha för att kartlägga och rapportera förekomsten och utbredningen av invasiva främmande arter samt vidtagna åtgärder. Utskottet välkomnar att regeringen har för avsikt att se över hur uppföljningen av myndigheternas arbete med invasiva främmande arter kan utvecklas ytterligare för att de samlade insatsernas resultat ska kunna bedömas.

Åtgärder på privat mark och för näringsidkare

EU-förordningen om invasiva främmande arter är direkt tillämplig och förordningens regelverk innebär att inte bara myndigheter utan även kommuner, fastighetsägare, villaägare och andra privatpersoner i Sverige har ett ansvar och en skyldighet att följa reglerna för att hindra spridning av de invasiva främmande arter som finns upptagna på unionsförteckningen. Exempelvis får fastighetsägare inte avsiktligt låta dessa arter reproducera sig, växa eller odlas, utan de är skyldiga att ta bort en sådan art om den finns på fastigheten. Fastighetsägaransvaret gäller för såväl privatpersoner som kommunala och statliga fastighetsägare och för bolag som äger fastigheter. Har en fastighetsägare eller fastighetsinnehavare fått kännedom om att det på deras fastighet växer en art som finns på EU:s förteckning över invasiva främmande arter har denna alltså en skyldighet att bekämpa arten. Skyldigheten gäller i alla typer av miljöer, både odlad miljö som t.ex. produktionsmark för skogsbruk, jordbruk och trädgårdar, och orörd naturmiljö.

Enligt Naturvårdsverket går de flesta invasiva främmande växtarter som finns i naturen att härleda från trädgårdar. I dagsläget finns det inga särskilda bidrag att söka för att finansiera åtgärder mot invasiva främmande arter, utan det är varje fastighetsägares eller fastighetsinnehavares ansvar att själv finansiera åtgärderna. Som redovisas ovan har Riksrevisionen granskat statens insatser mot invasiva arter (RiR 2022:12). Riksrevisionen bedömde att myndigheternas vägledning till vissa berörda aktörer varit begränsad, bl.a. stödet till länsstyrelserna när det gäller bekämpningsåtgärder på privatägd mark.

När det gäller sanktioner följer det av EU-förordningen att medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om vilka sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av förordningen samt vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att bestämmelserna tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Våren 2018 beslutade riksdagen om ändringar i miljöbalken som bl.a. innebär att viss hantering av invasiva främmande arter straffsanktioneras (prop. 2017/18:211, bet. 2017/18:MJU23, rskr. 2017/18:402). Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet hanterat en invasiv främmande art på något av de sätt som beskrivs i EU-förordningens förbudsbestämmelse döms till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet hanterat en invasiv främmande art på något av de sätt som beskrivs i förordningens förbudsbestämmelse och därigenom bryter mot en föreskrift om förbud, villkor och åtgärder som regeringen har utfärdat för att skydda vilt levande djur- eller växtarter eller den biologiska mångfalden eller för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden. Vid grov oaktsamhet ska endast dömas till ansvar om gärningen har medfört skada på eller besvär för människors hälsa eller miljön eller risk för sådan skada eller sådana besvär. Till ansvar ska inte dömas om en gärning är att anse som ringa eller om hanteringen är tillåten enligt barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som har utfärdats i anslutning till den lagen.

Frågor om skadestånd regleras i civilrätten. Skadestånd har ett reparativt syfte, dvs. den skadevållande ska som huvudregel ersätta skada genom att försätta den skadelidande i samma ekonomiska situation som om skadan aldrig hade skett. Man skiljer mellan olika kategorier av skador: personskada, sakskada och ren förmögenhetsskada. Beroende på vilken kategori det är fråga om, och även i vilket sammanhang skadan skedde, gäller olika förutsättningar, s.k. ansvarstyper, för hur vårdslös skadevållaren ska ha varit för att skadestånd ska betalas ut.

Under förra riksmötet anförde utskottet följande i fråga om insatser mot invasiva arter på bl.a. privat mark (bet. 2022/23:MJU17 s. 117):

När det gäller åtgärder på kommunal och lokal nivå vill utskottet poängtera det ansvar som samtliga markägare har för att vidta åtgärder när en invasiv främmande art upptäcks. EU-förordningen, och unionsförteckningen som följer av förordningen, är direkt tillämpliga och gäller för alla i Sverige, såväl kommuner som enskilda personer, som äger eller förvaltar mark. Dessa aktörer har därmed ett tydligt egenintresse av att kartlägga förekomsten av invasiva främmande arter på den egna marken och att vidta bekämpningsinsatser. Utskottet ser givetvis mycket positivt på det aktiva arbete som bedrivs på kommunal nivå och inom civilsamhället. Utskottet ser även väldigt positivt på de informationsinsatser som gjorts och som fortsätter att göras inom ramen för innevarande budgetår. Utskottet vill särskilt framhålla att regeringen arbetar med att se över vilket ansvar kommunerna bör ha för att kartlägga och rapportera förekomsten och utbredningen av invasiva främmande arter samt vidtaga åtgärder.

När det gäller åtgärder för näringsidkare har alla näringar som i sin verksamhet hanterar, använder eller handlar med invasiva främmande arter ett ansvar att följa de förbud som gäller för de EU-listade arterna. Detta innebär förbud mot att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, tillåta att reproducera sig, växa eller odla eller släppa ut dessa arter i miljön.

Handeln med växter och fröer är global och det förekommer en omfattande onlinehandel. Flera av de växter som listats som invasiva enligt EU-förordningen kan förekomma i handeln i Sverige samt inom och utanför EU. Det finns övergångsregler för handeln med EU-listade arter som gör det tillåtet att sälja växter och fröer till privatpersoner ett år efter att de tagits upp på EU-förteckningen förutsatt att växten eller fröet

- köpts in före det datum då den listades inom EU
- inte förökas
- förvaras på ett sådant sätt att växten inte kan sprida sig och etablera sig utanför lagret.

Företag och organisationer som arbetar med trädgårdsväxter kan enligt Naturvårdsverket göra en viktig insats, t.ex. genom att informera och ge råd till kunder och medlemmar om EU-listade arter och om hur man förhindrar spridning och hanterar trädgårdsavfallet på ett säkert sätt. Naturvårdsverket har tagit fram informationsmaterial för de som vill informera och sprida kunskap om invasiva främmande arter.

Handlare som vill arbeta förebyggande och stoppa spridning av främmande arter bör enligt myndigheten hålla sig informerade om invasiva arter och s.k. dörrknackararter som är potentiellt invasiva i Sverige. På så sätt kan handlare undvika att bryta mot lagens förbud mot att hålla och sälja dessa arter samt även undvika att ha arter till försäljning som föreslås till nästa uppdatering av EU-förteckningen. I Artdatabankens rapport Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige finns information om riskerna med olika invasiva främmande arter. På så sätt kan handlare avstå från de högst klassade arterna i sitt sortiment även om de inte är förbjudna. Som handlare bör man även hålla sig informerad om uppdateringar av EU-förteckningen och framöver även den nationella förteckningen.

Den som trots förbud säljer en art som finns på EU-förteckningen gör sig skyldig till otillåten hantering av en invasiv främmande art. Som tillsynsmyndighet är länsstyrelsen skyldig att göra en åtalsanmälan vid misstanke om brott mot EU-förordningens förbud. En beskrivning av straffsanktionerna finns i avsnittet ovan.

Utskottets ställningstagande

Myndigheternas arbete med invasiva främmande arter

Liksom utskottet anförde under förra riksmötet finns det en åtgärdsskuld i fråga om det nationella arbetet med invasiva främmande arter. Därför välkomnar utskottet regeringens satsning på att stärka statens förmåga att hantera invasiva främmande arter och det hot de utgör mot människors och djurs hälsa, mot skördeföruster i jordbruket, på infrastruktur och på skyddade arter. Utskottet noterar särskilt att arbetet består av att stärka koordineringen av nationella insatser och vägledning, öka de bekämpningsåtgärder som beslutats regionalt och ta fram kommunikationsinsatser som innebär ökad kunskap i samhället om nya och etablerade invasiva främmande arter.

När det gäller en nationell förteckning noterar utskottet att myndigheterna lämnat ett förslag till en sådan lista som omfattar drygt 40 arter. Förslaget innebär att de arter som hamnar på den nationella förteckningen, bl.a. parkslide, som huvudregel ska regleras på samma sätt som arter på EU-förteckningen, dvs. att arterna inte får hållas, säljas eller släppas ut i naturen. Förslaget till nationell förteckning bereds inom Regeringskansliet. När regeringen fattat beslut om listan kommer det nationella arbetet med att förebygga och hantera invasiva främmande arter att gå in i ett nytt skede. Utskottet ser fram emot att följa regeringens såväl som ansvariga myndigheters arbete med att öka Sveriges motståndskraft mot invasiva främmande arter.

Därmed avstyrks de förslag som presenteras i motionerna 2023/24:899 (MP) yrkandena 1, 2, 4–6 och 11, 2023/24:1692 (S) och 2023/24:2485 (C) yrkande 8.

Åtgärder på privat mark och för näringsidkare

När det gäller åtgärder på privat mark vill utskottet börja med att framhålla att EU-förordningen om invasiva främmande arter är direkt tillämplig inom EU. Förordningen, och unionsförteckningen som beslutats med stöd av förordningen, gäller således för alla i Sverige, såväl kommuner som enskilda personer, som äger eller förvaltar mark. Dessa aktörer har därmed ett egenintresse av att kartlägga förekomsten av invasiva främmande arter på den egna marken och att göra adekvata bekämpningsinsatser. Utskottet påminner om de straffsanktioner som riksdagen har beslutat om och som gör sig gällande om någon med uppsåt eller av grov oaktsamhet hanterat en invasiv främmande art på något av de sätt som beskrivs i EU-förordningens förbudsbestämmelse.

När det gäller en utredning av skadeståndsansvar vill utskottet framhålla de allmänna skadeståndsrättsliga principer som finns inom civilrätten. Utskottet finner i nuläget inget skäl till att regeringen borde utreda särskilda regler för invasiva främmande arter.

När det gäller åtgärder för näringsidkare konstaterar utskottet att företagare och branschorganisationer har en viktig roll i det förebyggande arbetet mot invasiva främmande arter, t.ex. genom att informera och ge råd till kunder och medlemmar om listade arter, om hur man förhindrar spridning och hur man hanterar trädgårdsavfall på ett säkert sätt. I detta sammanhang vill utskottet också framhålla det informationsmaterial som den ansvariga myndigheten har tagit fram och regeringens satsning på att utveckla myndigheternas vägledning till allmänheten.

Med beaktande av det regelverk som redan finns på plats, och de åtgärder som är under beredning, bedömer utskottet att motion 2023/24:899 (MP) yrkandena 7–10 i allt väsentligt är att betrakta som tillgodosedd. Motionsyrkandena avstyrks.

Specifika åtgärder för att skydda och restaurera livsmiljöer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skydd av känsliga kustmiljöer, reglering av undervattensbuller och den statliga finansieringen av skydd och skötsel av värdefull natur.

Jämför reservation 20 (MP), 21 (SD), 22 (MP), 23 (C) och 24 (MP).

Motionerna

Skydd av känsliga kustområden

I kommittémotion 2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 11 framhålls behovet av att förstärka skyddet av känsliga grunda vikar genom ett

starkt strandskydd och genom att styra mänsklig verksamhet till speciella platser och endast tillåta vissa former av aktiviteter eller helt stänga för mänsklig aktivitet i extra känsliga områden. Enligt samma motion yrkande 12 bör regeringen ge ansvarig myndighet i uppdrag att ta fram en restaureringsplan för kusten för att återställa särskilt viktiga områden, t.ex. våtmarker som lekmarkerna men även ålgräsängar och grunda vikar.

Enligt motion 2023/24:1829 av Monica Haider (S) bör regeringen överväga att se över lagstiftningen för att underlätta för renare bränslen för småbåtar i syfte att skydda känsliga marina miljöer. Det är enligt motionären orimligt att drivmedel som säljs på båtmackar innehåller giftiga ämnen som svavel och aromater.

Reglering av undervattensbuller

I kommittémotion 2023/24:402 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 1 understryks behovet av att öka medvetenheten hos fartygs- och båtägare om betydelsen av att underhålla motorer och propellrar för att minska undervattensbuller. Regeringen bör vidta åtgärder för att informera denna grupp om den negativa effekten av undervattensbuller så att den marina miljön skyddas.

På liknande sätt föreslås det i kommittémotion 2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 29 att regeringen tar fram regler och tydliga riktlinjer för undervattensbuller för både sjöfart och annan verksamhet. Motionärerna påpekar att buller är ett påtagligt problem för havslevande djur. Många fiskar och havslevande däggdjur kommunicerar genom ljudsignaler, och den bullermatta som finns på vissa platser i våra hav stör ut denna kommunikation.

Den statliga finansieringen av skydd och skötsel av värdefull natur

I kommittémotion 2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 11 framhålls vikten av vård av redan skyddad skog för att stärka den biologiska mångfalden. Motionärerna beklagar att regeringen dragit ned anslagen för skötsel av skyddad natur och befarar att detta försämrar myndigheternas förmåga att bedriva ett effektivt arbete. Pengarna räcker inte för de skyddade områden som är i behov av aktiv skötsel.

På liknande sätt anförs behovet av ett långsiktigt arbete för att bevara en god status hos redan skyddad natur i kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2. Skötseln av många skyddade områden är otillräcklig. Motionärerna vill i stället öka takten i restaurering och återställande av skyddad natur.

I samma motion yrkande 1 anförs att regeringen bör se över möjligheterna att införa ett nytt stöd för skydd av hotade arter på enskilt ägd mark. Motionärerna anser att man bör utreda ett stöd som ger ersättning till privata skogsägare som har hotade arter på sina marker så länge den hotade arten finns kvar. Därutöver lyfter motionärerna fram betydelsen av utvecklade statsbidrag med bättre uppföljning för fler våtmarker (yrkande 3). Centerpartiet ser positivt på de två etablerade statsbidragen till lokala naturvårdssatsningar (LONA)

respektive lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Bidragen bör fortsätta att utvecklas och uppföljningen och utvärderingen bör bli bättre.

Enligt kommittémotion 2023/24:905 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 3 bör Naturvårdsverket få resurser för att satsa på LONA-bidrag som gynnar naturvård, friluftsliv och folkhälsa.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Skydd av känsliga kustområden

När det gäller skydd och restaurering av livsmiljöer innehåller EU:s strategi för biologisk mångfald (COM(2020) 380) mål och åtgärder för att skydda och återställa naturen i unionen, bl.a. genom att utarbeta en plan för återställande av natur och restaurering av ekosystem på land och i havet. Strategin anger centrala åtaganden till 2030 när Europas biologiska mångfald ska vara på väg att återhämta sig till nytta för människor, planeten, klimatet och ekonomin. Kommissionen aviserar högre ambitioner i återställandet av natur, för att vända förlusten av biologisk mångfald. Medlemsstaterna ska enligt strategin säkerställa att minst 30 procent av alla arter och livsmiljöer som för närvarande inte har gynnsam bevarandestatus kommer upp till den kategorin eller uppvisar en starkt positiv utveckling.

I juni 2022 presenterade kommissionen ett förslag till ny förordning för restaurering av natur inom EU (COM(2022) 304). Förslaget övergripande syfte är att bidra till en kontinuerlig, långsiktig och varaktig återhämtning av biologiskt rik och motståndskraftig natur i hela unionens land- och havsområden. Det ska ske genom att man restaurerar ekosystem, livsmiljöer och arter (artikel 1). Förordningen ska skapa ett ramverk inom vilket medlemsstaterna så snart som möjligt ska vidta restaureringsåtgärder. Särskilt i fråga om kustområden fastställer artikel 4 restaureringsmål för kustnära ekosystem och i artikel 5 fastställs restaureringsmål för marina ekosystem, vilket innefattar andra marina områden än de som omfattas av art- och habitatdirektivet. Dessa mål handlar om restaurering och återetablering av arealer och även restaurering av livsmiljöer. Restaurering går hand i hand med skydd och underhåll, och därför föreskrivs en skyldighet i artiklarna 4 och 5 om att säkerställa att ekosystemens tillstånd inte försämras före eller efter restaurering.

Den 3 november 2023 nådde Europaparlamentet och rådet en provisorisk överenskommelse som bl.a. innebär att medlemsstaterna måste vidta restaureringsåtgärder senast 2030, med fortsatta åtaganden för 2040 och 2050. Då ska, som ett gemensamt EU-mål, minst 20 procent av unionens land- och havsområden som är i behov av restaurering omfattas av restaureringsåtgärder. Senast 2050 ska alla ekosystem som är i behov av restaurering omfattas av sådana åtgärder. Medlemsstaterna måste också anta nationella restaureringsplaner som ska beskriva hur de planerar att uppnå målen. Den 29 november 2023 beslutade Europaparlamentet om godkännande av överenskommelsen.

Rådet har ännu inte beslutat om överenskommelsen, vilket krävs för att akten ska kunna offentliggöras och träda i kraft.

Specifikt i fråga om skydd av känsliga kustmiljöer har Sverige ett åtagande genom internationella konventioner: Oskar för Nordostatlanten och Helcom för Östersjön. Sveriges anslutning till konventionerna innebär att svenska havsområden ingår i gemensamma nätverk av skyddade områden som samordnas med EU:s livsmiljödirektiv. Enligt Havs- och vattenmyndigheten ingår 10 svenska havsområden i Oskar-nätverkets s.k. marina skyddade områden (marine protected area, MPA). Inom Helcom-nätverket av skyddade områden har Sverige rapporterat 28 representativa områden som ska skyddas långsiktigt. I oktober 2021 fattade Oskar beslut om en uppdaterad miljöstrategi för Nordostatlanten, North-East Atlantic Environment Strategy (NEAES 2030). Strategin innehåller både långsiktiga mål och operativa mål att nå till 2030. Länderna har kommit överens om ca 50 operativa mål för att förbättra havsmiljön i Nordostatlanten fördelat på fyra tematiska områden, bl.a. biologiskt mångsidiga och friska hav.

I Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan (SOU 2020:83) lämnar beredningen ett antal förslag och bedömningar som har bäring på skyddet av kustområden. Bland annat bedömer Miljömålsberedningen att strandskyddet är mycket viktigt för att skydda kusthavets grunda ekosystem och i synnerhet i grunda, vågskyddade områden där exploateringstrycket i vattenmiljön ofta är stort. Beredningen föreslår mot denna bakgrund att strandskyddets syfte enligt 7 kap. 13 § punkt 2 miljöbalken ska förtydligas; syftet bör vara att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten, vilket också innebär att uppnå och bibehålla god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen (2010:1341) och god ekologisk och kemisk status enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

Beredningen lämnar ett antal ytterligare förslag och bedömningar när det gäller skydd av känsliga kustområden, t.ex. övergången till miljömotorer. Arbetet med att byta ut äldre tvåtaktsmotorer bör skyndas på och användningen av miljövänligare bränslen och motortyper, t.ex. elmotorer, bör öka. Vidare bör regeringen verka inom EU för striktare miljökrav samt främjande av miljövänlig teknik bl.a. inom ramen för den kommande översynen av fritidsbåtsdirektivet (2013/53/EU). Beredningens förslag och bedömningar bereds inom Regeringskansliet.

Som redovisats ovan har regeringen aviserat dels en strategi för havsmiljön, dels ett förslag till utvidgad möjlighet att föreskriva om naturvårdshänsyn vid fiske för att skydda Natura 2000-områden till våren 2024.

Under 2022 fastställde de länsstyrelser som är vattenmyndigheter åtgärdsprogram för respektive vattendistrikt för perioden 2022–2027. I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att ungefär hälften av åtgärderna är påbörjade och löper enligt plan. Åtgärder som är viktiga för kusten handlar t.ex. om näringsämnen, miljögifter, främmande arter och utsläpp av läkemedelsrester. Många åtgärder i sötvatten påverkar även kustvattnets status.

I enlighet med havsmiljöförordningen har Havs- och vattenmyndigheten tagit fram ett åtgärdsprogram för havsmiljön 2022–2027 (rapport 2021:20). Åtgärdsprogrammets syfte är att vända den negativa miljöutvecklingen och stimulera till ett hållbart nyttjande av havens resurser för att följa miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön och uppnå en god miljöstatus i den marina miljön. Åtgärdsprogrammet följer bestämmelserna i 5 kap. miljöbalken och kompletterar pågående åtgärdsarbete och vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Jämfört med det tidigare åtgärdsprogrammet har 14 nya åtgärder lagts till, bl.a. inom området biologisk mångfald. Under 2022 tog Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten dessutom fram två tillsynsvägläningar om strandskydd. Tillsyn av anläggningar och åtgärder som påverkar strandmiljöer och bottenar bidrar till att strukturer och livsmiljöer inte minskar samt återställs vid överträdelser.

I juni 2022 fick Havs- och vattenmyndigheten även i uppdrag att genomföra ett vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön. Projektet, som pågår till 2027, ska genomföras i flera avgränsade försöksområden i Egentliga Östersjön och i Bottniska viken. Havs- och vattenmyndigheten fick i december 2022 i uppdrag att utöka omfattningen av projektet till hela Östersjön.

Som redovisats ovan presenterade regeringen i budgetpropositionen för 2024 inom anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö en flerårig satsning på akvatiskt områdesskydd och akvatisk restaurering (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20). Regeringen anför att den avser att stärka arbetet med att återskapa viktiga livsmiljöer.

Reglering av undervattensbuller

Med undervattensbuller avses mänskligt alstrade ljud ute till havs. Med impulsivt undervattensbuller avses i tiden kortvariga ljud. Industriella aktiviteter kan skapa dessa impulsiva ljud antingen medvetet som vid användandet av ekolod, sonarer och seismiska tryckluftkanoner eller som en följd av en aktivitet som exempelvis pålning eller undervattensexlosioner. Med kontinuerligt undervattensbuller avses lågfrekvent (≤ 2 kHz) buller som tillförs vattenmiljön kontinuerligt, t.ex. från fritidsbåtar, sjöfart och fasta installationer som havsbaserad vindkraft. Undervattensbuller kan påverka marint liv negativt; ljudnivån kan skrämja bort djur från viktiga områden, störa naturligt beteende och i vissa fall även fysiskt skada eller döda dem om nivån är tillräckligt hög.

I EU:s marina strategi, dvs. havsmiljödirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG), anges elva indikatorer som är mätbara beskrivningar av miljöns tillstånd. Påverkan från undervattensljud inkluderas i direktivets deskriptor 11. Strategin kräver att introduktion av energi, inklusive undervattensbuller, är på nivåer som inte påverkar havsmiljön negativt och innehåller indikatorer för dels impulsiva (D11.1), dels kontinuerliga ljud (D11.2). Som ett led i genomförandet av strategin antog EU:s marina direktörer i november 2022 rekommendationer om tröskelvärden för såväl impulsivt som kontinuerligt undervattensbuller. Tröskelvärdena innebär att

inte mer än 20 procent av ett visst marint område får utsättas för kontinuerligt undervattensbuller under ett år får. På samma sätt får inte mer än 20 procent av en marin livsmiljö exponeras för impulsivt buller under en dag, och inte mer än 10 procent under ett år.

Havsmiljöförordningen är det nationella regelinstrument som ställer krav på hanteringen av buller. Sverige har fastställt elva nationella miljökvalitetsnormer. En miljökvalitetsnorm finns för impulsivt ljud i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2018:18). Det saknas indikator till normen. För kontinuerligt buller saknas det en miljökvalitetsnorm.

I oktober 2021 antog Helcom en uppdaterad aktionsplan för Östersjön som bl.a. omfattar farliga ämnen och havsbaserade aktiviteter som sjöfart och fiske. Planen innehåller ca 200 åtgärder, bl.a. i fråga om undervattensbuller och havsbottenstörningar. Alla åtgärder i den uppdaterade planen ska genomföras senast 2030.

Som redovisats ovan tog Havs- och vattenmyndigheten under 2022 fram ett åtgärdsprogram för havsmiljön för perioden 2022–2027 (rapport 2021:20). Åtgärdsprogrammet syftar till att vända den negativa miljöutvecklingen. Jämfört med det tidigare åtgärdsprogrammet har 14 nya åtgärder lagts till bl.a. ifråga om undervattensbuller till följd av seismiska undersökningar eftersom myndigheten bedömer att sådant undervattensbuller inte omfattas av redan befintliga styrmedel. Genom att vägleda samtliga intressenter som utför, beställer eller i första hand beviljar tillstånd till dessa undersökningar om hur negativa effekter på marina däggdjur kan undvikas, med fokus på svenska förhållanden och arter bedömer Havs- och vattenmyndigheten att påverkan från en belastning som inte hanteras fullt ut i dagsläget kan minskas.

I Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan (SOU 2020:83) lämnas att ett antal förslag och bedömningar i fråga om undervattensbuller. Bland annat föreslås det att Havs- och vattenmyndigheten ska tilldelas ett övergripande ansvar för samordning av frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem. Det föreslås även att Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att dels fastställa minst en miljökvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller senast 2023, dels fastställa miljökvalitetsnormer av begränsningskaraktär för impulsiva bullerkällor senast 2023.

Därutöver bedömer Miljömålsberedningen att befintlig lagstiftning i större utsträckning behöver användas för att reglera eller förbjuda fritidsbåtar och vattenskotrar i särskilt värdefulla vågskyddade grundområden. Miljömålsberedningen bedömer även att kunskapen om fritidsbåtlevets miljöpåverkan behöver bli bättre hos båtlevets utövare. Beredningen upplever att det finns en omfattande samsyn inom friluftslivets, inklusive båtlevets, organisationer om att det behövs både mer och effektivare information och utbildning till båtlevs-idkarna. Det finns även en stor samsyn bland organisationerna om att en majoritet av båtägarna och friluftslivs-idkarna vill göra rätt men att de behöver bättre information och kunskap. Organisationerna anser vidare att informationsåtgärder kommer att ge större positiv effekt på havsmiljön än utökade och striktare regleringar eller krav på obligatorisk utbildning. Ökad kunskap är

viktigt för förståelsen och efterlevnaden av de regleringar som införs i känsliga områden. Mot denna bakgrund föreslår beredningen att tilldelningen av medel till Svenskt Friluftsliv ökar för särskilda informationsinsatser till det båtburna friluftslivet. Miljömålsberedningen föreslår även att Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Transportstyrelsen och Sjöfartsverket tar fram en vägledning för reglering av sjötrafik, inklusive fritidsbåtar, i skyddade områden. För speciellt känsliga områden bör det övervägas om det bästa alternativet kan vara att helt förbjuda trafik med motorbåtar, inklusive vattenskotrar som ofta kör i dessa miljöer. Beredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Under 2021 inledde Sjöfartsverket och IVL Svenska Miljöinstitutet ett projekt för att undersöka möjligheter att minska undervattensbuller som härrör från sjöfarten i svenska vatten så att kommande miljö kvalitetsnormer för undervattensbuller kan uppfyllas. Myndigheterna avser att ta fram förslag på hur undervattensbuller ska hanteras och styras på nationell nivå.

I Vattenskoterutredningens betänkande (SOU 2022:49) lämnas förslag om hur användningen av vattenskotrar och andra vattenfarkoster med liknande störningsbild ska regleras. Syftet med utredningen är att säkerställa att användningen av sådana farkoster inte medför oacceptabla störningar eller besvär för människors hälsa eller miljön. Bland annat föreslås det att vattenskotterförordningen (1993:1053) ska upphävas och att det ska införas ett generellt förbud mot att använda vattenskotrar i naturreservat om inte annat fram går av föreskrifterna som gäller för reservatet eller i allmän farled. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

När det gäller Kosterhavets nationalpark har Naturvårdsverket i samverkan med Länsstyrelsen i Västra Götaland sett över föreskrifterna, och i februari 2024 presenterade ett förslag till ändringar (NV-04966-23). Ändringarna gäller huvudsakligen de bestämmelser som vänder sig till besökande allmänhet. Bland annat föreslås ett förbud mot att framföra vattenskotrar och andra farkoster som drivs med vattenjet inom ett vist område. Förslaget motiveras med att det har varit återkommande problem med vattenskotrar som kör snabbt och stör besökare och djurlivet, både under och över havsytan. Förslaget till ändrade föreskrifter har remitterats.

Som redovisats ovan har regeringen aviserat dels en strategi för havsmiljön, dels ett förslag till utvidgad möjlighet att föreskriva om naturvårdshänsyn vid fiske för att skydda Natura 2000-områden till våren 2024.

Den statliga finansieringen av skydd av och åtgärder för värdefull natur

När det gäller skötsel av skyddad natur har Naturvårdsverket det centrala ansvaret för skyddet av naturområden och disponerar anslagen för skydd och skötsel av värdefull natur som används för markägarensättningar, skötsel av skyddade områden m.m. En skötselplan ska ingå i varje beslut om att bilda ett naturreservat. Skötselplanen beskriver de åtgärder som behöver vidtas i

området för att syftet med naturreservatet ska kunna tillgodoses och som får vidtas av förvaltaren inom ramen för förvaltarens befogenheter och ansvar. Naturvårdsverket presenterade 2018 en vägledning om förvaltning av skyddad natur (rapport 6838). Vägledningen omfattar förvaltning av såväl formella skyddsformer som andra former av områdesskydd. Syftet med vägledningen är att underlätta och stärka förvaltningen av skyddad natur.

När det gäller förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden har Naturvårdsverket tagit fram en samlad vägledning för hela nätverket av skyddade områden (rapport 6561). Vägledningen omfattar val av förvaltningsinriktning i olika typer av områden, de åtgärder som var viktigast att genomföra under perioden 2013–2020 för att naturvärdena skulle bevaras och utvecklas samt riktlinjer för ett kunskapsbaserat arbetssätt med stor hänsyn och bra resultat. Vägledningen kompletterar Nationell strategi för formellt skydd av skog.

Stora delar av anslagen för skydd av och åtgärder för värdefull natur går till naturum, friluftsliv, grön infrastruktur, det statliga ledsystemet i fjällen, åtgärder för hotade arter, skötsel av nationalparker och naturreservat och ersättning till markägare vid nya naturreservat. I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att förutsättningarna för biologisk mångfald behöver förbättras. Förstörda livsmiljöer, överexploatering av arter, klimatförändringar, föroreningar och invasiva främmande arter är de viktigaste påverkansfaktorer som behöver hanteras. Regeringen redovisar vidare att EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 har pekat ut riktningen för unionens samlade arbete för att bevara biologisk mångfald. Det nya ramverket under konventionen om biologisk mångfald är ett viktigt politiskt åtagande för hela 2020-talet. Regeringen avser att aktivt vidta åtgärder för att motverka artutrotningen både globalt och i Sverige genom att bevara särskilt känsliga arter och naturmiljöer. Specifikt i fråga om skyddsvärd skog anför regeringen att den har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar ska bevaras genom formellt skydd, skogsägarnas frivilliga avsättningar och miljöhänsyn vid avverkning. Regeringen föreslår en satsning på skydd av värdefull natur. Regeringen ser, i linje med förvaltarskapstanken, aktiva och engagerade skogsägare som avgörande för att stärka ekosystemen i skogen, värna natur och kulturvärden och ta till vara skogens avgörande roll i klimatarbetet, bl.a. som kolsänka och förnybar råvara.

För 2024 anvisade riksdagen, i enlighet med regeringens förslag, ca 1,7 miljarder kronor till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur, vilket är en ökning med ca 500 miljoner kronor jämfört med föregående budgetår.

När det gäller statliga bidrag finns det ett antal stöd för naturvårdande insatser i skogen. I enlighet med förordningen (2010:1879) om stöd till vissa åtgärder inom skogsbruket kan den som äger skogsmark, eller som har markägarens tillstånd, ansöka hos Skogsstyrelsen om stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen (Nokås). Stödberättigade åtgärder är bl.a. skötsel av naturmiljöer för ökad biologisk mångfald, åtgärder för ökad kulturmiljövård och sociala värden i skogen. Stödet prioriteras till åtgärder i miljöer

eller områden som har dokumenterat mycket höga natur- eller kulturvärden och är frivilligt avsatta från skogsproduktion. Dessa värden är i behov av naturvårdande skötsel eller kulturmiljövård för att bli bevarade; den planerade åtgärden är kvalitetssäkrad och kommer tydligt att gynna dessa värden på kort och lång sikt. Skogsstyrelsen kan betala ut ekonomiskt stöd även för våtmarksprojekt, utveckling av ädellövsskogsbruk och kompetensutveckling inom hållbart skogsbruk. För 2024 anvisade riksdagen, i enlighet med regeringens förslag, ca 594 miljoner kronor till anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket (prop. 2023/24:1 utg.omr. 23, bet. 2023/24:MJU2, rskr. 2023/24:98). Anslaget finansierar bl.a. ovannämnda natur- och kulturmiljövårdsåtgärder inom skogsbruket.

Förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt, LONA-förordningen, reglerar stöd till åtgärder som syftar till att skydda naturen, göra den tillgänglig för alla samt stimulera kommunernas och andra lokala aktörers långsiktiga engagemang för naturvård och biologisk mångfald. Bidraget ska främja naturvårdsprojekt som bygger på lokala initiativ och delaktighet. Sedan 2018 kan projekt också innebära restaurering eller anläggande av våtmarker (LONA våtmarker) och sedan 2020 även pollineringsprojekt (LONA pollinering). Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning som stöd i länsstyrelsernas arbete med LONA-bidraget. Enligt myndigheten bör åtgärder för att skydda och tillgängliggöra naturen, inte minst genom att bevara och utveckla tätortsnära natur, stå i fokus för LONA.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) framhåller regeringen att LONA stärker förutsättningarna för kommuners och ideella föreningars långsiktiga naturvårdsengagemang och ökar därigenom allmänhetens tillgång till naturen, inte minst den tätortsnära. Av de åtgärder som beviljades bidrag under 2022 inom LONA:s ordinarie bidragsområde är majoriteten, 71 procent, kopplade till tätortsnära områden. Under 2022 finansierade flera kommuner inom ramen för LONA även insatser som gynnar vilda pollinatörer; arealen med insådd av pollen- och nektarrika växter som är attraktiva för insekter på marker som lantbrukaren lägger i träda ökade under året. Bidraget, tillsammans med satsningar inom landsbygdsprogrammet, har även använts till att anlägga eller restaurera ca 100 hektar våtmarker i odlingslandskapet. Regeringen bedömer att till följd av bl.a. åtgärder inom LONA har arbetet med att restaurera och anlägga våtmarker ökat i omfattning de senaste åren och kapaciteten har ökat.

När det gäller uppföljning av bidraget ska projekt som beviljats bidrag redovisa sin verksamhet varje år senast den 1 mars året därpå. Kommunen ska då upprätta en verksamhetsrapport som redovisar vilka åtgärder som genomförts med hjälp av bidraget. Kommunen ska lämna rapporten till länsstyrelsen.

Förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt, LOVA-förordningen, reglerar stöd till åtgärder för bättre havs- och vattenmiljö. Bidraget kan sökas hos länsstyrelsen och går till kommuner, föreningar och andra ideella sammanslutningar. Det kan användas för att ta fram underlag

och planer inför en åtgärd, för att genomföra själva åtgärden samt för att sprida information eller följa upp och utvärdera en LOVA-åtgärd som genomförts.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att 91 miljoner kronor från LOVA användes för projekt avsedda att minska övergödningen under 2022, vilket är något lägre än under föregående år. Mer än 140 nya åtgärdsprojekt mot övergödning startades 2022. Effekten av åtgärderna har inte kunnat bedömas bl.a. på grund av otillräcklig kvantitativ rapportering av uppgifter för projekten.

För 2024 har riksdagen anvisat ca 1,4 miljarder kronor till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. Anslaget får bl.a. användas för bidrag till LOVA-projekt. Högst 300 miljoner kronor får, i första hand, användas för bidrag enligt förordningen samt för länsstyrelsernas kommunikation och administration av bidraget. Medel får även användas för länsstyrelsernas projekt med samma ändamål. För 2024 har riksdagen anvisat ca 1,2 miljarder kronor till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Anslaget får bl.a. användas för att finansiera LONA-projekt.

I mars 2022 gav den förra regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att inrätta ett nationellt ersättningssystem för restaurering och skötsel av vissa typer av ängs- och betesmarker med höga natur- och kulturvärden och att ta fram ett förslag på en stödförordning för åtgärderna. Den 11 april 2024 beslutade regeringen om en förordning om statligt stöd för att bevara, stärka, utveckla eller återställa den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Med de nya bestämmelserna kan den som äger eller arrenderar ängs- eller betesmarker som vuxit igen ansöka om statligt stöd för åtgärder som möjliggör att marken åter kan betas eller slås. Enligt regeringen kommer stödet bidra till att bevara, stärka, utveckla eller återställa den biologiska mångfalden. Stödet kan även ges för att beskära lövträd med höga naturvärden på eller i anslutning till jordbruksmark, om träden bär tydliga spår av att tidigare återkommande ha beskurits. Länsstyrelsen ska pröva att ansökningarna uppfyller villkoren för stödet och sedan besluta om stöd till de åtgärder som bedöms ha bäst förutsättningar att på ett varaktigt sätt uppfylla syftet med stödet.

I vårändringsbudgeten för 2024 (prop. 2023/24:99) föreslår regeringen att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20 förstärks med 30 miljoner kronor. Regeringen anför att det finns ett behov av insatser i form av bl.a. slåtter och höbärgning i ängsmarker för att förhindra igenväxning av kulturlandskapet och för att bevara de svenska växt- och djurarterna. Dessutom föreslår regeringen att beställningsbemyndigandet förlängs till 2030. Beställningsbemyndigandet behöver anpassas efter den förordning om statligt stöd för vissa åtgärder som syftar till att bevara eller återställa biologisk mångfald som regeringen nyligen beslutat om. Avsikten är att stöd enligt förordningen ska kunna beviljas för en längre period än vad det tidigare beslutade bemyndigandet medger.

I januari 2023 presenterade Naturvårdsverket en fördjupad uppföljning av miljömålen (rapport 7088). Naturvårdsverket beskriver ett allvarligt läge och en negativ trend för den biologiska mångfalden i Sverige. Mot denna bakgrund

framhåller myndigheten att kraftfulla insatser krävs för att hejda den pågående förlusten av biologisk mångfald i Sverige. Ett antal åtgärdsförslag presenteras, bl.a. en utökning av de nationella ersättningarna till lantbrukare för restaurering och skötsel av ängs- och betesmark och andra värdefulla natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet. Myndigheten föreslår även att regeringen ger Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att, i samverkan med Tillväxtverket, utreda och föreslå styrmedel och åtgärder som skapar incitament för ett lönsamt förvaltande och brukande av skog, anpassat till den biologiska mångfalden, genom alternativa affärsmodeller. Naturvårdsverkets förslag och bedömningar i denna del bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Skydd för känsliga kustmiljöer

Föresättningarna för biologisk mångfald behöver förbättras. Utskottet ser därför mycket positivt på att regeringen har för avsikt att stärka arbetet med att återskapa viktiga akvatiska livsmiljöer, bl.a. genom att prioritera en särskild satsning på dels akvatiskt områdesskydd, dels akvatisk restaurering. Utöver detta ser utskottet fram emot den strategi för havsmiljön som regeringen avser att lämna till riksdagen under våren 2024.

I ljuset av de åtgärder som redan vidtagits, och i avvaktan på den strategi för havsmiljöarbetet som utskottet kommer att bereda inom kort, bedömer utskottet att de åtgärder som efterfrågas i motionerna 2023/24:1829 (S) och 2023/24:1873 (MP) yrkandena 11 och 12 inte bör leda till något initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandena avstyrks.

Reglering av undervattensbuller

När det gäller reglering av undervattensbuller noterar utskottet att det under de senaste åren vidtagits åtgärder på nationell såväl som EU-gemensam nivå. Som ett led i genomförandet av havsmiljöstrategin har EU:s marina direktörer antagit rekommendationer om tröskelvärden för såväl impulsivt som kontinuerligt undervattensbuller. Utskottet noterar även det arbete som pågår vid svenska myndigheter för att genom handlingsplaner och andra åtgärder, t.ex. hur farleder ska utformas, begränsa de negativa effekter som undervattensbuller kan ge upphov till.

Samtidigt som mycket arbete återstår, inte minst med att ta fram miljö kvalitetsnormer och indikatorer, bedömer utskottet att vidtagna åtgärder vittnar om en ökande förståelse för de potentiellt skadliga effekter som undervattensbuller kan ha på akvatiska ekosystem. Utskottet vill även påpeka att specifika åtgärder för att begränsa förekomsten av undervattensbuller i marina skyddade områden, t.ex. genom att begränsa framförandet av fritidsbåtar och vattenskotrar, är en fråga som till stor del hanteras på regional och lokal nivå inom ramen för respektive områdes ordningsföreskrifter.

Därmed avstyrks motionerna 2023/24:402 (SD) yrkande 1 och 2023/24:1873 (MP) yrkande 29.

Den statliga finansieringen av skydd och skötsel av värdefull natur

När det gäller den statliga finansieringen av åtgärder för skydd och skötsel av värdefull natur vill utskottet börja med att framhålla det mycket besvärliga ekonomiska sammanhang i vilket de senaste två årens budgetpropositioner lagts fram. Sverige pressas hårt av inflation och under 2024 bedöms tillväxten fortsätta att vara låg, med mycket pressade hushåll och företag som följd. Därför har regeringen lagt fram en stram budget. Utskottet kan samtidigt konstatera att 2024 års budget innefattar en betydande satsning på skydd av värdefull natur. Regeringen föreslog ökade anslagsnivåer bl.a. för att hantera förstörda livsmiljöer, överexploatering av arter, klimatförändringar, föroreningar och invasiva främmande arter. Utskottet delar regeringens syn på värdet i att miljöpolitiken utgår från förvaltarskapstanken och att åtgärder ska vara kostnadseffektiva.

När det gäller skyddsvärd skog är aktiva och engagerade skogsägare avgörande för att stärka skogliga ekosystem, värna natur- och kulturvärden och ta till vara skogens avgörande roll i klimatarbetet. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar ska bevaras genom formellt skydd eller skogsägarnas frivilliga avsättningar.

I fråga om åtgärder i odlingslandskapet vill utskottet lyfta fram att regeringen helt nyligen beslutat om en förordning om statligt stöd för att bevara, stärka, utveckla eller återställa den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Med de nya bestämmelserna kan den som äger eller arrenderar igenvuxna ängs- eller betesmarker ansöka om statligt stöd för åtgärder som möjliggör att marken åter kan betas eller slås.

När det gäller statliga stöd till lokala natur- och vattenvårdsprojekt, dvs. LONA- och LOVA-bidragen, delar utskottet regeringens bild av att bidragen är ett betydelsefullt verktyg i arbetet för att öka förutsättningarna för biologisk mångfald, bl.a. genom att stimulera kommuners och ideella föreningsars långsiktiga naturvårdsengagemang.

Utskottet hänvisar till de skäl och motiv utifrån vilka riksdagen beslutat om anslagen för innevarande budgetår. Därmed avstyrks motionerna 2023/24:905 (MP) yrkande 3, 2023/24:2479 (C) yrkande 11 och 2023/24:2485 (C) yrkandena 1–3.

Hantering av föroreningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om efterbehandlingsansvar för sanering av förorenade områden, rening av avloppsvatten och gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet.

Jämför reservation 25 (SD), 26 (V), 27 (C), 28 (MP), 29 (S), 30 (SD), 31 (V) och 32 (MP).

Motionerna

Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m.

I kommittémotion 2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 11 föreslås att regeringen utreder och förtydligar regelverket som reglerar ansvarsfördelningen mellan stat och verksamhetsutövare vid nyetablering på förorenad mark. Enligt motionärerna är miljölagstiftningen otydlig om vem som bär ansvaret för att sanera t.ex. gammal industrimark där föroreningar orsakats av företag som lades ned för flera decennier sedan. Regeringen bör enligt motionärerna vidta åtgärder så att nuvarande regelverk förtydligas; staten ska bistå med resurser för sanering.

Enligt kommittémotion 2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7 bör regeringen återkomma med förslag om att sanering av förorenade områden ska kunna inledas innan ansvarsutredningen har färdigställts. Om arbetet med att sanera förorenade områden fördröjs av att det är svårt att fastställa vem som är ansvarig finns det risk för att gifter sprids och skadar människor och miljö. Därför är det angeläget att sanering ska kunna påbörjas innan ansvarsutredningen är klar.

Enligt kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 25 bör regeringen se över hur de mest kontaminerade vattentäkterna kan saneras från sitt förhöjda PFAS-innehåll. Motionärerna anser att det är oacceptabelt att PFAS tillåts spridas så länge att vattentäkter runt om i landet måste tas ur bruk. Regeringen behöver vidta åtgärder i denna fråga.

I kommittémotion 2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 7 anförs det att staten skyndsamt ska se till att PFAS-kontaminerad mark åtgärdas. Motionärerna påtalar att PFAS-ämnen numera påträffas på de flesta platser, och att detta kan leda till att ett antal kommuner tvingas ta vattentäkter ur bruk eller bygga om reningsverken.

Rening av avloppsvatten

Enligt kommittémotion 2023/24:410 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 5 bör regeringen lägga vikt vid forskning om och teknologisk utveckling av artificiell intelligens (AI) för vattenrening. Enligt motionärerna innebär AI en möjlighet till automatiserade system för t.ex. vattenrening.

Forskning och utveckling på området ska bevakas för att vid behov i framtiden använda ny teknik i befintliga och nya va-system.

I kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 30 anförs att reningen av vårt avloppsvatten måste bli bättre för att minska utsläppen av övergödande ämnen och kemikalier. Enligt samma motion yrkande 31 bör regeringen vidta åtgärder för att utveckla metoder för att minska mängden läkemedelsrester i avloppsvattnet.

I kommittémotion 2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 31 föreslås att regeringen inför mål om att avloppsvatten ska renas från läkemedel, mikroplaster och skadliga kemikalier. Motionärerna anför att det reviderade avloppsdirektiv som nu förhandlas sannolikt kommer att leda till förbättringar men att det samtidigt är upp till Sverige och andra länder att driva på för en hög ambitionsnivå.

Enligt motion 2023/24:773 av Larry Söder (KD) ska principen om att förorenaren betalar även gälla vid hantering av föroreningar i avloppsvatten. Motionären bedömer att kommissionens förslag till reviderat avloppsdirektiv inte är förenligt med principen om att förorenaren betalar eftersom det pekar ut enbart vissa sektorer som ansvariga för kostnaderna för de ökade kraven på avloppsreningen.

Gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet

Enligt kommittémotion 2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 28 bör regeringen driva på inom EU för en uppdatering av gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet som regleras i vattendirektivet samt ta initiativ till att fler ämnen får gränsvärden. Riskbedömningarna bör bygga på aktuell forskning och aktuella data. I samma motion yrkande 30 framhålls betydelsen av att öka takten i vattenmiljöarbetet för att Sverige ska kunna nå vattendirektivets mål om god ekologisk och kemisk status.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m.

De flesta förorenade områden har uppkommit under de senaste 100 åren som en följd av den ökade industriella verksamheten och det ökade behovet av avfallsdeponering. Mark kan t.ex. ha förorenats av spill eller läckage från förvaringscisterner, spill vid impregnering eller ytbehandling, kvittblivning av restprodukter vid gruvbrytning eller i samband med annan industriell verksamhet.

År 2015 avslutade länsstyrelserna en omfattande inventering av förorenade områden som gjorts på uppdrag av Naturvårdsverket. Enligt inventeringen fanns det då ca 85 000 identifierade områden i Sverige som är, eller misstänks vara, förorenade med miljögifter. Länsstyrelserna bedömde även de förorenade områdena efter risken för skada för människa och miljö, nu och i framtiden genom att väga samman föroreningens farlighet, föroreningsnivå,

förutsättningen för att föroreningen sprids till miljön samt hur känsligt och skyddsvärt området är. Av de identifierade områdena riskklassas ca 27 000 områden enligt följande:

- Mycket stor risk för människa och miljö, ca 1 100 objekt
- Stor risk för människa och miljö, ca 8 500 objekt
- Måttlig risk för människa och miljö, ca 11 500 objekt
- Liten risk för människa och miljö, ca 6 000 objekt.

När det gäller ansvaret för att efterbehandla de förorenade områdena är huvudregeln i miljöbalken att det är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som orsakat en förorening som bär ansvaret. Med utgångspunkt i miljöbalkens allmänna hänsynsregler (se 2 kap. 8 §) ansvarar verksamhetsutövaren för att skadan eller olägenheten avhjälpas i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. miljöbalken. Ansvaret gäller till dess att skadan eller olägenheten upphört. 10 kap. miljöbalken är tillämpligt på mark- och vattenområden, inklusive grundvatten, samt byggnader och anläggningar som är så pass förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (10 kap. 1 §).

När verksamheten har bedrivits är av betydelse för vilket ansvar som kan utkrävas. I övergångsbestämmelserna till 2 kap. 8 § och 10 kap. 2 § miljöbalken regleras i vilken utsträckning miljöbalken även är tillämplig på miljöfarlig verksamhet som har upphört före miljöbalkens ikraftträdande, dvs. den 1 januari 1999. För att en verksamhetsutövare ska kunna göras ansvarig för utredning och efterbehandling enligt 10 kap. miljöbalken krävs bl.a. att den faktiska driften har pågått efter den 30 juni 1969. Kraven på att verkningar av verksamheten alljämt pågick vid miljöbalkens ikraftträdande och att det finns ett behov av att avhjälpa dessa bör då alltid vara uppfyllda.

Om det inte finns någon ansvarig verksamhetsutövare, eller om verksamhetsutövaren inte kan utföra eller bekosta efterbehandling, kan den fastighetsägare som har förvärvat fastigheten efter den 31 december 1998 och som vid förvärvet kände till föroreningen eller då borde ha upptäckt den få ett ansvar. I situationer där det inte finns någon ansvarig kan staten bekosta undersökningar och vid behov även sanering. Finansieringen utgår från förordningen (2004:100) om statsbidrag för avhjälpande av föroreningsskador (bidragsförordningen) samt förordningen (2022:98) om statligt stöd till åtgärder för efterbehandling av föroreningsskador (stödförordningen). Det är kommunen eller en annan huvudman som via länsstyrelsen kan ansöka om bidrag hos Naturvårdsverket. Statlig finansiering för sanering av förorenad mark går till utredningar och åtgärder på förorenade områden i riskklass 1 och 2 där det saknas ansvarig.

I budgetpropositionen för 2024 redovisar regeringen att det under 2022 avsattes totalt ca 900 miljoner kronor för att undersöka och åtgärda förorenade områden, men anslagsposten utnyttjades endast till 55 procent. Under 2022 pågick 73 åtgärder med bidrag från anslaget, varav 6 för bostadsbyggande.

Majoriteten av bidragen (77 procent) gick till att åtgärda förorenade områden inklusive mark inför bostadsbyggnad och sedimentåtgärder.

Tillsammans med övriga ansvariga myndigheter har Naturvårdsverket även tagit fram en samlad redovisning av arbetet med förorenade områden. Rapporten visar att antalet åtgärdade områden av de mest prioriterade ur ett hälso- och miljöperspektiv har ökat med någon procent varje år. Fram t.o.m. 2022 hade 30 procent av de mest prioriterade områdena åtgärdats. Både för områden där det enligt miljölagstiftningen finns en ansvarig och för de områden som fått statlig finansiering har åtgärderna ökat jämfört med tidigare år. Länsstyrelserna fick under 2022 drygt 100 miljoner kronor i statliga medel, motsvarande 87 årsarbetskrafter, för arbetet med förorenade områden.

Naturvårdsverket genomförde i samverkan med andra myndigheter även en rad insatser under 2022 som bidrar till att finna nya sätt att åtgärda förorenade sediment, bl.a. en vägledning till berörda om ansvarsutredningar för förorenade sediment. Naturvårdsverket har sedan tidigare även tagit fram en vägledning till tillsynsmyndigheterna om miljöbalkens regler och rättslig praxis om efterbehandlingsansvar (rapport 6501). Målet med vägledningen är att fler utredningar och efterbehandlingar ska bekostas av de ansvariga. Då kan statens kostnader för att ta hand om föroreningar där ansvar saknas minska.

Specifikt i fråga om sanering av PFAS-förorenade områden redovisar regeringen att det under 2022 pågick flera uppdrag för att minska spridningen av PFAS. Naturvårdsverket har arbetat med uppdrag att utveckla och stärka den nationella samordningen och vägledningen kring problemen med PFAS-förorenade områden. Statens geotekniska institut (SGI) har arbetat med uppdrag om teknikutveckling och forskning för att kunna åtgärda PFAS-förorenade områden och länsstyrelserna har arbetat för en bättre kartläggning och helhetsbild av antalet PFAS-förorenade områden i Sverige. SGU har identifierat och utrett fem tidigare statliga objekt med en PFAS-förorening som primär förorening; två platser har avskrivits efter utredning och vid de tre övriga platserna pågår åtgärder.

I regleringsbrev för 2022 och 2023 hade Naturvårdsverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att inventera, samla in, provta och destruera brandsläckningsskum med PFAS för att undvika att det hamnar i miljön. Totalt har 416 ton brandsläckningsskum, motsvarande ca 10 ton rent PFAS, samlats in för destruktion. Genom uppdraget har MSB tillsammans med landets räddningstjänster även ökat kunskapen om PFAS och hur miljön påverkas av hur man släcker bränder.

För budgetåret 2024 anvisade riksdagen, i enlighet med regeringens förslag, ca 1,1 miljard kronor till anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20, bet. 2023/24:MJU1, rskr. 2023/24:104). Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2024 får drygt 777 miljoner kronor av ramanslaget användas för myndighetens arbete med efterbehandling, bl.a. för bidrag till att åtgärda föroreningsskador enligt 10 kap. miljöbalken som är särskilt angelägna ur risksynpunkt.

Rening av avloppsvatten

Rådets direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (nedan avloppsdirektivet) syftar till att skydda miljön från skadlig inverkan till följd av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse och vissa industrisektorer. Direktivet innehåller krav på att samla upp och rena avloppsvatten från tätbebyggelse över en viss storlek. Dit räknas också avloppsvatten från livsmedelsindustrier i tätorter. Direktivet anger utsläpps- och kontrollkrav för t.ex. biologiskt och kemiskt syreförbrukande ämnen, kväve och fosfor som släpps ut i känsliga områden. Sådana områden definieras enligt särskilda kriterier. I direktivet finns en undantagsmöjlighet för rening av biologiskt syreförbrukande ämnen i avloppsvatten från tätorter med kallt klimat. Det finns också ett krav på att om möjligt återanvända avloppsslam samt uppströmskrav på anslutna verksamheter. I Sverige är bestämmelserna införda genom miljöbalken, lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster och Naturvårdsverkets föreskrifter.

Under ett antal år har kommissionen drivit överträdelseärenden mot Sverige med anledning av brister i genomförandet och tillämpningen av avloppsdirektivet; bl.a. har kommissionen understrukit behovet av tydligare nationell reglering av avloppsdirektivets bestämmelser om känsliga områden.

Kommissionen genomförde en utvärdering av avloppsdirektivet 2019. Den visade att direktivets genomförande har lett till en betydande minskning av föroreningsutsläppen: 98 procent av EU:s avloppsvatten samlas in på ett lämpligt sätt och 92 procent renas på ett lämpligt sätt. Dock finns det föroreningskällor som ännu inte åtgärdas på ett tillfredsställande sätt, bl.a. föroreningar från mindre tätorter, dagvattenutsläpp och mikroföroreningar.

I oktober 2022 presenterade kommissionen ett förslag till reviderat avloppsdirektiv (COM(2022) 541 final). Kommissionen föreslår att direktivets tillämpningsområde utökas för att ta höjd för teknikutveckling och erfarenheter av genomförandet hittills. Förslaget innehåller nya åtgärder som syftar till att adressera kvarvarande föroreningsbelastningar i form av utsläpp från mindre tätorter, icke fungerande individuella avloppslösningar inom tätorter, utsläpp orsakade av nederbörd via bräddningar eller utsläpp av orenat dagvatten samt utsläpp av mikroföroreningar såsom läkemedelsrester för reningsverk över en viss storlek. Krav på kvartär rening, s.k. avancerad rening, formuleras utifrån reningsverkens storlek. Kommissionen har identifierat läkemedels- och kosmetikaindustrin som de mest betydande källorna till de miljöfarliga ämnen som kan avskiljas med avancerad rening.

Regeringen anför i faktapromemoria 2022/23:FPM21 att förslaget innebär förbättringar i fråga om minskad övergödning, bättre resurshushållning och dagvattenhantering, lokal avloppsplanering och hantering av uppkommande problem såsom läkemedelsrester och mikroplaster i miljön. Regeringen är generellt positiv till skärpta krav för att minimera spridningen av läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara kemikalier i vattenmiljön, inklusive mikroplaster. Regeringen ställer sig positiv till förslagets ansats att införa avancerad rening för reningsverk av en viss storlek och att förorenarna ska vara med och

stå för kostnaderna. Samtidigt anser regeringen att medlemsländerna bör få möjlighet att utforma styrmedel och säkerställa principen om att förorenaren betalar.

Den 29 januari 2024 nådde Europaparlamentet och rådet en preliminär överenskommelse om det nya direktivet. Överenskommelsen innebär bl.a. att

- direktivets tillämpningsområde utökas till att omfatta alla tätorter med minst 1 000 personekvivalenter (pe), till skillnad från dagens 2 000 pe
- fr.o.m. 2035 utökas skyldigheten för alla tätorter med 1 000 pe eller mer att tillämpa sekundär rening av avloppsvatten, dvs. avlägsnande av nedbrytbart organiskt material
- tröskelvärdena och tidsfristerna anpassas för dels tertiär rening, dvs. avlägsnande av kväve och fosfor, dels kvartär rening, dvs. avlägsnande av ett brett spektrum av mikroföroreningar; senast 2039 respektive 2045 måste medlemsstaterna säkerställa att tertiär och kvartär rening tillämpas i anläggningar för 150 000 pe eller mer
- producentansvaret utökas genom att tillverkare av läkemedel och kosmetika som förorenar avloppsvatten från tätbebyggelse med mikroföroreningar ska täcka 80 procent av de extra kostnaderna för kvartär rening
- det införs mål om energineutralitet genom att reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse senast 2045 måste producera energi från förnybara energikällor.

Ett formellt antagande i parlamentet och rådet är att vänta under våren 2024.

När det gäller utvecklingen av nya tekniker för rening av avloppsvatten redovisar Naturvårdsverket att reningsgraden i dagens svenska avloppsreningsverk är hög för näringsämnen och att den successivt blir allt bättre. Samtidigt är utsläpp från hushåll och tätbebyggelser via avloppssystemen fortfarande en betydande källa till såväl övergödande ämnen som mikroföroreningar, dvs. rester av mediciner och andra ämnen från privatpersoner. Avloppsreningsverk är vanligen inte utformade för att bryta ned mikroföroreningar, men det finns ett antal tekniker som kan användas som ett komplement till befintliga reningssteg samt nya lovande tekniker på framarsch. Naturvårdsverket fördelar investeringsbidrag för att installera teknik för rening av läkemedelsrester och andra mikroföroreningar vid svenska avloppsreningsverk på regeringens uppdrag.

Det pågår forskning om hur AI kan användas för att effektivisera dricksvattenberedningen. IVL Svenska Miljöinstitutet och samarbetspartner arbetar med ett projekt för att förstärka produktionen och distributionen av dricksvatten med hjälp av AI-teknik. Inom ramen för projektet kommer AI-metoder att identifieras och genomföras för ett robustare vattensystem. Även vid Göteborgs universitet har det utvecklats en AI-metod som spanska forskare använt för att få s.k. mikromotorer att på egen hand rena avloppsvatten. I processen skapas ammoniak som kan vara en källa till grön energi.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att det under 2022 beviljades totalt 26 miljoner kronor för

avancerad rening för avskiljning av läkemedelsrester vid avloppsreningsverk, för utbetalning 2022–2023. På grund av närheten till satsningens slut var 2022 års utlysning endast öppen för förstudier med syfte att generera beslutsunderlag till eventuella investeringar i fullskaleprojekt. Förstudieprojekten syftar till att flera nya anläggningar kommer att byggas på sikt, vilket är ett viktigt steg för den fortsatta utvecklingen av både teknik och kunskap.

I slutet av 2024 ska regeringen presentera mandatperiodens forsknings- och innovationsproposition vars inriktning anges vara excellens, internationalisering och innovation. Regeringen anser att en tydlig inriktning mot excellens krävs för att svensk forskning ska vara konkurrenskraftig, att internationalisering och mobilitet är viktiga medel för att nå högsta kvalitet och att det svenska näringslivet ska vara ett drivhus för innovation.

Under förra riksmötet behandlade utskottet ett antal motionsförslag om rening av avloppsvatten. Utskottet anförde bl.a. följande i frågan (bet. 2022/23: MJU7 Vattenvård):

Utskottet noterar att arbetet för att minska mängden läkemedel i miljön fortsätter hos berörda myndigheter. Bland annat har ett kunskapscentrum för läkemedel i miljön etablerats och Naturvårdsverket har beviljat medel till avancerad rening av läkemedelsrester i avloppsvatten. I likhet med regeringen anser utskottet dock att det behövs ytterligare åtgärder för att rena avloppsvattnet från läkemedelsrester och övergödande ämnen. Utskottet välkomnar därför de satsningar regeringen gör på detta område.

Utskottet noterar även att det i förslaget till ett reviderat avloppsdirektiv ställs nya krav på rening av bl.a. läkemedelsrester för reningsverk över en viss storlek och att förslaget innebär ökad nytta när det gäller minskad övergödning. Det är enligt utskottet positivt med skärpta gemensamma krav för att minimera spridningen av läkemedelsrester och andra övergödande ämnen då vatten är en gemensam resurs.

Gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet

EU:s vattenpolitik består av två huvudsakliga rättsliga ramar för skydd och förvaltning av vattenresursen: ramdirektivet för vatten (direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område) och ramdirektivet om en marin strategi (direktiv 2008/56/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område).

Ramdirektivet för vatten reglerar skyddet av inlandsytvatten, vatten i övergångszoner, kustvatten och grundvatten. Direktivet syftar till att förebygga och minska föroreningar, främja en hållbar vattenanvändning, skydda och förbättra vattenmiljön och mildra konsekvenserna av översvämningar och torka. Det övergripande målet är att uppnå en god miljöstatus för alla vatten. I direktivets bilaga X listas prioriterade ämnen vars gränsvärden inte får överskridas för att ett ytvatten ska kunna uppnå god kemisk status. Prioriterade ämnen beskrivs som ämnen vars förorening utgör en betydande risk för eller via EU:s vattenmiljö, t.ex. ämnen som påverkar biologisk mångfald i akvatiska ekosystem och/eller ämnen som påverkar människors hälsa via konsumtion av fisk eller dricksvatten. Enligt artikel 16.4 ska kommissionen se över listan över prioriterade ämnen vart sjätte år.

Ramdirektivet för vatten kompletteras av ett antal sektorsspecifika direktiv, framför allt grundvattendirektivet (direktiv 2006/118/EG), direktivet om miljökvalitetsnormer (direktiv 2008/105/EG), det tekniska direktivet (direktiv 2000/60/EG), dricksvattendirektivet, avloppsdirektivet och översvämningdirektivet (direktiv 2007/60/EG). Direktiven är minimidirektiv vilket innebär att varje medlemsstat kan ha strängare nationella regler men inget ur direktiven får utelämnas.

I grundvattendirektivet fastställs särskilda kriterier för bedömningen av god kemisk grundvattenstatus liksom för identifiering av betydande och ihållande uppgående trender samt för fastställande av utgångspunkter för att vända trender. Direktivets bilaga 1 innehåller EU-gemensamma miljökvalitetsnormer för grundvatten och bilaga 2 ämnen som medlemsstaterna ska överväga att sätta tröskelvärden för och inkludera i sina riskbedömningar av grundvattenförekomster. Enligt direktivets artikel 10 ska bilagorna 1 och 2 revideras vart sjätte år.

I direktivet om miljökvalitetsnormer, även kallat prioämnesdirektivet, fastställs gränsvärden för koncentrationer av ett fyrtiotal prioriterade ämnen som utgör en betydande risk för, eller via, vattenmiljön samt i ytvatten. Prioämnesdirektivet uppdaterades 2013 genom att man dels lade till nya ämnen till förteckningen, dels införde en skyldighet för kommissionen att fastställa en ytterligare förteckning över ämnen som ska övervakas i samtliga medlemsstater till stöd för framtida översyner av förteckningen.

År 2019 presenterade kommissionen en utvärdering av direktivets ändamålsenlighet (SWD(2019) 439 final). Bland annat ansåg kommissionen att processen med att uppdatera listan över prioriterade ämnen är för långsam och att det finns möjligheter till förbättringar av lagstiftningen som skulle öka dess effektivitet, ändamålsenlighet och samstämmighet.

Hösten 2022 presenterade kommissionen ett förslag till ändring av ramdirektivet för vatten, grundvattendirektivet och direktivet om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område (COM(2022) 540 final). Förslaget består av dels en större uppdatering av listan över prioriterade ämnen, dels förändringar i direktivens författningstexter för att förbättra och effektivisera övervakning, rapportering och riskhantering.

När det gäller prioriterade ämnen innebär förslaget att det läggs till 23 enskilda ämnen till förteckningen över prioriterade ämnen för ytvatten, däribland bekämpningsmedel som glyfosat, vissa läkemedel, silver och bisfenol A samt två ämnesgrupper (24 olika PFAS-ämnen respektive ett värde för totalsumman av bekämpningsmedel). Kommissionen föreslår även en uppdatering av gränsvärden för 16 redan utpekade prioriterade ämnen, bl.a. tungmetaller, växtskyddsmedel och industrikemikalier. De uppdaterade gränsvärdena innebär i 14 fall en skärpning av nuvarande gränsvärden. Samtidigt föreslås det att fyra föroreningar stryks från listan över prioriterade ämnen eftersom de inte längre utgör ett utbrett hot i EU.

Vidare föreslås det att listan över prioriterade ämnen ska definieras i en bilaga till prioämnesdirektivet i stället för i bilaga X till ramdirektivet för

vatten och att listan ska uppdateras genom delegerade akter. Vidare föreslås att Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) ska få en central roll för att kunna ge kontinuerligt vetenskapligt stöd och bidra i arbetet med att ta fram gränsvärden, medan Europeiska miljöbyrån (EEA) föreslås få en central roll för att samla och analysera övervakningsdata. Sammantaget bedömer kommissionen att detta ger EU möjlighet att snabbare svara på ny vetenskaplig och teknisk kunskap om otillräckligt hanterade kemikalier. De föreslagna förändringarna överensstämmer med ett av målen under EU:s kemikalie-strategi som inriktar sig på ”ett ämne, en bedömning”. En bättre sammanhållen bedömning av kemikalierisker i all relevant EU-lagstiftning bedöms även leda till effektivare processer, resursbesparing och en vetenskapligt robustare process. Det bör även underlätta snabbare identifiering av effektiva åtgärder.

I fråga om grundvattendirektivet föreslår kommissionen bl.a. att bevakningslistan för grundvatten blir obligatorisk vilket innebär regelbunden och kontinuerlig screening av förorenande ämnen som bedöms vara potentiella miljö- och hälsohot. Det föreslås även att kommissionen får befogenheter att införa EU-gemensamma tröskelvärden för ökad harmonisering samt att nya förorenande ämnen, däribland en grupp bestående av 24 PFAS-ämnena, läggs till i direktivets bilaga 1 om EU-gemensamma normer.

Enligt regeringens faktapromemoria 2022/23:FPM19 är regeringen positiv till att fler ämnen och ämnesgrupper med problematiska effekter på miljön och människors hälsa läggs till i förteckningarna över vattenföreningar som ska kontrolleras i ytvatten och grundvatten. Om listan inte hålls uppdaterad och relevant medför det att vattenkvalitet relaterad till kemisk förorening riskerar att inte leda till kostnadseffektiva åtgärder utan enbart blir en administrativ börda för Sverige. Enligt regeringen är det av vikt att EU-direktiv som beaktar utsläpp från källa till vatten och hav harmoniseras bättre så att de olika rättsakterna effektivt styr mot det övergripande målet att skydda människors hälsa och miljön.

Vidare är regeringen positiv till att processen för att ta fram vetenskapligt underlag förbättras och att Echa får en central roll i arbetet med att ge kontinuerligt vetenskapligt stöd och ta fram och uppdatera gränsvärden. Flera av förslagen syftar också till att likrikta genomförandet och tillämpningen av direktiven inom EU. Detta anser regeringen är positivt eftersom det främjar likvärdiga konkurrensvillkor mellan verksamheter i olika medlemsstater.

I november 2022 inleddes förhandlingarna i rådsarbetsgruppen för miljö. I september 2023 antog Europaparlamentet en rapport (A9-0238/2023) med anledning av kommissionens förslag. Parlamentet lyfter bl.a. fram behovet av att listan med prioriterade ämnen uppdateras.

Utskottets ställningstagande

Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m.

Utvecklingen av Sverige som industriland har efterlämnat ett stort antal områden som innehåller föroreningar. Sanering av sådana områden är en

central del i arbetet med att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö såväl som flera av de vattenrelaterade målen. Principen om att förorenaren ska betala är grundläggande vid utformningen av miljöbalkens regler om efterbehandlingsansvar. Utskottet är dock medvetet om att det inte alltid är enkelt att avgöra vem som är ansvarig för föroreningen och som därmed ska stå för kostnaden för utredning och sanering. Utskottet noterar att den ansvariga myndigheten tagit fram en vägledning om miljöbalkens bestämmelser om förorenade områden och redogör för den praxis som har utvecklats på området. Målet är att fler utredningar och efterbehandlingar ska bekostas av de ansvariga.

Den statliga finansieringen för att åtgärda förorenade områden där ingen kan hållas ansvarig för efterbehandling är enligt utskottets mening betydande. För 2024 har riksdagen anvisat ca 1,9 miljarder kronor till sanering av förorenade områden. Utskottet påminner om att en stor del av medlen går till saneringsåtgärder inför bostadsbyggande. Under 2023 startade även ett arbete med att inventera områden förorenade med PFAS samt förorenade sediment.

Mot denna bakgrund ser utskottet inget behov av att föreslå ett tillkännagivande på det sätt som anförs i motionerna 2023/24:425 (SD) yrkande 11, 2023/24:687 (MP) yrkande 7, 2023/24:991 (V) yrkande 7 och 2023/24:2485 (C) yrkande 25. Motionsyrkandena avstyrks.

Rening av avloppsvatten

När det gäller rening av avloppsvatten påminner utskottet om att Europaparlamentet och rådet nått en överenskommelse om ett reviderat avlopps-direktiv som innebär stora förbättringar. Bland annat utökas producentansvaret genom att tillverkare av läkemedel och kosmetika som förorenar avloppsvatten från tätbebyggelse med mikroföroreningar ska täcka 80 procent av de extra kostnader som uppstår för s.k. kvartär rening. Dessutom utvidgas direktivets tillämpningsområde så att det även omfattar tätorter med minst 1 000 personekvivalenter.

I fråga om utveckling av nya reningstekniker noterar utskottet att det pågår ett mycket lovande arbete nationellt såväl som internationellt. Utskottet noterar den nytta som AI-metoder kan innebära för framtidens dricksvattenberedning. Utskottet hänvisar i detta avseende till de medel som Naturvårdsverket disponerar för att stödja installation av ny reningsteknik samt till regeringens forskningsproposition som är aviserad till slutet av detta år.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2023/24:410 (SD) yrkande 5, 2023/24:773 (KD), 2023/24:991 (V) yrkande 31 och 2023/24:2629 (S) yrkandena 30 och 31.

Gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet

När det gäller gränsvärden för miljöfarliga ämnen i vatten ser utskottet, i likhet med motionärerna, ett värde i att processen för att ta fram vetenskapliga underlag förbättras så att gränsvärden kan uppdateras mer effektivt. Utskottet är positivt till att fler ämnen och ämnesgrupper med problematiska effekter på

miljön och människors hälsa läggs till i förteckningarna över vattenföroreningar som ska kontrolleras i ytvatten och grundvatten. För att regleringen av utsläpp från källa till vatten och hav ska kunna effektivt styra mot det övergripande målet att skydda människors hälsa och miljön behöver lagstiftningen fortsätta att utvecklas på EU-gemensam nivå. Utskottet ser därför med tillförsikt på det förslag till reviderat vattendirektiv m.m. som Europaparlamentet och rådet nu ska ta ställning till. I avvaktan på resultatet av de pågående förhandlingarna om att uppdatera det EU-gemensamma regelverket avstyrker utskottet motion 2023/24:1873 (MP) yrkandena 28 och 30.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkandena 2022/23:MJU7 Vattenvård, 2022/23:MJU11 Jordbrukspolitik, 2022/23:MJU15 Skogspolitik och 2022/23:MJU17 Naturvård och biologisk mångfald. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av de nämnda betänkandena.

Reservationer

1. Övervakning av vatten, punkt 1 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:379 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 10 och
avslår motionerna

2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 6 samt
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 106 i denna del.

Ställningstagande

Ökad övervakning och rapportering av näringsläckage från jordbruksmark och andra källor är avgörande för att effektivt hantera problemet med övergödning. Genom att systematiskt samla in och analysera data om näringsläckage kan myndigheter och beslutsfattare identifiera områden med högt läckage och rikta åtgärder dit de behövs mest. Riksdagen bör stödja förbättrad övervakning och rapportering av näringsläckage för att säkerställa en mer välinformerad och målinriktad strategi för att bekämpa övergödning och skydda våra vattendrag och havsmiljöer.

2. Övervakning av vatten, punkt 1 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 6 samt
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 106 i denna del och
avslår motion
2023/24:379 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. Men rent dricksvatten finns inte i obegränsad mängd, och när dricksvatten förorenas eller förgiftas får det enorma konsekvenser. Det är därför av yttersta vikt att vi skyddar vårt dricksvatten. Det gäller ökad miljöövervakning för att snabbt kunna upptäcka förorenat vatten, men det behövs också bättre kunskap om förekomsten av PFAS och om var utsläppen till våra vatten sker.

Därutöver ser mitt parti ett behov av att analysera den tekniska och hållbara potentialen i ökad kolinlagring vid återvätning av dikade torvmarker och andra naturbaserade klimatlösningar. Det behövs ett samlat grepp om naturbaserade klimatlösningar i skogen, i jordbrukslandskapet och i hav och sjöar. Relevanta myndigheter ska få i uppdrag att titta på den samlade tekniska och hållbara potentialen att öka kolinlagringen i landskapet.

3. Övervakning av invasiva främmande arter, punkt 2 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 7 och
avslår motion

2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Invasiva främmande arter inom både växt- och djurlivet är ett relativt nytt men snabbt växande hot mot den biologiska mångfalden i Sverige. I takt med att planeten blir varmare blir det lättare för arter som inte förekommer naturligt i de svenska och nordiska ekosystemen att etablera sig, vanligtvis med konsekvensen att de tränger ut inhemska arter som spelar en viktig roll i ekosystemet.

Att bekämpa deras fortsatta etablering och spridning behöver vara högt prioriterat inom miljöpolitiken, och mitt parti har länge föreslagit att bekämpningsinsatser växlas upp och förstärks, både på land och i havet. En granskning av statens insatser visade att det saknas en grundläggande förteckning över invasiva främmande arter och deras utbredning och att det heller inte är tillräckligt utrett vilka metoder som är mest effektiva för bekämpning. Kartläggningen och miljöövervakningen behöver förbättras och det behövs en gemensam strategi i detta arbete.

4. Övervakning av invasiva främmande arter, punkt 2 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3 och
avslår motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 7.

Ställningstagande

I dag ser vi en allt snabbare och större spridning av arter från deras naturliga utbredningsområde. Invasiva främmande arter räknas som ett av de absolut största hoten mot biologisk mångfald. De kan dessutom orsaka stora negativa effekter på jord- och skogsbruk samt människors och djurs hälsa. Därför bör Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten skyndsamt utveckla systemet för övervakning av invasiva arter med information om utbredning, vidtagna åtgärder samt fastställda hanteringsåtgärder.

5. Övervakning av pollinatörer, punkt 3 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Pollinatörer är viktiga för både biologisk mångfald och livsmedelsförsörjning. Det är känt att pollinatörerna blir färre, men det finns inte kunskap om vilka arter som minskar mest i Sverige och heller inte hur snabbt de minskar i antal. Det finns planer på att starta ett program för pollinatörsövervakning i EU. För att ett sådant ska kunna fungera väl även utifrån svenska förhållanden är det viktigt att det finns god kunskap om vilka metoder som passar i nordiska förhållanden. Pollinatörerna är av så stor betydelse att det bl.a. behövs kunskap

om vilka miljöer som bör övervakas. Regeringen bör skapa förutsättningar för en ändamålsenlig pollinatörsövervakning i Sverige.

6. Arbetet med att revidera strandskyddsregelverket, punkt 4 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 39 och avslår motionerna

2023/24:412 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 14,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 116,

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 23 och

2023/24:2478 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vill framhålla vikten av ett modernt strandskydd som innehåller både lättnader och skärpningar i syfte att främja landsbygdsutveckling, bevara växt- och djurlivet samt garantera allemansrätten.

Den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen beslutade 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över strandskyddet, och våren 2022 överlämnade regeringen ett lagförslag med syftet att differentiera strandskyddsbestämmelserna. Det föreslogs bl.a. att lättnader i strandskyddet ska gälla i s.k. strandnära utvecklingsområden, att strandskyddsområdet vid små insjöar och smala vattendrag minskas till 25 meter och det blir lättare att få dispens eller upphäva det återstående strandskyddet vid sådana vatten, under förutsättning att fri passage säkerställs. Den dåvarande regeringen föreslog också att det skulle bli möjligt att kunna meddela föreskrifter om att strandskydd inte ska gälla vid insjöar eller vattendrag som har anlagts eller restaurerats för vissa syften, bl.a. för klimatanpassning. Det föreslogs vidare att strandskyddet ska stärkas och förtydligas i områden av särskild betydelse för djur- och växtlivet och i områden där bebyggelsestrycket är högt eller efterfrågan på mark för fritidshusbebyggelse är mycket stor. Tyvärr valde de dåvarande oppositionspartierna att rösta ned lagförslaget som innehöll både lättnader och skärpningar av strandskyddet för att kunna bygga strandnära på landsbygden och bevara växt- och djurliv på land och i vatten.

7. Arbetet med att revidera strandskyddsregelverket, punkt 4 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 23 och

2023/24:2478 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 4 och

avslår motionerna

2023/24:412 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 14,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 116 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 39.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att kraftfulla lättnader i strandskyddet bör genomföras för att ge möjlighet till utveckling av boende och näringsverksamhet. Det är därför beklagligt att strandskyddsreformen stoppades våren 2022. Den måste genomföras med de förbättringar som Centerpartiet föreslagit. När riksdagen röstade om strandskyddsreformerna framhöll de nuvarande regeringspartierna att de ville tillsätta ytterligare en utredning. Det har ännu inte skett, i stället inväntar man en sedan tidigare tillsatt utredning som inte har i uppdrag att genomföra genomgripande reformer på området. Tiden går och inget händer, regeringen är alltför passiv. Centerpartiet kräver handling. I ett första steg måste regeringen snarast bryta ut de förslag det råder enighet om ur strandskyddspropositionen och komma tillbaka till riksdagen så att beslut om detta kan fattas. Det är bättre att påbörja reformarbetet nu än att vänta på ytterligare förslag som kanske aldrig kommer.

8. Arbetet med att revidera strandskyddsregelverket, punkt 4 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 116 och avslår motionerna

2023/24:412 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 14,
2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 23,
2023/24:2478 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 4 och
2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 39.

Ställningstagande

Mitt parti anser att ett starkt strandskydd är nödvändigt för människors tillgång till stränder och en bevarad och stärkt allemansrätt samt för att skydda strandzonens känsliga djur- och växtliv. Stränderna är en viktig miljö för många arter samtidigt som strandnära byggande fortfarande är ett problem för växter och djur. Miljöpartiet vill därför fortsätta värna strandskyddet. Ett starkt strandskydd är nödvändigt för människors tillgång till stränder och en bevarad och stärkt allemansrätt samt för att skydda strandzonens känsliga djur- och växtliv.

9. Biotopskydd och Natura 2000-områden, punkt 6 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 14 och
avslår motion
2023/24:834 av Mikael Larsson (C).

Ställningstagande

De kustnära ekosystemen och i synnerhet grunda kustnära områden är havens barnkammare. Ålgräsängarna förstörs dock i snabb takt, ofta till följd av att det byggs bryggor som skuggar ålgräset eller av annan mänsklig påverkan som t.ex. fritidsbåtar. Cirka 200 mil av Sveriges kust är bebyggd av bryggor och flera hundra nya bryggor byggs årligen. Ålgräsängarna är livsviktiga för mycket av livet i haven: Här lägger många fiskar sina ägg och ynglen äter och söker skydd. Inte bara skuggande bryggor utan också det ökande antalet fritidsbåtar med hastigt uppkomna, mycket höga, ljud är förödande. Mot denna bakgrund bör regeringen införa ett generellt biotopskydd för ålgräsängar utefter hela Sveriges kuststräcka.

10. Vattenskyddsområden, punkt 7 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel, och skyddet av våra dricksvattentäkter behöver skärpas. Detta gäller förutom ytvattentäkter och grundvattentäkter även åsar och naturgrusavlagringar där grundvatten och ytvatten kan blandas och filtreras. Men rent dricksvatten finns inte i obegränsad mängd, och när dricksvatten förorenas eller förgiftas får det enorma konsekvenser. Det är därför av yttersta vikt att vi skyddar vårt dricksvatten genom ett uppströmsarbete där risken att skadliga kemikalier kontaminerar vårt dricksvatten minimeras. Detta kan bl.a. göras genom förbud mot att hantera ett antal särskilt farliga kemikalier i närheten av dricksvattentäkter.

11. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, punkt 8 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2628 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 31 och
avslår motionerna
2023/24:480 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 8,
2023/24:577 av Sten Bergheden (M) och
2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

Vi förstår att vargens närvaro skapar oro i landsbygdsområden. Dagens vargpopulation på över 460 individer har nått en punkt där vargstammen inte längre

är förutsägbar. Vi anser också att reglerna för skyddsjakt för varg bör ses över eftersom detta är ett viktigt instrument i förvaltningen. För att säkerställa en balanserad ekologi, har den socialdemokratiska regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att se över hur vi kan nå riksdagens beslutade mål om en vargpopulation mellan 170 och 270 individer, samtidigt som vi upprätthåller en gynnsam bevarandestatus.

12. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, punkt 8 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 27 och avslår motionerna

2023/24:480 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 8,

2023/24:577 av Sten Bergheden (M) och

2023/24:2628 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 31.

Ställningstagande

Riksdagen beslutade 2013 att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus ska vara 170–270 individer för att uppnå minsta livskraftiga population. Trots det ser vi i dag en vargstam som är betydligt större än så. Det har resulterat i omfattande vargangrepp i delar av Sverige och skadar förtroendet för politiken.

År 2022 ställde sig Centerpartiet bakom ett tillkännagivande till regeringen, som betonade att det är viktigt att riksdagens beslut om vargstammens storlek följs i praktiken och att riksdagsbeslutet om referensnivå för vargstammen från 2013 ska ligga till grund för Sveriges förvaltning av varg. Under rådande omständigheter, med en mer förtätad vargpopulation i landet, ansågs referensvärdet behöva ligga i det nedre spannet om 170 individer.

Centerpartiet anser att regeringen snarast bör verka för att tillkännagivandet genomförs.

13. Vargens skyddsstatus, punkt 9 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 26 och
avslår motionerna
2023/24:480 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 3 och
2023/24:528 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

I dag har Sveriges samtliga fem stora rovdjur – björn, varg, lodjur, järv och kungsörn – gynnsam bevarandestatus. Det är positivt. Centerpartiet vill se livskraftiga stammar av samtliga dessa arter i Sverige. Samtidigt behöver rovdjurspolitiken ta större hänsyn till de människor som bor och verkar i områden där det finns rovdjur. Konflikterna om rovdjurspolitiken har genom åren varit många och framför allt har de rört vargstammen.

Den svenska vargförvaltningen regleras i hög grad av att EU listar den svenska vargstammen som strikt skyddad i art- och habitatdirektivet. Mitt parti menar att det är en felaktig klassificering. Bevarandestatusen för varg i Sverige är i dag så pass stabil att arten bör kunna flyttas från art- och habitatdirektivets bilaga 4 till bilaga 5. Där skulle vargen även fortsättningsvis vara skyddad, men möjligheten att vidta åtgärder i Sverige, t.ex. skydds jakt, skulle öka.

Regeringen bör verka för en sådan förändring av lagstiftningen.

14. Den vitkindade gåsens skyddsstatus, punkt 10 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 25 och
avslår motion
2023/24:121 av Eric Palmqvist (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Skador från stora fåglar, såsom gäss, tranor och sångsvan, är ett exempel på skador som har ökat dramatiskt de senaste åren. Risken är stor att situationen förvärras ytterligare om inte kraftfulla åtgärder genast sätts in.

Ett problem i sammanhanget är att den vanligt förekommande vitkindade gåsen skyddas av EU:s fågeldirektiv. Den klassningen gäller trots att populationerna av vitkindad gås ökat väldigt snabbt under senare år. Mitt parti vill se en förändring av den vitkindade gåsens klassning på EU-nivå samt att regeringen generellt tar initiativ för att minska de stora fåglarnas skadeverkningar.

15. Utsättning och återintroducering av vissa arter, punkt 11 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 113 och 122 samt avslår motionerna

2023/24:932 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 1 och

2023/24:2501 av Runar Filper (SD).

Ställningstagande

Sverige har en stark tradition av naturvård. Det behövs dock ett tydligare fokus på att återskapa mer vild natur genom s.k. återförvildande. Restaurering av natur handlar även om att återskapa det som gått förlorat. Mitt parti vill därför utreda om och var stora vilda växtätare som försvunnit från Sverige kan återintroduceras.

16. Handel med elfenben, punkt 12 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:911 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP).

Ställningstagande

Trettio afrikanska stater har vädjat till kommissionen om att EU helt ska stänga sin marknad för elfenben för att de afrikanska länderna ska ha en chans att bevara elefanterna. Erfarenheten visar att priset på elfenben sjunkit när stater förbjudit handel med elfenben. Vidare har förekomsten av stora andelar lagligt elfenben på marknaden, vilket varit fallet i samband med utförsäljningar av statliga elfenbenslager, varit en bidragande orsak till ökad efterfrågan på elfenben, vilket lett till dramatiskt ökad tjuvjakt. Kina, USA och Singapore är exempel på länder som har stängt sina marknader för elfenben. Storbritannien har antagit en av världens striktaste regleringar av elfenbenshandel.

Kryphålen i EU-lagstiftningen som utnyttjas av kriminella nätverk måste stängas. Sverige bör därför agera för en stängning av EU-marknaden för elfenben. Endast ett fåtal mycket begränsade undantag bör komma i fråga, t.ex. för äldre musikinstrument som innehåller elfenben och för föremål av särskilt historiskt värde.

17. Myndigheternas arbete med invasiva främmande arter, punkt 13 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 8 och avslår motionerna

2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 4–6 och 11 samt 2023/24:1692 av Johan Büser (S).

Ställningstagande

Invasiva främmande arter behöver bekämpas med ett större helhetsgrepp med bättre samverkan mellan olika myndigheter såsom länsstyrelsen. Myndigheterna behöver också inkludera markägarna och civilsamhället i dessa frågor. Det behövs ett brett och långsiktigt arbete med invasiva främmande arter. Dessa arters spridning hindras inte av gränser som sätts beroende på vem som äger eller förvaltar marken, och då bör inte åtgärderna heller göra det.

18. Myndigheternas arbete med invasiva främmande arter, punkt 13 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 5, 6 och 11 samt avslår motionerna

2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 4,

2023/24:1692 av Johan Büser (S) och

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 8.

Ställningstagande

Invasiva främmande arter räknas som ett av de absolut största hoten mot biologisk mångfald. De kan dessutom orsaka stora negativa effekter på jord- och skogsbruk samt människors och djurs hälsa. Riksrevisionen har riktat kritik mot statens hantering av invasiva främmande arter. Statens bristande styrning måste åtgärdas. Utan styrning, regelverk och vägledning riskerar vi att hamna ännu längre efter med bekämpningen av invasiva arter, vilket leder till förlust av biologisk mångfald och stora kostnader för samhället när det gäller bekämpning men också för enskilda för t.ex förstörda skördar eller sjukdomsutbrott.

När det gäller myndigheternas arbete bör regeringen skyndsamt förtydliga vilken myndighet som ska utreda och fatta beslut om hanteringsåtgärder för EU-listade arter med konstaterat stor spridning. Berörda myndigheter bör också få i uppdrag att skyndsamt ta fram hanteringsåtgärder för samtliga EU-listade arter med konstaterat stor spridning.

Dessutom bör Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med de olika länsstyrelserna ta fram regionala förteckningar med prioritetsordning över vilka arter som ska bekämpas utifrån den nationella förteckning som anger vilka ytterligare arter i Sverige, utöver EU-listade arter, som orsakar problem och därmed ska bekämpas. I samarbete med länsstyrelserna bör Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten dessutom ta fram nationella och regionala handlingsplaner och hanteringsåtgärder med ansvarsfördelning för hur invasiva arter ska bekämpas på lokal och regional nivå.

Därutöver bör regeringen ge relevanta myndigheter i uppdrag att motverka spridning av invasiva arter inom sitt myndighetsområde, t.ex. ge Trafikverket

i uppdrag att motverka spridning av lupiner och andra invasiva arter som motverkar biologisk mångfald längs vägar och järnvägar.

19. Åtgärder på privat mark och för näringsidkare, punkt 14 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 7–10.

Ställningstagande

Riksrevisionen har riktat kritik mot statens hantering av invasiva främmande arter. När det gäller insatser på privat mark och för näringsidkare bör ett antal åtgärder vidtas.

Till att börja med bör regeringen skyndsamt ge berörda myndigheter i uppdrag att ta fram vägledning för att bekämpa invasiva arter på privat mark samt i förekommande fall föreslå regeländringar för att göra detta möjligt. Vidare bör privata markägare ha en skyldighet att bekämpa invasiva arter som kan spridas till grannmark. Regeringen bör utreda ansvarsfrågan och skadeståndsskyldighet för den som av oaktsamhet eller ohörsamhet spridit invasiva arter till grannmark. Därutöver bör regeringen införa en informations-skyldighet gentemot kund för den som säljer arter som är eller potentiellt kan vara invasiva.

20. Skydd av känsliga kustmiljöer, punkt 15 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 11 och 12 samt
avslår motion
2023/24:1829 av Monica Haider (S).

Ställningstagande

De kustnära ekosystemen, och i synnerhet grunda kustnära områden, är basen för stora delar av havets produktivitet. Det är också här vi människor vill vara, bada och leka, och områdena är ekonomiskt viktiga för den kustnära turismen. Människan har ett stort behov av att finnas nära vatten; det ger både ro och glädje och det behöver vi. Men vi behöver och bör inte vara överallt.

De stränder där vi riskerar att allvarligt skada djur- och växtlivet på land och i vatten bör skyddas från mänsklig påverkan och exploatering. Därför behöver vi skapa områden där särskilt stor restriktivitet ska råda. Det behöver tydliggöras var dessa områden finns så att den kunskapen finns tillgänglig vid prövning av strandskyddsdispenser som ofta ges för att t.ex. kunna bygga bryggor. Strandskyddet ska vara ett verktyg för att nå friska och sunda ekosystem, för att lyckas med en ekosystembaserad förvaltning.

Därutöver bör regeringen ge ansvarig myndighet i uppdrag att ta fram en restaureringsplan för kusten för att återställa särskilt viktiga områden, t.ex. våtmarker som lekomyråden men även ålgräsängar och grunda vikar.

21. Reglering av undervattensbuller, punkt 16 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:402 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motion

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 29.

Ställningstagande

Buller påverkar många organismer, inklusive fiskar som är känsliga för tryck och vibrationer. Östersjön är hem för över 80 fiskarter, och det har börjat undersökas hur de påverkas av ljud. I vatten sprider sig ljud mycket snabbt, och det finns många onaturliga ljudkällor som kan påverka fiskar, som t.ex. pålning och ekolod. Pålning kan pågå under lång tid, t.ex. vid byggande av vindkraftverk ute till havs. Kontinuerliga ljudkällor som havsbaserad vindkraft, båtar och fartyg påverkar också fiskar och andra marina djur. Ljudspridning i vatten påverkas av olika faktorer, som salthalt, temperatur och typ av botten. Fiskar kan få svårt att kommunicera på grund av buller, och det kan påverka deras beteende och hälsa. Exempel på arter vars kommunikation forskare vet påverkas negativt av bullerpåverkan är torsk och tumlare.

En åtgärd som bör vidtas är att öka medvetenheten och informera fartygs- och båtägare om att de bör underhålla motorer och propellrar för att minska bullret i våra hav och skydda den marina miljön.

22. Reglering av undervattensbuller, punkt 16 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 29 och
avslår motion

2023/24:402 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Båtar som fraktar människor eller produkter och fritidsbåtar är viktiga transportmedel. De gör dock också sina avtryck där de befinner sig, bl.a. stör de med ibland mycket höga ljud. Buller är ett påtagligt problem för havslevande djur. Många fiskar och havslevande däggdjur kommunicerar genom ljudsignaler som ska kunna färdas över stora områden, normalt i haven. Den bullermatta som nu finns i våra hav stör helt ut denna kommunikation på vissa platser, vilket får förödande konsekvenser för djuren som kanske inte kan hitta en partner eller föda. Fartygstrafiken i särskilt känsliga områden i Östersjön behöver läggas om så att trafiken går över mindre känsliga områden och vi behöver tydligt peka ut vilka områden båtarna är tillåtna i.

Sverige behöver arbeta mer internationellt med frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem. Det är ett område som det inte forskats på i särskilt många år, så det saknas mycket kunskap, men vi har tillräckligt mycket kunskap för att veta att det stör. Vi behöver också själva i Sverige få med undervattensbuller och dess påverkan på den marina miljön i all havsplanering och verksamhet i haven.

Regeringen bör därför ta fram regler och tydliga riktlinjer för undervattensbuller för både sjöfart och annan verksamhet som orsakar sådant buller.

23. Den statliga finansieringen av skydd och skötsel av värdefull natur, punkt 17 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 11 och

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1–3 och

avslår motion

2023/24:905 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

För Centerpartiet är den enskilda markägaren en viktig del i att bevara och förstärka den biologiska mångfalden. Vi litar på markägarnas engagemang och förmåga. De har lokalkännedomen som är nödvändig och de känner sin egen mark bäst. Frivilliga åtgärder ska därför uppmuntras. Ett sätt vore att utreda ett stöd som ger ersättning till privata skogsägare som har hotade arter på sina marker så länge den hotade arten finns kvar. Då blir förekomsten av hotade arter en tillgång samtidigt som marken kan fortsätta att brukas. Hur ett sådant stöd skulle kunna utformas bör utredas.

Därutöver bör redan skyddad skog vårdas bättre för att stärka den biologiska mångfalden. Skötseln av många skyddade områden är eftersatt och de uppvisar tyvärr inte de naturvärden som det är tänkt. Mitt parti vill därför öka takten i restaurering och återställande av skyddad natur. Då är det också centralt med långsiktighet i skötseln av skyddad natur så att exempelvis arbetet för att bekämpa invasiva främmande arter inte plötsligt upphör på grund av kraftigt kapade anslag.

Vidare ser Centerpartiet positivt på de två etablerade statsbidragen till lokala naturvårdssatsningar (LONA) och lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) som ett styrmedel för att öka takten i återställandet och anläggandet av våtmarker. Båda bidragen är mycket effektiva och långsiktiga stödformer. Bidragen bör fortsätta att utvecklas, men utbetalningar bör också tydligare kopplas till resultat genom mer uppföljning och utvärdering.

24. Den statliga finansieringen av skydd och skötsel av värdefull natur, punkt 17 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:905 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 3 och avslår motionerna

2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 11 och 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Grundförutsättningarna för ett rikt friluftsliv handlar om att det finns tillgång till natur, att den är lättillgänglig och att den håller god kvalitet. I riksdagens uppföljning av de friluftspolitiska målen från 2022 är det tydligt att ”samtliga svenska kommuner har en nyckelroll när det gäller att bevara och utveckla förutsättningarna för friluftslivet”.

Årets statliga nedskärningar har dock fått konsekvensen att Naturvårdsverket inte kan bevilja några nya LONA-projekt (lokala naturvårdssatsningar) för naturvård, friluftsliv och folkhälsa. LONA är ett strategiskt sätt för staten att motivera kommuner att arbeta med friluftsinfrastrukturen genom att gå in med upp till 50 procent av en satsning.

Mitt parti anser att Naturvårdsverket bör ges resurser för att satsa på LONA-bidrag som gynnar naturvård, friluftsliv och folkhälsa.

25. Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m., punkt 18 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 11 och avslår motionerna

2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 7,
2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7 och
2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 25.

Ställningstagande

Entreprenörer som söker olika tillstånd för att expandera eller öppna ny verksamhet kan ibland fastna i en administrativ loop där ärendet bollas mellan olika kommunala aktörer och myndigheter utan en tydlig borte tidsgräns. Miljölagstiftningen ger i dag otydliga besked om ansvarsfördelning vid förorenad mark, t.ex. när det gäller industritomter där föroreningar orsakats av företag som varit nedlagda sedan decennier. Detta vill vi ska avhjälpas genom ett förtydligande av nuvarande regelverk. Staten bör stå för betryggande resurser för sanering.

26. Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m., punkt 18 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7 och
avslår motionerna

2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 11,
2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 7 och
2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 25.

Ställningstagande

I Sverige finns ca 86 000 områden som misstänks vara förorenade. De flesta av föroreningarna har orsakats av industrier och verksamheter innan miljölagstiftningen utvecklades, men det finns även många områden som förorenats av exempelvis PFAS under senare år. Arbetet med att bedöma vilka områden som behöver saneras pågår och hittills har närmare 10 000 områden bedömts utgöra en mycket stor eller stor risk för hälsa och miljö. Att sanera dessa områden är ofta en långdragen process, bl.a. för att en ansvarsutredning måste fastställa vem som ska betala för saneringen innan arbetet kan påbörjas.

Att förorenaren ska betala är en viktig princip. Om arbetet med att sanera förorenade områden fördröjs av att det är svårt att fastställa vem som är ansvarig kan det dock leda till att gifter sprids och riskerar att skada människor och miljö. Därför är det angeläget att möjliggöra att påbörja sanering innan

ansvarsutredningen är klar när det bedöms vara nödvändigt. Regeringen bör återkomma med förslag om att saneringen av förorenade områden ska kunna inledas innan ansvarsutredningen har färdigställts.

27. Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m., punkt 18 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 25 och
avslår motionerna

2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 11,

2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 7 och

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

PFAS är en av vår tids stora miljö- och hälsoutmaningar när det kommer till kemikalier och deras påverkan på människor och naturen. Därför är det väldigt angeläget att minska förekomsten av PFAS i alla delar av samhället. Inte minst behöver regeringen snarast vidta åtgärder för att se över hur de mest kontaminerade vattentäkterna kan saneras för att bli av med sitt förhöjda PFAS-innehåll. Det är helt oacceptabelt att det tillåts spridas så länge att vattentäkter runt om i landet måste tas ur bruk, vilket får oerhörda konsekvenser för det svenska lantbruket och vår dricksvattenproduktion. Detta blir också ännu mer betydelsefullt när tillgången till dricksvatten blir en mer akut fråga med anledning av klimatförändringarna och beredskapsskäl generellt.

28. Efterbehandlingsansvar för förorenade områden m.m., punkt 18 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 7 och avslår motionerna

2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 11,

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7 och

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 25.

Ställningstagande

PFAS är en grupp svårnedbrytbara kemikalier som ibland kallas evighetskemikalier, baserat på deras svårnedbrytbarhet. Forskningen visar att det finns ett samband mellan PFAS-nivåer i blodet och försämrat immunförsvar, förhöjda kolesterolvärden och leverskador. En ökning av risken för njurcancer och testikelcancer har också observerats.

PFAS återfinns numera på de flesta platser, i olika mängd. Ett antal kommuner har tvingats ta vattentäkter ur bruk eller bygga om reningsverken på grund av höga halter PFAS i kranvattnet. De högsta halterna har uppmätts i Kallinge i Blekinge där dricksvattentäkten fick stänga 2013 efter att man upptäckte höga halter av PFAS efter brandsläckningsövningar som förgiftat dricksvattentäkten. PFAS-föreningen i Kallinge driver för närvarande en juridisk process för att utkräva ansvar för att man utsatts för det förgiftade dricksvattnet under ett flertal år.

Det är hög tid att agera. Staten behöver också ta ett större ansvar för att PFAS-kontaminerad mark saneras skyndsamt, utan fördröjning.

29. Rening av avloppsvatten, punkt 19 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 30 och 31 samt avslår motionerna

2023/24:410 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 5,

2023/24:773 av Larry Söder (KD) och

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 31.

Ställningstagande

Vi har åstadkommit viktiga framsteg i EU när det kommer till vattenfrågorna. Ett exempel är vårt ramdirektiv för vatten. Att uppfylla dess krav på god ekologisk och kemisk status i våra vattenmiljöer är en utmaning som Sverige

står inför. Reningen av vårt avloppsvatten måste bli bättre för att minska utsläppen av övergödande ämnen och kemikalier, och vi vill fortsätta att utveckla metoder för att minska mängden läkemedelsrester i avloppsvattnet. Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs för att åstadkomma en sådan utveckling.

30. Rening av avloppsvatten, punkt 19 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:410 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 5 och avslår motionerna

2023/24:773 av Larry Söder (KD),

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 31 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 30 och 31.

Ställningstagande

Den högaktuella planeringen för att värna dricksvattenreserven är en viktig del i arbetet för att bibehålla en god tillgång och kvalitet på dricksvattnet i hela Sverige. Vid väderhändelser sker påfrestningar på vattenbeståndet och det är viktigt att reningsverken håller en hög kvalitet. En stor del av avlopps- och vattenreningsverken måste utvecklas eller förnyas så att de uppfyller aktuella krav på framtidens funktion och säkerhet. Reningen av dricksvattnet måste säkras och ny teknik ska utvärderas fortlöpande. AI ger framtida möjligheter till automatiserade system för bl.a. vattenrening. Forskning och utveckling på området ska bevakas för att i framtiden vid behov införa ny teknik i befintliga och nya va-system. Reningen av vattnet måste hålla jämna steg med övrig utveckling, för att säkerställa en god vattenrenhållning. Den innovativa utvecklingen behöver följas och vid behov bör nuvarande reningssystem uppgraderas för att bidra till bättre vattenkvalitet.

31. Rening av avloppsvatten, punkt 19 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 31 och avslår motionerna

2023/24:410 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 5,

2023/24:773 av Larry Söder (KD) och

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 30 och 31.

Ställningstagande

Miljöskadliga ämnen som kemikalier, läkemedel och mikroplaster når våra vattendrag genom utsläpp från avloppsreningsverk. Dagens reningsverk är inte byggda för att rena vattnet från dessa ämnen. Resultatet blir att ämnena ansamlas i vattenlevande djur som fisk och skaldjur, som därmed kan bli olämpliga att äta. Vissa ämnen kan också påverka fertiliteten hos fiskar och groddjur, vilket hotar deras överlevnad på sikt. Utsläpp av antibiotika bidrar till utvecklingen av antibiotikaresistenta bakterier. På många platser riskerar ämnena också att hamna i dricksvattnet. Det nya avloppsdirektiv som är under förhandling i EU kommer sannolikt att leda till förbättringar, men det är upp till Sverige och andra länder att driva på för en hög ambitionsnivå.

Vänsterpartiet anser att det finns skäl att sätta upp ett nationellt mål om att avloppsvatten ska renas från skadliga ämnen. Regeringen bör införa mål om att avloppsvatten ska renas från läkemedel, mikroplaster och skadliga kemikalier.

32. Gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet, punkt 20 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 28 och 30.

Ställningstagande

Vi behöver öka åtgärdstakten i vattenmiljöarbetet för att vi ska kunna nå vattendirektivets mål om god ekologisk och kemisk status. Miljögifterna i haven härstammar från olika källor. Miljögifter, gamla vrak och ammunition, oljeutsläpp, båtottenfärger och läkemedelsrester påverkar hela ekosystemet, vattnets kvalitet och den biologiska mångfalden ofta på sätt vi inte riktigt har klart för oss. I dag regleras gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet i vattendirektivet som återfinns i Havs- och vattenmyndighetens föreskrift HVMFS 2019:25. Dock finns det nästan inga etablerade gränsvärden; endast 44 substanser ingår i listan trots att det pumpas ut nya kemikalier i miljön.

Här bör Sverige driva på för att fler ämnen ska vara med på listan. Den senaste uppdateringen av gränsvärdena gjordes under 2013 och Sverige bör därför också driva på för en förnyad uppdatering så att alla riskbedömningar bygger på aktuell forskning och aktuella data.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:121 av Eric Palmqvist (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska ståndpunkten bör vara att utverka ett nationellt undantag från EU:s fridlysning av den vitkindade gåsen då den inte längre kan anses vara skyddsvärd i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:146 av Mathias Bengtsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en plan på en långsiktig lösning för myggbekämpningen i området kring nedre Dalälven och andra liknande drabbade områden runt om i landet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:223 av Gudrun Brunegård (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en strandskyddsreform som möjliggör tillvaratagande av tillväxtkraften i ett väl avvägt regelverk och ett decentraliserat beslutsfattande avseende strandnära bebyggelse och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:224 av Josef Fransson (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera upp skötsel och underhåll av vandringsleder på statlig mark och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:232 av Larry Söder (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av tydligare regler för att förhindra missbruk av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:311 av Louise Eklund (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera ett fördjupat samarbete kring miljöfrågorna med de länder som delar Östersjökust, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda sanering av Västerhavet och Östersjön från kemiska stridsmedel och ammunition och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:377 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattendirektivet och dess förslag till åtgärder måste präglas av kostnadseffektivitet och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart och konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk samt bevarande av kulturarv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systemet för avgörande av åtgärder under vattendirektivet måste revideras och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:379 av Beatrice Timgren m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med att återställa Östersjön mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för Helcom (Helsingforskommissionen) arbeta för att ytterligare bredda och fördjupa det regionala samarbetet i Östersjöregionen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka övervakningen och rapporteringen av näringsläckage från jordbruksmark och andra källor för att identifiera och vidta åtgärder mot övergödning och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en utredning kring lustgas från reningsverk och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att justera EU:s vattendirektiv och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om screeningkampanjer i fråga om avloppsvatten och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattendirektivet och dess förslag till åtgärder måste präglas av kostnadseffektiva åtgärder och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart, konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk samt bevarande av kulturarv och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systemet för avgörande av åtgärder under vattendirektivet måste revideras och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:380 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klasserna i rödlistan tydligt ska återspegla sannolikheten för att arter ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass samt att rödlistan ska revideras utifrån detta och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen gentemot EU bör verka för förändring av art- och habitatdirektiven, inklusive deras artlistor, så att beslut i första hand kan tas av berörda länder och för att öka anpassningsmöjligheterna när populationer ändras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt och hänsyn till den som äger och brukar marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att upprepat professionellt nyttjande av naturen på någon annans mark måste ske efter överenskommelse med den som äger och brukar marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en allemansrättsbalk som fastställer allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att normalt avstånd för strandskydd ska vara 30–50 meter och i undantagsfall maximalt 100 meter och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätt till fri passage längs stränder vid tomter som avstyckas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddet vid anlagda vatten- och våtmarker samt sjöar under ett hektar och rinnande vattendrag smalare än två meter ska undantas från strandskyddsreglerna i enlighet med strandskyddsutredningens förslag och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om överflyttning av ansvaret för strandskyddet till kommunerna, begränsning av länsstyrelsernas möjlighet att överpröva utfärdade kommunala beslut kopplade till strandskydd, begränsning av utökat strandskydd utanför storstadsområdena, förändring av regelverket beträffande LIS-områden samt främjande av byggande av permanenta bostäder samt fritidshus utanför tätorter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regionerna en regionalt samordnande roll beträffande strandskydd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:402 av Beatrice Timgren m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka medvetenheten hos och informera fartygs- och båtägare om att underhålla motorer och propellrar för att minska buller i våra hav och skydda den marina miljön och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom EU påverka för att allmän jakt på skarv möjliggörs för att uppdatera fågeldirektivet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom EU påverka för att uppdatera fågeldirektivet och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över i vilken omfattning det är möjligt att förhindra import av produkter från haj och då i synnerhet vad avser hotade hajarter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna på biologisk mångfald och de areella näringarna av invasiva arter och om regler och åtgärder är tillräckliga och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de nuvarande insatserna för att bekämpa invasiva arter ska ökas och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regleringsbrev, budgetdokument eller andra styrmedel ska förtydligas för att myndigheterna ska prioritera bekämpning av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjligheter för byalag och andra lokala föreningar som samlar bygden att söka medel för gemensam bekämpning av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör främja etablering av våtmarker och dammar i jordbrukslandskapet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda nya metoder mot illegal handel med hotade arter och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska regelverket och övrig tillämpning av EU:s vattendirektiv ska revideras med syfte att förbättra möjligheten till politiska avvägningar och att bättre möjliggöra anpassning till lokala förhållanden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:410 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga vikt vid forskning om och teknologisk utveckling av artificiell intelligens för vattenrening och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:412 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och förtydliga regelverket gällande ansvarsfördelningen mellan stat och verksamhetsutövare vid nyetablering på gammal industrimark och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:445 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera upp skötsel och underhåll av vandringsleder på statlig mark och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:480 av Magnus Persson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att art- och habitatdirektivet behöver reformeras och anpassas efter regionala och nationella förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i EU verka för att omdefiniera vargen från strikt skyddad till att bli förvaltningsbar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en maximinivå för björn och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gynnsam bevarandestatus för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en maximinivå för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att avlägsna skyddet för skarv från EU:s fågeldirektiv för att kunna införa allmän jakttid på skarv och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka bekämpningen av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:494 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera åtgärder för att komma till rätta med miljösituationen i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:513 av Jörgen Berglund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att vidta lämpliga åtgärder för att komma till rätta med problemen med giftunnorna i Bottenhavet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:528 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör driva på i EU så att vargen flyttas från art- och habitatdirektivets bilaga 4 (strikt skyddad) till bilaga 5 (förvaltningsbar) och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:534 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att genomföra en kunskaphöjande insats för att alla i Sverige ska veta vad allemansrätten verkligen innebär så att missbruket av allemansrätten kan upphöra, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:538 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta bort det generella strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta bort länsstyrelsernas inblandning i strandskyddsärendena och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:543 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om minsta antal för att säkra gynnsam bevarandestatus för djur som riskerar skada lantbruk och fiskerinäring och tillåta jakt på överskjutande antal djur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:546 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lätta på regelverket kring strandskydd för att möjliggöra att ersätta redan befintlig

bebyggelse inom strandskydd utan att fastna i byråkrati och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:564 av Sten Bergheden (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för att till fullo utnyttja de möjligheter som finns enligt EU-rätten att klassa vatten som kraftigt modifierat vatten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:577 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa och minska vargstammen till 170 vargar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:607 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över biotopskyddet i syfte att underlätta för landets privata markägare och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:616 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera Sveriges naturreservat i syfte att se över om skogsmark inom reservaten som inte uppfyller bevarandekriterierna för skyddsvärd mark i stället bör lyftas bort från reservaten och gå tillbaka till skogsproducerande mark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:636 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en rimlig balans mellan allemansrätten och markägarnas intressen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn avseende möjlighet till eventuell ersättning vid uppkomna skador i naturen för markägaren i sammanhanget allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att i sammanhanget allemansrätten införa begränsning av kommersiell verksamhet utan avtal med markägaren och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:676 av Annika Hirvonen och Rebecka Le Moine (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Böda ekopark ska bli nationalpark och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:687 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöövervakningen med avseende på vattenförvaltningen behöver stärkas, exempelvis genom att skärpa tillsynen av dricksvattentäkter, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppströmsarbetet för att förhindra förorening av grund- och ytvatten behöver öka och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regler för vilka kemiska ämnen som inte ska få hanteras nära dricksvattentäkter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs ökad kunskap om och kartläggning av var utsläppen till vattenmiljön av PFAS sker och att systematiserad information om dessa utsläpp bör upprättas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ta ett större ansvar för att skyndsamt se till att PFAS-kontaminerad mark åtgärdas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:756 av Oliver Rosengren m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa det generella strandskyddet samt att se över kommunernas möjlighet att belägga specifika områden med strandskydd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:768 av Magnus Resare (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjliggörande av nya sommarstugeområden genom utökade undantagsregler från strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:773 av Larry Söder (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att principen ”förorenaren betalar” (Polluters Pay Principle) även ska gälla vid hantering av föroreningar i avloppsvatten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:823 av Mikael Larsson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bildande av naturreservat och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att noga analysera och utreda vilka siffror man har över skyddet av natur i Sverige så att det stämmer överens med verkligheten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:834 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör göra en översyn av reglerna för Natura 2000-områden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:835 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bekämpning av ogräsen stånds, renkavle och hönshirs och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:899 av Emma Nohrén m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör förtydliga vilken myndighet som ska utreda och fatta beslut om hanteringsåtgärder för EU-listade arter med konstaterat stor spridning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter skyndsamt bör ta fram hanteringsåtgärder för samtliga EU-listade arter med konstaterat stor spridning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten skyndsamt bör utveckla systemet för övervakning av invasiva arter med information om utbredning, vidtagna åtgärder samt fastställda hanteringsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten skyndsamt bör färdigställa en nationell förteckning som anger vilka ytterligare arter i Sverige, utöver EU-listade arter, som orsakar problem och därmed ska bekämpas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med de olika länsstyrelserna bör ta fram regionala förteckningar med prioriteringsordning om vilka arter som ska bekämpas utifrån den nationella förteckning som anger vilka ytterligare arter i Sverige, utöver EU-listade arter, som orsakar problem och därmed ska bekämpas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med länsstyrelserna bör ta fram nationella och regionala handlingsplaner och hanteringsåtgärder med ansvarsfördelning om hur invasiva arter ska bekämpas på lokal och regional nivå och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter skyndsamt bör ta fram vägledningar för bekämpning av invasiva arter på privat mark, samt i förekommande fall, föreslå

- regeländringar för att göra detta möjligt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att privata markägare bör ha en skyldighet att bekämpa invasiva arter som kan spridas till grannmark och tillkännager detta för regeringen.
  9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ansvarsfrågan och skadeståndsskyldighet för den som av oaktsamhet eller ohörsamhet spridit invasiva arter till grannmark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en informationsskyldighet gentemot kund för den som säljer arter som är eller potentiellt kan vara invasiva, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge relevanta myndigheter i uppdrag att motverka spridning av invasiva arter inom sitt myndighetsområde, t.ex. ge Trafikverket i uppdrag att motverka spridning av lupiner och andra invasiva arter som motverkar biologisk mångfald längs vägar och järnvägar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:905 av Amanda Lind m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna och stärka skyddet av den tätortsnära naturen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket bör ges resurser för att satsa på LONA-bidrag som gynnar naturvård, friluftsliv och folkhälsa och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge samtliga av landets länsstyrelser i uppdrag att, i samarbete med kommunerna, ta fram handlingsplaner för den tätortsnära naturen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda mer natur och inrätta fler nationalparker och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att tillgängliggöra friluftsområden för friluftsliv och besöksnäring, bl.a. genom att rusta upp och underhålla vandringsleder och raststugor, och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna allemansrätten och öka informationen och stärka dialogen kring densamma och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:908 av Rebecka Le Moine och Emma Berginger (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Ekopark Omberg ska omvandlas till nationalpark och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:911 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera för en stängning av EU-marknaden för elfenben och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:915 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna och Naturvårdsverket bör få i uppdrag att peka ut och skydda de statliga skogar, inklusive Sveaskogs, som är av reservatsklass, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:932 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge i uppdrag till Naturvårdsverket att ta fram en handlingsplan för att återinföra nationellt utrotade arter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta djurparkerna ta en mer aktiv roll i att samordna och bistå med för naturvården och artbevarandet viktiga individer som kan lämpa sig för återinförande i Sveriges natur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga villkorsuppföljningen för djurparker enligt 49 § 1 artskyddsförordningen, som syftar till att återinföra djur till ett liv i vilt tillstånd, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:933 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa brottsrubriceringen Cites-brott för de brott som relaterar till överträdelse av de straffsanktionerade förbuden i Cites-förordningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på kunskapsuppbyggnad om de regler som gäller för handel med vilda djur och växter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att artbestämning av vilda arter av djur och växter som omfattas av artskyddsförordningen samt delar och produkter av dessa fortsatt ska ske vid varje importtillfälle, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:970 av Camilla Brunsberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av strandskyddet och se över möjligheterna att ge kommunerna större befogenheter och självbestämmande att styra över strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mindre strikt tolkning vid dispensprövning gällande strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa eller överväga att avskaffa länsstyrelsernas möjligheter att utöka strandskyddet till 300 meter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att sanering av förorenade områden ska kunna inledas innan ansvarsutredning har färdigställts och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa mål om att avloppsvatten ska renas från läkemedel, mikroplaster och skadliga kemikalier och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett nationellt naturpolitiskt ramverk för biologisk mångfald och naturskydd, motsvarande det klimatpolitiska ramverket i sin struktur och uppbyggnad, och tillkännager detta för regeringen.
89. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs ett rättsligt system som leder till att Sverige klarar artskyddet och lever upp till EU:s naturvårdsdirektiv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
90. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå vidare med Artskyddsutredningens förslag och däribland införa ett särskilt stöd till markägare för artskyddsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
- 91.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta ekosystemen i haven sätta gränserna för hur mycket fisk som får fångas och införa en ekosystembaserad havsförvaltning och en havsmiljölag och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Tkg om en havsmiljölag

106. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre utsträckning och takt återställa våtmarker, både i jordbrukslandskapet och i skogsmark, och analysera den tekniska och hållbara potentialen

- för ökad kolinlagring vid återvätning av dikade torvmarker och andra naturbaserade klimatlösningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
108. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka havsmiljöarbetet och att genomföra miljömålsberedningens förslag Havet och människan, inklusive att införa en havsmiljölag, och tillkännager detta för regeringen.
  109. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett nationellt riksdagsbundet mål om att skydda 30 procent av våra landområden, hav och sötvatten, formellt, varav 10 procent strikt skydd, med utgångspunkt i ett representativt urval av naturtyper och ekologisk funktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge fler och större områden i Sveriges hav ett starkare skydd, med början i marina skyddade områden samt i särskilt känsliga områden, genom regleringar av både fiske och trafik, så att ekosystemet får en chans att återhämta sig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  113. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på rewilding för att återskapa mer vild natur och tillkännager detta för regeringen.
  114. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en omfattande satsning på att återskapa kusternas och utsjöns skadade ekosystem för ekologisk funktionalitet och ökad kolinlagring och tillkännager detta för regeringen.
  116. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett starkt strandskydd är nödvändigt för människors tillgång till stränder och en bevarad och stärkt allemansrätt samt för att skydda strandzonens känsliga djur- och växtliv och tillkännager detta för regeringen.
  117. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka resurserna till länsstyrelserna för tillsyn och handläggning av strandskyddsärenden och tillkännager detta för regeringen.
  122. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om och var stora vilda växttätare som försvunnit från Sverige kan återintroduceras och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1039 av Marcus Wennerström och Inga-Lill Sjöblom (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa högre krav på effektivt och koordinerat stöd från länsstyrelserna för vattenmiljöerna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1098 av Markus Wiechel och Victoria Tiblom (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en ändring av strandskyddslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1202 av Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddet bör ta hänsyn till lokala förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1231 av Ulrika Heie (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skötselavtal ska finnas när naturreservat inrättas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommersiellt missbruk av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1233 av Christofer Bergenblock (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en genomgripande reformering av strandskyddslagstiftningen i syfte att möjliggöra byggnation i strandnära lägen på Sveriges landsbygder och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1240 av Martina Johansson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om strandskyddet ska tas lokalt och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1360 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av ett ekonomiskt stöd till markägare som vill återskapa, restaurera och nyskapa torv- och våtmarker, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1362 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en ökad kunskap i samhället om de invasiva främmande arterna och att åtgärderna för att stoppa deras spridning måste vara effektiva och ändamålsenliga och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1408 av Josefin Malmqvist (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att reformera strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1459 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag för att uppmuntra bottenväxt och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1633 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa biotopskyddet på temporära stenhögar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1639 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att sanera Östersjön och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1652 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Öresund till marint skyddsområde och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Öresund till biosfärområde och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1674 av Ewa Pihl Krabbe m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga en friluftspolitik som tillser att naturreservat och nationalparker tilldelas medel så att underhåll och skötsel inte äventyrar den svenska folkhälsan och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1692 av Johan Büser (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att växten parkslide bör föras upp på förteckningen över invasiva främmande arter och att det därmed införs skyldigheter att bekämpa den, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1720 av Mikael Dahlgvist (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa mer flexibla regler för strandskyddet vid insjöar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram tydliga riktlinjer och kriterier för att bedöma när undantag från strandskyddet kan beviljas och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att samarbeta aktivt med relevanta myndigheter och organisationer för att hitta balans mellan att främja bostadsbyggande och bevara våra unika insjömiljöer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1795 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet för utrotandet av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1829 av Monica Haider (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över lagstiftningen för att underlätta för renare bränslen för småbåtar och på så vis skapa en bättre miljö i känslig marin miljö och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt genomföra förslagen i Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan, SOU 2020:83, inklusive inrättande av en havsmiljölag, och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler våtmarker anläggs i högre takt och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva bevarandeåtgärder till 2030 och att minst 10 procent av dessa 30 procent ska ha strikt skydd och vara helt opåverkade områden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bilda ekologiskt representativa skyddade områden för Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken som hänger ihop med internationella skyddade områden för att forma sammanhängande skyddade nätverk i haven, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka strandskyddet och skyddet för känsliga grunda vikar genom att styra mänsklig verksamhet till speciella platser och endast tillåta vissa former av aktiviteter eller helt stänga för mänsklig aktivitet i extra känsliga områden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ansvarig myndighet i uppdrag att ta fram en restaureringsplan för kusten för att återställa särskilt viktiga områden, t.ex. våtmarker som

- lekområden men även ålgräsängar och grunda vikar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett generellt biotopskydd för ålgräsängar utefter hela Sveriges kuststräcka och tillkännager detta för regeringen.
  28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU bör driva en uppdatering av gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet som regleras i vattendirektivet samt ta initiativ till att fler ämnen får gränsvärden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram regler och tydliga riktlinjer för undervattensbuller för både sjöfart och annan verksamhet som skapar ljud under vatten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka åtgärdstakten i vattenmiljöarbetet för att vi ska kunna nå vattendirektivets mål om god ekologisk och kemisk status, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1888 av Annika Hirvonen och Rebecka Le Moine (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Hornsö ekopark ska omvandlas till nationalpark och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1889 av Julia Kronlid (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att stärka skyddet för Östersjötummlaren och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1906 av Linnéa Wickman m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur incitament för biologisk mångfald kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1970 av Linus Sköld m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att reformera strandskyddsreglerna så att de medger byggande i attraktiva lägen där exploateringsgraden är låg, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2068 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationella jämförelser rörande skyddad skog och tillkännager detta för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arterna i rödlistans olika klasser och de senares definitioner behöver ses över för att skapa ett rimligare förhållande mellan antalet arter som faktiskt dött ut i Sverige och arter som klassas som hotade i olika grad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU-direktivens implementering och tillämpning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2149 av Viktor Wärnick (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det generella strandskyddet måste reformeras och att regelverket bör vara olika strikt i olika delar av landet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2183 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om minsta antal för att säkra gynnsam bevarandestatus för djur som riskerar skada lantbruk och fiskerinäring och tillåta jakt på överskjutande antal djur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2360 av Sanne Lennström m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer för att ta fram en gemensam strategi för bekämpning av översvämningsmyggor på särskilt utsatta platser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av att ge långsiktiga och flexibla tillstånd för bekämpning av översvämningsmyggor som inte begränsar sig till tidigare förekomst av larver utan tar hänsyn till framtida risk för förekomst, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftfulla lättnader i strandskyddet bör genomföras för att ge möjlighet till utveckling av boende och näringsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2470 av Catarina Deremar och Anne-Li Sjölund (båda C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsteg från gällande regler ska kunna göras om en avloppsanläggning ligger i ett område där miljöpåverkan är lägre, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2478 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör bryta ut de förslag ur strandskyddspropositionen som det råder enighet om och återkomma till riksdagen med en proposition och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avlägsna strandskyddet vid bevattningsdammar och våtmarker och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa eller avlägsna strandskyddet vid små sjöar och vattendrag och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare reformer av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vårda redan skyddad skog bättre för att stärka den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändring av den vitkindade gåsens klassning på EU-nivå samt om att det bör vidtas ytterligare åtgärder för att minska artens skador och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att flytta vargen från art- och habitatdirektivets bilaga 4 till bilaga 5 och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för 2013 års riksdagsbeslut om vargstammens referensnivåer och att det bör ligga i det nedre spannet om 170 individer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa ett nytt stöd för skydd av hotade arter på enskilt ägd mark och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett långsiktigt arbete för att bevara en god status på redan skyddad natur och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklade statsbidrag med bättre uppföljning för fler våtmarker och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för ålgräsängar och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för en ändamålsenlig pollinatörsövervakning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av en kunskapsbaserad strategi för att bekämpa invasiva främmande arter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre samordning och ett bredare perspektiv kring bekämpning av invasiva främmande arter och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur de mest kontaminerade vattentäkterna kan saneras från sitt förhöjda PFAS-innehåll och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2486 av Catarina Deremar (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör ta ansvar för finansieringen så att bekämpningen av översvämningsmyggan *Aedes sticticus* säkras över tid i nedre Dalälvsområdet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2501 av Runar Filper (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten och lämpligheten för utsättning av myskoxe i den svenska fjällvärlden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2536 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn för att öka möjligheten för kommuner att godkänna strandnära byggnation och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2602 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändring av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2628 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet vargar i Sverige ska ned till 170–270 individer samtidigt som gynnsam bevarandestatus bibehålls, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

- 27.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hav och sjöar ska klaras från övergödning och försurning, att den biologiska

mångfalden ska säkras i åar och älvar och att gifter och plast inte ska spridas i havet och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser att hav och sjöar ska klaras från övergödning och förurning, att den biologiska mångfalden ska säkras i åar och älvar.

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reningen av vårt avloppsvatten måste bli bättre för att minska utsläppen av övergödande ämnen och kemikalier och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att metoder för att minska läkemedelsresterna i avloppsvattnet bör utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden är avgörande för den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att återställandet och anläggandet av våtmarker pågår och intensifieras i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett modernt strandskydd som innehåller både lättnader och skärpningar i syfte att främja landsbygdsutveckling, bevara växt- och djurlivet samt garantera allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
21. Motioner som bereds förenklat		
2023/24:146	Mathias Bengtsson (KD)	
2023/24:223	Gudrun Brunegård (KD)	
2023/24:224	Josef Fransson (SD)	1
2023/24:232	Larry Söder (KD)	
2023/24:311	Louise Eklund (L)	1
2023/24:376	Martin Kinnunen m.fl. (SD)	11
2023/24:377	Martin Kinnunen m.fl. (SD)	10 och 11
2023/24:379	Beatrice Timgren m.fl. (SD)	1, 4, 26, 27 och 29–31
2023/24:380	Martin Kinnunen m.fl. (SD)	4, 12, 25–27 och 30–34
2023/24:402	Beatrice Timgren m.fl. (SD)	17, 18 och 53
2023/24:403	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	19–22, 24, 25 och 56
2023/24:443	Tobias Andersson m.fl. (SD)	13
2023/24:445	Tobias Andersson m.fl. (SD)	10
2023/24:480	Magnus Persson m.fl. (SD)	2, 7, 9, 17 och 31
2023/24:494	Roland Utbult (KD)	
2023/24:513	Jörgen Berglund (M)	
2023/24:534	Sten Bergheden (M)	
2023/24:538	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2023/24:543	Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M)	
2023/24:546	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2023/24:564	Sten Bergheden (M)	2
2023/24:607	Sten Bergheden (M)	
2023/24:616	Sten Bergheden (M)	
2023/24:636	Sten Bergheden (M)	1–3
2023/24:756	Oliver Rosengren m.fl. (M)	
2023/24:768	Magnus Resare (M)	

2023/24:823	Mikael Larsson (C)	1 och 2
2023/24:835	Mikael Larsson (C)	
2023/24:905	Amanda Lind m.fl. (MP)	2, 6, 7, 9 och 11
2023/24:932	Rebecka Le Moine m.fl. (MP)	2 och 3
2023/24:933	Rebecka Le Moine m.fl. (MP)	1, 3 och 4
2023/24:970	Camilla Brunsberg (M)	1–3
2023/24:996	Per Bolund m.fl. (MP)	8, 89, 90, 91.2, 106 idd, 108, 109, 111, 114 och 117
2023/24:1039	Marcus Wennerström och Inga-Lill Sjöblom (båda S)	
2023/24:1098	Markus Wiechel och Victoria Tiblom (båda SD)	
2023/24:1202	Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S)	
2023/24:1231	Ulrika Heie (C)	3 och 4
2023/24:1233	Christofer Bergenblock (C)	
2023/24:1240	Martina Johansson (C)	1
2023/24:1360	Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S)	
2023/24:1362	Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S)	
2023/24:1408	Josefin Malmqvist (M)	
2023/24:1459	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1
2023/24:1633	Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen1 (båda C)	
2023/24:1639	Niels Paarup-Petersen (C)	
2023/24:1652	Niels Paarup-Petersen (C)	1 och 2
2023/24:1674	Ewa Pihl Krabbe m.fl. (S)	
2023/24:1720	Mikael Dahlqvist (S)	1–3
2023/24:1795	Rickard Nordin (C)	
2023/24:1873	Emma Nohrén m.fl. (MP)	2, 7, 9 och 10
2023/24:1889	Julia Kronlid (SD)	
2023/24:1906	Linnéa Wickman m.fl. (S)	
2023/24:1970	Linus Sköld m.fl. (S)	
2023/24:2068	Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD)	28, 34 och 50

2023/24:2149	Viktor Wärnick (M)	
2023/24:2183	Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M)	
2023/24:2360	Sanne Lennström m.fl. (S)	1 och 2
2023/24:2470	Catarina Deremar och Anne-Li Sjölund (båda C)	
2023/24:2478	Alireza Akhondi m.fl. (C)	5–7
2023/24:2485	Stina Larsson m.fl. (C)	4
2023/24:2486	Catarina Deremar (C)	
2023/24:2536	Markus Wiechel m.fl. (SD)	8
2023/24:2602	Kerstin Lundgren m.fl. (C)	
2023/24:2629	Anna-Caren Säterberg m.fl. (S)	27.1, 37 och 38